

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग
शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय
मझगाउँ, कञ्चनपुर

फोटो

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयको
आर्थिक वर्ष २०७७/०७ द को
बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन

दुई शब्द

कञ्चनपुर जिल्लाको ३०५ वर्गकिलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज वि सं २०३३ मा वन्यजन्तु आरक्षको रूपमा स्थापना भई मिति २०७३।१।९ मा निकुञ्जमा परिवर्तन गरिएको हो । तराई तथा चुरे क्षेत्रमा पाइने जैविक विविधतामा धनी यस निकुञ्जमा पाइने वन्यजन्तु, वनस्पति लगायतका जैविक विविधताहरूलाई प्राकृतिक अवस्थामा नै संरक्षण गर्ने, पारिस्थितिकीय र जलाधर प्रणालीलाई कायम राखी प्राकृतिक वातावरणका साथै भूदृश्यको संरक्षण तथा व्यवस्थापन गरी पर्याप्यटन प्रबद्धन र विकास गर्न स्थानिय समुदायलाई परिचालन गर्ने उद्देश्यले निकुञ्ज तथा मध्यवर्ती क्षेत्रको संरक्षण र व्यवस्थापन कार्य गरिदै आएको छ । जसको फलस्वरूप जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानिय बासिन्दाहरुको सहभागिता बढाई गएको छ भने वनस्पति तथा वन्यजन्तुहरुको चोरीनिकासी तथा चोरी शिकारका घटनाहरु कम हुँदै गएका छन् ।

वनपैदावार तथा वन्यजन्तुको चोरीशिकार र आखेटोपहार खरिद विक्री तथा ओसार पसार जस्ता अपराधिक कृयाकलाप नियन्त्रणमा निकुञ्ज र हात्तिसारका कर्मचारी, निकुञ्ज सुरक्षार्थ तैनाथ नेपाली सेनाको देविदल गणका साथै जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला प्रहरी कार्यालय, शासस्त्र सुरक्षा बल तथा जिल्ला वन कार्यालय, कञ्चनपुर समेतको योगदान र भूमिका प्रशंसनिय रहेको छ । जिल्लाका राजनैतिक दलहरु, नागरिक समाज, पत्रकार, स्थानीय प्रशासन तथा जिल्लामा गठित जिल्ला स्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाईको समन्वयमा वन तथा वन्यजन्तुको चोरी निकासीका साथै चोरी शिकार नियन्त्रणका काम समेत संचालन हुँदै आएका छन् ।

सुदुरपश्चिम क्षेत्रको बाघ तथा बाह्रसिंगा पाउने यस निकुञ्जको दीर्घकालिन संरक्षण गरी पर्याप्यटन मार्फत स्थानीय समुदायको जिविकोपार्जनमा टेवा पुर्याउन सक्ने अवसर हुँदाहुँदै पनि पर्यटकिय पुर्वाधार तथा प्रचार प्रसारको कमिका कारणले गर्दा निकुञ्जको क्षमता अनुसार पर्यटकहरु भित्राउन नसकेको अवस्थामा पहिलेका वर्षहरुको तुलनामा पर्यटकहरुको संख्यासँगै निकुञ्जको आमदानी समेत बढ्दि भएसँगै नेपाल सरकारबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा जाने रकम पनि क्रमशः बढाई गएको अवस्था देखिन्छ ।

अन्तमा आर्थिक वर्ष २०७७।०७।८ को बार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने कार्यमा आवश्यक सुचना तथा विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गर्नुहोने यस कार्यालयका कर्मचारी ले.अ. श्री प्रेम सिंह ऐर, स.स.अ.द्वय श्री रविन चौधरी र श्री कान्ती कडेल, रेझर श्री जानकी भण्डारी, श्री याम वहादुर रावत, ना.सु. श्री कुमारधर भट्ट, क.अ. श्री मोहन प्रसाद जोशी, खरिदार श्री कृष्ण दत्त भट्ट लगायत प्रत्यक्ष/अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्ने अन्य कर्मचारीहरु तथा मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष श्री लव वहादुर विष्ट र अन्य सदस्यहरूलाई समेत हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु । साथै शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा सहयोग गर्ने नेपाली सेना देविदल गण, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष/शुक्लाफाँटा संरक्षण कार्यक्रम, तराई भू-परिधि कार्यक्रम, जुलोजिकल सोसाइटी अफ लण्डन/नेपाल कार्यालयलाई समेत धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

डिल वहादुर पुर्जा पुन
प्रमुख संरक्षण अधिकृत

विषय सूची

१. परिचय :.....	4
२. लक्ष्य :	8
३. उद्देश्य :.....	Error! Bookmark not defined.
४. विशेषताहरु :.....	9
५. शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु निकुञ्जको भू-उपयोग.....	9
६. निकुञ्ज भित्र निषेधित गतिविधिहरु.....	10
७. निकुञ्ज कार्यालय तथा अन्य सामेदार संस्थाहरुबाट आ.व. २०७७।७८ मा संचालन गरिएको महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरु.....	11
८. निकुञ्ज व्यवस्थापनमा देखिएको मुख्य समस्याहरु :	Error! Bookmark not defined.
अनुसूची १ : वार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति.....	२७
अनुसूची २: निकुञ्ज कार्यालयबाट दिईने सेवा सुविधाहरु (नागरिक बडापत्र)	५४
अनुसूची ३:निकुञ्ज कार्यालयको संगठन संरचना.....	५७
अनुसूची ४ :निकुञ्ज कार्यालयको दरवन्दी.....	६४
अनुसूची ५ :शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा हात्तिसार शाखामा हाल कार्यरत कार्यरत कर्मचारीहरु.....	५१
अनुसूची ६ : यस आ.व.मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयबाट पदस्थापन/सरुवा भई जाने कर्मचारीहरुको विवरण : .	७३
अनुसूची ७ : यस आ.व.मा विभिन्न कार्यालयबाट पदस्थापन/सरुवा भई शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयमा हाजिर हुनु भएका कर्मचारीहरुको विवरण.....	७३
अनुसूची ८ : राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ ले संरक्षित गरेका वन्यजन्तुहरु	Error! Bookmark not defined.
अनुसूची ९ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा पाईने विश्वमा दुर्लभ चराहरु.....	७५
अनुसूची १० : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जका आकर्षणहरु.....	७६
अनुसूची ११: वन्यजन्तुवाट भएको क्षतिको राहत वितरण.....	८२
अनुसूची १२ : मध्यवर्ती क्षेत्र सम्बन्धी विवरण.....	८३
अनुसूची १३ :निकुञ्जमा संचालित आयोजना/कार्यक्रमहरुको विवरण	
अनुसूची १४ :शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा हात्तिसार शाखामा हाल कार्यरत कार्यरत कर्मचारीहरु.....	५८
अनुसूची १५ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जका आकर्षणहरु	६८
अनुसूची १६ : पर्यापर्यटन प्रवद्धनका लागि निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा स्थापना भएका होम स्टेहरुको विवरण.....	७५
अनुसूची १७: वन्यजन्तुवाट भएको क्षतिको राहत वितरण.....	७५
अनुसूची १८ : मध्यवर्ती क्षेत्र सम्बन्धी विवरण.....	८१
अनुसूची १९ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरु.....	८२
अनुसूची २०: मध्यवर्ती सामुदायिक वन सम्बन्धी विवरण.....	८२

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज

१. परिचय :

नेपालको सुदूर पश्चिमाञ्चल क्षेत्रमा रहको कञ्चनपुर जिल्लाको नेपाल भारत सिमानाको दक्षिण पश्चिम क्षेत्रको $26^{\circ}42' 29'' - 29^{\circ}03' 27''$ अक्षांश र $80^{\circ}03' 05'' - 80^{\circ}25' 53''$ देशान्तरमा रहेको शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज वि.सं. २०२६ सालमा शाही शिकार वनको रूपमा स्थापना गरी संरक्षण गरिएको थियो । वि.सं. २०३१ सालमा कार्यालय स्थापना भै २०३३ सालमा १५५ वर्ग कि.मी. क्षेत्रफलको शाही शुक्लाफाँटा वन्यजन्तु आरक्षको रूपमा राजपत्रमा घोषणा गरिएको थियो । वि.सं. २०३६ सालमा निकुञ्जको पूर्व तर्फको १५० वर्ग कि.मी. क्षेत्रलाई विस्तार गरि वि.सं. २०५१ सालमा आरक्षको क्षेत्रफल ३०५ वर्ग कि.मी. बनाईएको थियो । साविकको चारकिल्लालाई नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरि मिति २०७३ साल फाल्गुन ९ गते आरक्षलाई शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको रूपमा घोषणा गरिएको हो । १७५ मिटर देखि १३०० मिटरको उचाईमा फैलिएको यस निकुञ्जको औसत अधिकतम तापक्रम 37° सेन्टिग्रेड र औसत त्युनतम तापक्रम 7° सेन्टिग्रेडरहेको छ । नेपालमा रहेका बाह्रसिंगाको संरक्षण व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यका साथ स्थापना भएको यस निकुञ्जमा विश्वकै सबैभन्दा ठुलो वथानको रूपमा पाईने बाह्रसिंगा रहेको पाईन्छ । यो निकुञ्ज अन्य दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिको लागि समेत प्रसिद्ध छ ।

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको स्थापना, नाम, क्षेत्रफल तथा मध्यवर्ती क्षेत्र सम्बन्धि नेपाल सरकारद्वारा विभिन्न मितिमा जारी गरएका राजपत्रहरू :

नेपाल राजपत्र भाग ३

नेपाल राजपत्र भाग ३

उत्तर:- पिपरिया आवादी छेर रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. १ देखि पूर्वतर्फ आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. ३६ सम्म तथौबाट उत्तर मोहुङ्गा गारी मझ-गारीमा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. १०० सम्म । तथौबाट पूर्वतर्फ हुँदै गोर्खे यानालासम् । तथौबाट पूर्वतर्फ चौधर नदी पार गरी देखा आवादी छेर रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. ३०० सम्म । (यस सिमानामा नं. १ देखि ३०० सम्मको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) के आरक्षको सिमाना निर्धारण गरेको छ)।

पूर्व:- आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. ३०० बाट दक्षिणतर्फ बाँडेया, दरख, घ. चिल्हा, चुक्सुवा, दिनिया र द्विलिमा गाउँहुङ्गको आवादी छेर ठूँडै महाकाली नदीको उत्तरी भागलाईको पूर्वी किनारामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. ५१७ सम्म । (यस सिमानामा नं. ३०० देखि नं. ५१७ सम्मको आरक्ष सिमाना खम्बा ले आरक्षको सिमाना निर्धारण गरेको छ)।

दक्षिण:- महाकाली नदीको उत्तरी भागलाईको पूर्वी किनारामा ठूँडै महाकाली नदीको उत्तर विनारामले नेपाल-भारत (अन्तरराष्ट्रिय) सिमाना ।

पश्चिम:- नेपाल-भारत (अन्तरराष्ट्रिय) सिमानाले महाकाली नदीको पूर्वी किनारामा भेटेको ढाउँडेलि उक्त सिमानालाई छोडी उत्तरतर्फ महाकाली नदीको पूर्वी किनार हुँदै पिपरिया आवादी छेर रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा (पिलर) नं. १ सम्म ।

इष्टमा:- (क) उपर्युक्त सिमानाको ऐरिक तथा आरक्ष सिमाना खम्बाहुङ्को बीचको आपसी द्वीपको विवरण (मध्यितिव) वन विभाग, राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्धनन्तु संरक्षण कार्यालय, कल्पनापूर प्रधान वन कार्यालय र शाही शुक्लाफाँटा बन्धनन्तु आरक्ष कार्यालयमा राखिएको छ ।

(ख) उपर्युक्त सिमानाकिंव वने हरेया र तिहुङुर गाउँहुङ्गलाई कानुनबमोजिम अधिकरण नगरेत्रम आरक्ष सिमानाबाहिर रहेसरह साविकबमोजिम भेग चलन गर्नेमा यो सूचनाले कुनै बासर पाइन छैन ।

आज्ञाले-
अच्युतबहुङ्गुर राजभण्डारी
श्री ५ को सरकारको सचिव

श्री ५ को सरकार

दल अन्तर्राष्ट्रियको

सूचना

मिति २०८३/०८/०८

राष्ट्रिय निकुञ्ज संघाको बम्ब जन्म संरक्षण दिन, २०८३ को दिन ३ को उप-दप्तर (१) ले लिएको अधिकार प्रयोग भए श्री ५ को सरकारको सहायताको अन्वल कान्चनपुर विस्तारामा घने विहायबमोजिम आरक्षिताभितको लेखलाई “साही शुक्लाफाँटा बन्धनन्तु आरक्ष” घोषित गरिएको छः—

पूर्व:- आवादीको किनाराम (पट्टेया, आँडेया, चुक्सुवा, चिलिमा, इत्यरिदि) ।

पश्चिम:- सहायाती नदी र आवादी ।

उत्तर:- आवादी (मलगाउ, उल्लाखाम, इत्यादि) र शोवेयानाला ।

दक्षिण:- नेपाल-भारत (अन्तरराष्ट्रिय) सिमाना ।

उपर्युक्त आरक्षिताको विवरण विवरण सिमानामोजिम छः—

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४४) काठमाडौं, जेठ ६ गते २०५१ साल (संख्या ६

भाग ३

श्री ५ को सरकार
बन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको
सूचना १

राजदूत निकुञ्ज तथा बन्यजननु संख्यण ऐन, २०२६ को दफा ३ को उपका (२) ने दिएको अधिकार प्रयोग गरी थी ५ को सरकारले कुनैनपुर जिल्लासियत राही तुलना फट बन्यजननु आरक्षको घोषणामन्त्री छाड २६ संख्या १४ निति २०५३।३।२५ को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित बन मन्त्रालयको लूचनामा तोषिको सिमाना हेफेट गरी देहाय बोनेमिको सिमाना कामम परेको छ :-

पूर्वः : स्थानी नदीको विरुद्ध दोषीको पानी ढालेबाट स्थानी नदीको पूर्वी किनारा हुँदै खानदेव र उडका गाउँको नदीको दोषी नदीको विरुद्ध दोषीको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ८ सम्म । **परिचयः** : तल्लो खिलमिलाको बाहुनी खोलाको किनारमा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. १२ बाट नेपाल भारत अस्तरराजियु सिमाना पिलाने नं. २३ सम्म, त्यसपछि महाकाली नदीको परिचय किनारा हुँदै खोपारा चालानी खेतलाई बाहिर पारि उत्तरमा महेन्द्रनगर नगरपालिका (प.न. न.पा) बाट नं. १३ पिपरेया बल्ने परे चाराराको

खण्ड ४४ संख्या ६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५१।२।६

आवादी खेत नजीक महाकाली नदीको किनारामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. १ सम्म ।

उत्तरः महेन्द्रनगर नगरपालिका बाट नं. १३ पिपरेया बल्ने परे चाराराको आवादी खेत नजीक महाकाली नदीको किनारामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. १ बाट आवादी र जंगल खुल्दाउने महाकाली सिचाई आयोजनाले बनाएको तारखार हुँदै महेन्द्रनगर नगरपालिका बाट नं. १४ नयाँ कठान (परिचय) बनकहिमा बैरागी कामीको घर जग्गा नजीक रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. २ सम्म, त्यहाँबाट नयाँ कठान खेतलाई बाहिर पारि शुक्लाफाट आरक्ष देउ बढाटरको मुल गेटसम्म, त्यहाँबाट एवर्पाट खेतलाई बाहिर पारि महेन्द्र नगर नगरपालिका बाट नं. १६ बल्ने भरत चन्द्रको आवादी जमिनको नजीक रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ३ सम्म, त्यहाँबाट तारखार हुँदै गोबरेया गाउँलाई बाहिर पारि पूर्वतर्फ महेन्द्रनगर नगरपालिका बाट नं. १५ गोबरेया नालाको छेउमा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ४ सम्म, त्यहाँबाट पूर्वतर्फ गोबरेया नालाको पूर्वी किनारा हुँदै मंगलतेरा खेतभाट गाउँलाई बाहिर पारि महेन्द्रनगर नगरपालिका बाट नं. १६ वागाकाँट गोबरेया नालाको पूर्वी किनारामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ५ सम्म, त्यहाँबाट गोबरेया नालाको पूर्वी किनारा हुँदै वाग फाँटालाई बाहिर पारि गोबरेया नाला र खोपारा नदीको परिचयी खिनारा हुँदै खोपारा चारक्ष सिमाना खम्बा नं. ६ सम्म, त्यहाँबाट खोपार नदीको परिचयी खिनारा हुँदै खोपार र रदाहा नदीसम्म, त्यसपछि रदाहा नदीको परिचय किनारा हुँदै खम्बापुर गाउँलाई बाहिर पारि खुरियाको दक्षिण पानी ढलसम्म ।

दक्षिणः : चाँडबेब खंको गाउँको नजीक दोधा नदीको किनारा हुँदै खिलमार्खखम्बा नं. ७ बाट खेलौरी राजमार्ग नजीक रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ८ सम्म त्यहाँबाट चानदेव गाउँलाई बाहिर पारि चानदेव गाउँको उत्तर परिचय दृढै जंगल दीचको बन सिमानाबाट दक्षका नयाँ कठान, भतपुरी-कलकता मुल बाटो नजीक कलकता गाउँ विकास समिति बाट नं. ८ बल्ने वीरबहादुर केसीको आवादी जग्गा नजीकरहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ९ सम्म, त्यहाँबाट दक्षका नयाँ कठान खेतलाई बाहिर पारी महाकाली सिचाईद्वारा निमित मैन यि नहरको भोइ, बेलडाई गाउँ विकास समिति बाट नं. ९ बल्ने गोरे दमाईको आवादी जग्गा नजीक कलरे डोडामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. १० सम्म, त्यहाँबाट महाकाली सिचाईद्वारा निमित मैन यि नहरको भोइ देहायको चेतालाको छेउसम्म, त्यहाँबाट नेहनपुर भरमुवा हुँदै खोपारा खेतलाको दक्षिणी खेतमा राधापुर गाउँको उत्तर परिचय कुनाको चउरामा रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. ११ सम्म, त्यहाँबाट दक्षिण परिचय

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४४) काठमाडौं, जेठ ९ गते २०५१ साल (अतिरिक्ताङ्क ६

भाग ३

श्री ५ को सरकार
बन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकारको राजदूत निकुञ्ज तथा बन्यजननु संख्यण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपका (१) ने दिएको अधिकार प्रयोग गरी शाही शुक्लाफाटा बन्यजननु आरक्ष खेतवये वरिएर देहायको चार किल्ता खेतवये शाही शुक्लाफाटा बन्यजननु आरक्ष मध्यवर्ती खेतोको छ ।

पूर्वः : देखतभुली गा.वि.स.बडा नं. १ चानदेवी बस्तीलाई भित्रपारी आवादी देखि ५०० मिटर दक्षिण जगलबाट मुल कम्येया बस्ती र शोभाताललाई भित्रपारी पूर्वतर्फ पुरानो स्थानी नदी सम्म । त्यहाँबाट शंकरपुर गा.वि.स.बडा नं. ७ र ८ लाई भित्रपारी देखतभुली गा.वि.स.बडा नं. २ छोटी परिचयको पूर्वी सिमाना हुँदै उत्तर तर्फ बडा नं. ३ को खिकलपट्टी जाईको पूर्वी सिमाना भएर उत्तरतर्फ नदी तटीय बनलाई भित्रपारी बनहरा नदीसम्म । त्यहाँबाट बडा नं. ६ दुलाहालाई भित्रपारी कालागाउँडीको सुल्ता र डाँडा

खण्ड ४४ संख्या ६

नेपाल राजपत्र भाग ३

मिति २०५१।२।६

इमलिया गाउँलाई बाहिर पारि खिलमिलासम्म, त्यहाँबाट महाकाली सिचाईले बनाएको नहरको किनारा हुँदै तहलो खिलमिला गाउँलाई परिचय किनारा तिताचौर बाहुनी नदीको छेउ तिताचौर पिनवहादुर रोकायाको आवादी जग्गाको नजीक रहेको आरक्ष सिमाना खम्बा नं. १२ सम्म ।

प्राप्ताले,
देखतभुली
श्री ५ को सरकारको सूचना

चुद्धयाउने वैलीरी-कलुवापुर सडक जाने बाटोसम्म । त्यहाँबाट उत्तर तर्फ वैलीरी-कलुवापुर सडक हुँदै वसाहा चौकसम्म । वस्तासा चौकाट ग्रामेल सडक सडक उत्तरतर्फ १ कि.मि.अगाडिसम्म, त्यहाँबाट सोकै जंगल लोहारपुर गाउँको सिरसम्म । त्यहाँबाट पिपलाती गा.वि.स.वडा ने ४ लोहारपुरलाई खिचपारी सुनवारा नदीसम्म । त्यहाँबाट उत्तरतर्फ सुनवर नदी हुँदै पूर्व परिचम राजमार्ग थन्दा उत्तर टोटी र जबदा खोलाको दोभानसम्म । सो दोभानावाट जबदा खोलेखोला कलापानी नहरको शाखा नहरसंग जोडिएको जैराम खोला हुँदै सिंधे उत्तर भक्तारी गा.वि.स.वडा ने २२४ को सिमानावाट वडा ने २ लाई खिचपारी उत्तर चुरे पहाडसंग जोडिएको जंगल छेउङ्गे शिव मन्दिर भएर सोकै उत्तर तर्फ चुरे पहाडको ढिक्का पानी ढलोसम्म ।

परिचम: दोधारा र चाईनी पुरे गावि.स.लाई खिच पर्ने गरी नेपाल भारत अन्तरराष्ट्रिय सिमानाको ८ नम्बर पिलरको वयतवण्ड देखि २१ नम्बर पिलर कुटियाकरतरसम्म ।

उत्तर: महाकाली नदीको पूर्वी किनारा महेन्द्रनगर नगरपालिका वडा ने १२ र १३ को सिमाना ओदाराइबाट वडा ने १३ लाई खिचपारी वडा ने १३ र १६ को सिमाना वसन्तपुरसम्म । त्यहाँबाट वडा ने १६ को वसन्तपुर टोलको उत्तर-दक्षिण बने नहर छेउङ्गा पर्ने वडा ने १३ र १४ जाने नहरको दोभान हुँदै, त्यहाँबाट दक्षिण वडा ने १६ को शान्तिलोन र अमरेलालको ग्रामेल सडक जोडिने कल्पर्ट त्यहाँबाट उत्तरतर्फ ग्रामेल सडक हुँदै ऐरी जाने ग्रामेल सडक जोडिने चौकसम्म, त्यहाँबाट पूर्व गन्धानालासम्म र गन्धानालाबाट उत्तर तर्फ महाकाली सिंचाईको घूल नहरसम्म । घूल नहर हुँदै साइफन (गोबरीया नाला), त्यहाँबाट गोबरीया नाला हुँदै महेन्द्रनगर मफ्फाउंबाट विमानस्थल जाने बाटोपा पर्ने पुलसम्म, त्यहाँबाट पूर्वतर्फ महेन्द्रनगर जाने बाटो हुँदै महाकाली सिंचाईको गोबरीया गावफाँटा जाने शाखा नहरमा पर्ने कल्पर्ट सम्म । त्यहाँबाट नहरै नहर हुँदै सिद्धाय विजात क्याम्पसलाई चाहिर पारी नगर विकास समिति र आवादीको सिमाना हुँदै उत्तर-दक्षिण बने खोलासम्म । त्यहाँबाट खोलेखोला हुँदै गावफाँटा ख्यरभट्टासम्म जोडिएको पुल आठनु थन्दा १०० खिटर अगाडिबाट सोकै सरस्वती मा.वि.खोली हुँदै गावफाँटा शाखा नहरको ख्यर भट्टी-गावफाँटा जाने बाटोमा पर्ने कल्पर्ट सम्म ।

त्यहाँबाट वडा ने १९ र २ लाई जोडिने ग्रामेल सडक हुँदै वडा ने १९ लाई खिचपारी लालपुर-बागफाँटा खण्डको कृषि पाइलट फर्मको नहरसंग जोडिएको सुडा गा.वि.स.को सुन्दरपुलाई जोडिने पुलसम्म । त्यहाँबाट वडा ने ४ र ५ को सिमानाको खोला हुँदै उत्तरमा पूर्वी सिसैया शाखा नहर हुँदै सो कलैकुला पूर्वतर्फ महाकाली सिंचाईको बेलडाई जाने नहर सम्म । त्यहाँबाट सो नहरै नहर पूर्वतर्फ राना दैजीको नहर चौराहासम्म । सो चौराहाबाट कच्ची सडक सडक उत्तरतर्फ पूर्व परिचम राजमार्ग जोडिने खोला सम्म । सो पुलबाट उत्तरतर्फ परिचय खोलेखोला दैजी गा.वि.स.वडा ने ७ र ८ लाई खिचपारी चुरे पाइको दीधी पानी ढलोसम्म ।

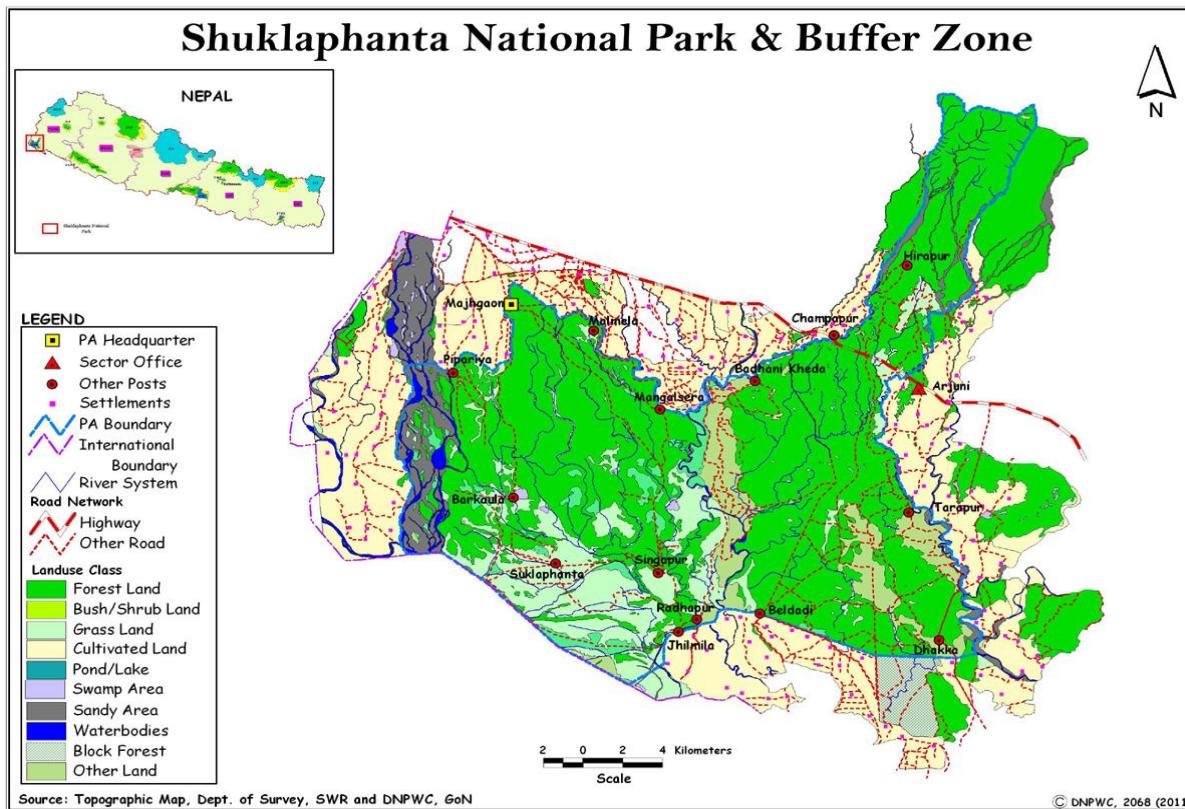
दीधिण: नेपाल भारत अन्तरराष्ट्रिय सिमानाको पिलर नम्बर २८ देखि ३२ हुँदै महाकाली सिंचाई आयोजना नहरको पानी केफुरा (Overflow Door) सम्म, त्यहाँबाट सिमल डाँडाको ग्रामेल सडकसम्म जाने टर्सी हुँदै खोला नदीसम्माको ग्रामेल सडक भएर कल्पर्टसम्म । सो कल्पर्टबाट बेलडाई गा.वि.स.वडा ने ५ र ६ लाई खिचपारी बेलडाई गा.वि.स.जोडिने बाटोको खोलासम्म । त्यहाँबाट दक्षिणतर्फ रामपुर विलासपुर गा.वि.स.वडा ने ९ कुडाको खाल्तारेखि माथिको क्षेत्रलाई खिचपारी परिचय नालासम्म । परिचय नालाबाट पूर्वतर्फ खल्ला देखि माथिलो भागबाट सोकै कुण्डा स्कुललाई खिचपारी खुशोपाट बेलको तातावार हुँदै बेलीरी सडकको कल्पर्टसम्म । त्यहाँबाट ५०० खिटर उत्तरतर्फ जंगल हुँदै परिचय खोलाबाट चानदेव निस्क्यने गोरेटो बाटोमा पुरी बाटे बाटो चानदेवसम्म । त्यहाँबाट ५०० खिटर दक्षिण तर्फ सोकै पूर्वी सिमाना शुरु भएको विन्दुसम्म ।

आज्ञाने,
मधु प्रसाद रेग्मी
उप-सचिव, (कानून)

नेपाल सरकार
बब तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको सूचना
मिति २०७३।११।९

नेपाल सरकारले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा बन्यजन्तु संरक्षण ऐन, २०२९ को दफा ३ को उपरामा (१) र (२) बमोजिम खण्ड ४४, सङ्घरा ६, २०८१।२०१० को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित शुक्लाफाँटा बन्यजन्तु आरक्षको साविक बमोजिमको ३०५ वर्ग किलोमिटर क्षेत्रफल र चारकिल्सा कायम राखी यस आरक्षनाई “शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज” घोषणा गर्ने तथा त्यसको मध्यवर्ती क्षेत्रको चार किलोखण्ड ४४, अतिरिक्ताङ्क ६, २०८१।२०१० को नेपाल राजपत्र भाग ३ मा प्रकाशित सूचना बमोजिम हुने गरी कायम गरेको छ ।

आज्ञाले,
गेहेन्द्रकेशरी उपाध्याय
नेपाल सरकारको नि.सचिव

➤ चारकिल्ला :

पूर्व : स्याली नदी ।

पश्चिम : महाकाली नदी ।

उत्तर : जंगल क्षेत्र, गाउपालिका तथा नगरपालिकाको आवादी क्षेत्र चुरे पहाडको चुचुरो (डडेलधुराको सिमाना) ।

दक्षिण : आवादी क्षेत्र, भारत नेपाल अन्तराष्ट्रिय सिमाना ।

➤ परिकल्पना :

नेपालको सुदूरपश्चिमको तराई क्षेत्रमा रहेको जैविक प्रणाली तथा जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने ।

२. लक्ष्य :

संकटापन्न प्रजातिहरुको संरक्षणलाई उच्च प्राथमिकता दिई शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधताको संरक्षण गर्ने तथा संरक्षण कार्यमा मध्यवर्ति क्षेत्रका जनताहरुको समेत सहभागिता गराउने ।

३. उद्देश्य :

- ❖ दुर्लभ वन्यजन्तु तथा वनस्पतिहरूको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने ।
- ❖ जैविक विविधताको प्रभावकारी संरक्षण र दिगो सामुदायिक विकासका लागि जनसहभागिताद्वारा मध्यवर्ति क्षेत्रको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ❖ पर्यापर्यटनको विकास गरी स्थानिय जनताको जिवनस्तरमा सुधार ल्याई संरक्षणमा टेवा पुऱ्याउने ।
- ❖ अध्ययन अनुसन्धानलाई प्रभावकारी बनाई यसबाट आएका सुभावहरूलाई कार्यान्वयन गरी व्यवस्थापन पक्षलाई सहयोग गर्ने ।

४. विशेषताहरू :

- ❖ नेपालको तराईका संरक्षित क्षेत्रहरूमा रहेका घाँसेमैदान मध्ये शुक्लाफाँटा घाँसे मैदान सबैभन्दा ठुलो घाँसे मैदान रहेको ।
- ❖ विश्वकै सबैभन्दा ठुलो भुण्डको रूपमा बाह्रसिंगा पाउने क्षेत्र ।
- ❖ तराई भूपरिधिको मध्यविन्दुमा पर्ने निकुञ्ज जसले नेपाल र भारतका ११ वटा संरक्षित क्षेत्रहरू जोड्ने ।
- ❖ क्षेत्रफलको हिसावले सानो भएता पनि दुर्लभ वन्यजन्तु, वनस्पति तथा पञ्चीहरू बढि पाईने स्थान ।
- ❖ कृष्णसारको पुर्नस्थापना गरिएको(खैरापुर बाहेकको नेपालको पहिलो संरक्षित क्षेत्र) ।

५. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको भू-उपयोग

भू-उपयोगको आधारमा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा ६०% जंगल, २७% घाँसे मैदान, ३% भाडी तथा बुट्यान, १०% जलाशय र सिमसार पर्दछ ।

६. प्रमुख जैविक विविधता :

- ❖ वनस्पति : ११८ परिवारका ६६५ प्रजातिहरू
 - साल वन : ५२%
 - मिश्रित वन : ४%
 - नदी तटिय वन : ७ %
 - घाँसे मैदान : २७ %
 - सिमसार क्षेत्र : १० %
- ❖ वन्यजन्तु : स्तनधारी ५६ भन्दा बढि प्रजातिहरू (पाटेबाघ, एकसिंगे गैँडा, हाती, बाह्रसिंगा, कृष्णसार, सालक, निलगाई, चितुवा, चित्तल, लगुना, रतुवा, हिसपिडखरायो, बँदेल, बाँदर आदि)
 - बाघको संख्या : १९ वटा (सन् २०२१)
 - हाती : ४० देखि ५० मौसमी

गैंडा : १७ वटा आ.व. २०७३।०७४ मा चितवन रा.नि.बाट ५ वटा
 स्थानान्तरण गरि ल्याएको समेत गरी ।
 बाह्रसिंगा : २२८० वटा (सन् २०२१)
 निलगाई : ८२ (सन् २०१९)
 आहार प्रजाति: ७८.६२ वटा प्रति बर्ग कि.मी. (सन् २०१८)
 घस्सने जन्तु : करीब ५६ प्रजातिहरु
 उभयचर : करीब १५ प्रजाति
 माछा : करीब २४ प्रजाति
 पुतली : करीब ३५ प्रजाति
 चरा: करीब ४५० प्रजाति (सारस, खरमजुर, सिम तित्रा, सुनौलो
 तोप चरा आदि ।

६. निकुञ्ज भित्र निषेधित गतिविधिहरु

कुनै पनि व्यक्तिले निकुञ्ज क्षेत्र भित्र राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को दफा ५ बमोजिम देहायको काम गर्न पाउने छैन :-

- क) वन्यजन्तुको शिकार गर्न वा आखेटोपाहार ओसार पसार गर्न,
- ख) जुनसुकै पदार्थको घर, छाप्रो आश्रय वा अरु आकार बनाउन वा भोग गर्न,
- ग) कुनै भूभाग कब्जा गर्न, सफा गर्न, आवादी गर्न, खेती गर्न वा कुनै बाली उब्जाउन वा काटन,
- घ) घर पालुवा जीवजन्तु वा पंछी चराउन वा तिनीहरूलाई पानी खुवाउन,
- ड) रुख विरुवा, भाडी वा अन्य कुनै वन पैदावार काटन, ढालन, हटाउन, छेक्न, छाँटन वा वन पैदावार सुक्ने कुनै काम गर्न वा वन पैदावारमा आगो लगाउन वा अरु कुनै प्रकारले हानिनोक्सानी पुऱ्याउन,
- च) खानी खन्न, ढुङ्गा खन्न वा कुनै खनिज पदार्थ, ढुङ्गा, कंकड, माटो वा अन्य यस्तैपदार्थ हटाउन,
- छ) वन पैदावार वा वन्यजन्तु पंछी वा जग्गालाई क्षेति पुऱ्याउन,
- ज) हातहरितियार खरखजाना वा विष साथमा लैजान वा प्रयोग गर्न
- झ) काजमा खटिएका सरकारी कर्मचारी वा राष्ट्रिय निकुञ्ज वा निकुञ्जभित्रको प्रचलित बाटोको यात्रुहरु बाहेक अरुले घरपालुवा वा अन्य किसिमको जीवजन्तु वा आखेटोपहार लैजान,
- झ) राष्ट्रिय निकुञ्जभित्र बग्ने नदी, खोला वा पानीको कुनै श्रोत थुन्न, फर्काउन वा त्यसमा कुनै हानिकारक वा विष्फोटक पदार्थहरु प्रयोग गर्न ।

**७. निकुञ्ज कार्यालय तथा अन्य साखेदार संस्थाहरुबाट आ.व. २०७७/७८ मा संचालन
गरिएको महत्वपूर्ण कार्यक्रमहरु**
७.१. कृष्णसारको लागि माउण्ट निर्माण

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको हिरापुर फाँटामा स्थानान्तरण गरीएका कृष्णसारहरुको व्यवस्थापनका लागि उक्त क्षेत्रको ५८।८ हेक्टर क्षेत्रलाई बिद्युतीय तारबार गरिएको छ । कृष्णसारको व्यवस्थापनको लागि २ चरणमा ४२ वटा कृष्णसारको स्थानान्तरण भएको थियो । हाल उक्त क्षेत्रमा १६।३ वटा कृष्णसार विचरण गरिरहेका छन् । वर्षातको समयमा धेरै पानी परेको अवस्थामा तारजाली भित्र रहेका कृष्णसारहरुलाई सुख्खा जमीन उपलब्ध गराउन तथा आवश्यक खानाको व्यवस्थापनको लागि विद्युतीय तारबार गरि संरक्षण गरिएको कृष्णसारको बासस्थान हिरापुरमा माटोको माउण्ट निर्माण गरिएको छ ।

७.२ वन्यजन्तु पक्नाउका लागि होल्डिङ केज निर्माण

आ.व. ०७७/०७८ मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको हेडक्वार्टरमा विभिन्न ठाँउबाट उद्धार गरेर ल्याईएका घाईते वन्यजन्तुहरुलाई राखी उपचार गर्न तथा तिनिहरुको हेरविचार गर्नको लागि मेस वायरले धेरी १ वटा होल्डिङ केज निर्माण भएको छ, जसले गर्दा उद्धार गरेर ल्याईएका घाईते वन्यजन्तुहरुलाई सुरक्षित अस्थायि वासस्थानको व्यवस्था भई तिनिहरुको उचित हेरविचार तथा औषधी उपचार गर्न सहज भएको छ ।

७.३ सार्वजनिक सौचालय निर्माण

आ.व. ०७७/०७८ मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको हेडक्वार्टरमा रहेको थुनुवा घर क्षेत्र र निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र ढक्का रेज्ज पोष्ट नजिकको सडक खण्डमा गरि २ वटा सार्वजनिक शौचालय निर्माण भएको छ ।

७.४ गोलघर निर्माण तथा मर्मत

यस आ.व.मा निकुञ्ज क्षेत्रमा आउने सेवाग्राहीहरुको सहजताका लागि यस निकुञ्जको हेडक्वार्टर, अर्जुनी सेक्टर, चम्फापुर तथा मालुमेला पोष्ट गरि जम्मा ४ ठाँउमा रहेको गोल घरको मर्मत सम्भार गरिएको छ,

साथै प्रमुख संरक्षण अधिकृतको निवाशमा १ वटा नयाँ गोलघर निर्माण गरिएको छ । यी भौतिक संरचनाहरूले निकुञ्जमा विभिन्न कामका लागि आउने सेवाग्राहीलाई सेवा लिन सहज बनाउने आशा गरिएको छ ।

७.५ प्रवेशद्वार निर्माण

निकुञ्ज क्षेत्रमा आउने पर्यटकहरूको सहजताका लागि यस शुक्लाफाँटा रा.नि.पुर्वी सेक्टर अर्जुनीको बेलडाँडी रेजिपोष्टमा नयाँ प्रवेशद्वार निर्माण गरिएको छ । उक्त रेजिपोष्टबाट पर्यटकहरूलाई निकुञ्ज भित्राउने उद्देश्यका साथ निर्माण गरिएको प्रवेशद्वारको माध्यमबाट निकुञ्जको राजश्वमा समेत बढोत्तरी हुने आशा गरिएको छ ।

७.६ मोटर ग्यारेज निर्माण

शुक्लाफाँटा रा.नि.को हेडक्वार्टरमा कार्यालय कर्मचारी तथा कार्यालयमा आउने सेवाग्राहीहरूको सवारी साधन पार्किङ्गको लागि मोटर ग्यारेज निर्माण गरिएको छ । ग्यारेजको निर्माण पछि कार्यालयमा अव्यवस्थित रूपमा राखीने सवारी साधन व्यवस्थित भएको छ ।

७.७ नदि पहिरो नियन्त्रण कार्य

आ.व. ०७७/०७८ मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको अर्जुनी सेक्टर र हिरापुर रेजिपोष्ट जोड्ने पुल , हिरापुर रेजिपोष्ट र हात्तिथला पोष्ट जोड्ने फायर लाईनको पुलमा नदी पहिरो नियन्त्रणको लागि जम्मा गरि दुई ठाँउमा ग्यावियन बक्स निर्माण गरिएको छ । पानीको बहावलाई नियन्त्रण गर्नको लागि बनाईएको ग्यावियन बक्सले आगामी दिनमा पुलको सुरक्षा हुन गई निकुञ्जभित्र आवतजावतमा सहजता प्रदान गर्ने छ ।

७.८ हात्तीको सेडघर निर्माण

विगतका वर्षमा शुक्लाफाँटा पोष्टमा हात्ती बस्ने घर जिर्ण भईसकेकोले हात्तीको बसाई असहज हुन गएकोले आ.व. ०७७/०७८ मा शुक्लाफाँटा पोष्टमा हात्तीको बसाईलाई व्यवस्थित गर्नको लागि सेड घर निर्माण गरिएको छ ।

७.९ गोरेटो बाटो निर्माण

यस आ.व. ०७७/०७८ मा हातिथला देखि बडेपानी हुँदै चुरे बेस क्याम्पिङ साईड सम्म गोरेटो बाटो निर्माण गरिएको छ । उक्त गोरेटो बाटो निर्माण पश्चात् निकुञ्ज सुरक्षार्थ खटिएका नेपाली सेना तथा निकुञ्ज कर्मचारीहरूलाई निकुञ्जको संवेदनशिल क्षेत्रमा निगरानी गर्न तथा गस्ती गर्न सहज भएको छ ।

७.११ हात्ती/चितुवा प्रभावित क्षेत्रमा सोलार, आउटडोर ल्याम्प जडान

शुक्लाफाँटा रा.नि.को हात्ती/चितुवा प्रभावित क्षेत्र अर्जुनी चेक प्वाइन्ट, चम्फापुर, तारापुर, शुक्लाफाँटा पोष्ट तथा सिंहपुर रे.पो.मा सोलार आउटडोर ल्याम्प जडान गरि हात्ती/चितुवा बाट हुने क्षतिलाई न्युनिकरण गर्न सहज भएको छ ।

७.२. घाँसे मैदान व्यवस्थापन

नेपालकै सबैभन्दा ठुलो घाँसे मैदानको रूपमा रहेको शुक्लाफाँटा घाँसे मैदानको क्षेत्रफल ३४ वर्ग कि.मी. रहेको छ । यस घाँसेमैदानमा विश्वकै सबैभन्दा ठुलो भुण्डको रूपमा पाईने बाहासिंगा तथा उल्लेखनिय संख्यामा रहेका लगुनाको समेत संरक्षण गरिएको छ । साथै यस निकुञ्जमा सिंहपुरफाँटा, बकौलाफाँटा, हिरापुरफाँटा, अर्जुनीफाँटा, अन्डैया पटैयाफाँटा, विचुवाफाँटा, सुन्दरीफाँटा, तारापुरफाँटा, भतपुरीफाँटा लगायत अन्य विभिन्न फाँटाहरु रहेका छन् । निकुञ्जको कुल क्षेत्रफलको २७ प्रतिशत भू भागमा रहेको घाँसेमैदानलाई बाघ, गैंडा, जंगली हात्ती, खरमयुर, हिस्पीड खरायो जस्ता संकटापन्न विभिन्न वन्यजन्तुहरुले आफ्नो बासस्थानको रूपमा प्रयोग गर्दै आएका छन् । वन्यजन्तुहरुको बासस्थानको रूपमा रहेको घाँसे मैदानहरुलाई प्रत्येक वर्ष व्यवस्थापन गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रत्येक वर्ष ट्रायाक्टर तथा मानिसद्वारा फाँटाहरुको घाँस, बुट्यानहरु काटि सुकाएर नियन्त्रित आगो लगाएर घाँसेमैदानहरुको व्यवस्थापन गरिन्छ । साथै अनावश्यक रूपमा आएका रुख प्रजातीका विरुवाहरुलाई जरैदेखी उखेल्ने काम गरी घाँसे मैदानको व्यवस्थापन गरिने काम गरिन्छ । यस आर्थिक वर्षमा शुक्लाफाँटा घाँसे मैदान क्षेत्रमा ३०० हेक्टर घाँसेमैदानलाई घाँस, ढिङ्ड टेक्टरबाट काटेर रुखहरु काटी तथा उखेलि नियन्त्रित आगो लगाएर व्यवस्थापन गरिएको थियो ।

७.३. वन पथ निर्माण तथा मर्मत संभार :

यस निकुञ्ज भित्र रहेको करिब ३०० कि.मि. वनपथ रहेको छ । वनपथ निर्माणका लागि बजेट विनियोजित भएकोमा यस आवामा जम्मा १० कि.मि वकौला देखि शिलालेख जाने बाटो सम्म वनपथ ग्रामेलिङ्ग गरिएको छ भने निकुञ्जको स्वामी ताल क्षेत्र तथा वठनिया ताल क्षेत्रमा करिब २० कि.मि. गोरेटो बाटो मर्मत गरिएको छ ।

७.४. सिमसार क्षेत्र व्यवस्थापन

यस निकुञ्ज भित्र सिमसार क्षेत्रको रूपमा रहेका विभिन्न खोला नाला, ताल पोखरी तथा मानवद्वारा निर्मित ताल पोखरीहरूको संरक्षण व्यवस्थापन कार्यको लागि वन्यजन्तुहरूको वासस्थानको रूपमा रहेका मुख्य मुख्य ताल पोखरीहरूलाई बेला बेलामा सरसफाई गर्नुका साथै सुख्खा समयमा तालको पानी सुक्न नदिन बोरिङ्ग मार्फत पानी भर्ने काम गरिएको छ, भने शुक्लाफाँटामा रहेका सुके पोखरी र बाघ पोखरीमा सोलारबाट पानी तानि सुख्खा मौसममा पोखरीमा पानी भर्ने काम गरिएको छ । यस निकुञ्जमा रहेका मुख्य मुख्य सिमसार क्षेत्रहरूमा रानी ताल, सोलगौडी ताल, शिकारी ताल, कालिकिच ताल, तारा ताल, बाबा ताल, स्वामी ताल, बठनिया ताल, पिपल पोखरी, तिनकुने पोखरी, गौथली पोखरी, बाघ पोखरी, सुके पोखरी, लगुना पोखरी, लालपानी पोखरी, हिरापुर ताल, पलिया पोखरी, महाकाली नदी, स्याली नदी, बाहुनी खोला, चौधर खोला आदि रहेका छन् ।

वन्यजन्तुको लागि उपयुक्त क्षेत्र बनाउन यस आर्थिक वर्षमा मालुमेला पश्चिम पोखरी, सलगौडी पोखरी, सिंहपुर पोखरी, सिंहपाल बाबा पोखरी, रानीताल पश्चिम पोखरी, बाउनी खोला फाँटा पोखरी, शुक्लाफाँटा प्रवेशद्वार पोखरी, शुक्लाफाँटा पोखरी, बकौला फाँटा पोखरी र अण्डैया फाँटा पोखरी जम्मा गरि १० वटा नयाँ पोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । निकुञ्ज भित्रका सुनाफाँटा बोरिङ्ग पोखरी, मझगाँउ, बाघमारा, दुधिया क्याम्प, सिंहपुर फाँटामा रहेका पोखरीहरूको मर्मत सम्भार गरियो ।

यसरी मर्मत सम्भार तथा नयाँ पानी पोखरीको निर्माण भएकोले सुख्खा मौसममा समेत वन्यजन्तुका लागि खानेपानीको व्यवस्था भई वन्यजन्तुको वासस्थानमा सुधार आउने छ ।

७.५. डेढलो नियन्त्रण

यस निकुञ्जमा सुख्खा मौसममा अनियन्त्रित आगो लाग्ने गरेको छ । सो समयमा लाग्ने आगलागि नियन्त्रणको लागि निकुञ्जको मध्यवर्ति क्षेत्र (मुख्यगरी निकुञ्जको सिमाना नजिक बसोबास गर्ने)मा बसोबास गर्ने जनताहरु विच जनचेतनाका कार्यक्रम संचालन, एफ एम बाट सूचनामूलक समाचार प्रचार प्रसार आदि कार्यक्रम गरी आगलागिको न्यूनिकरण गरिएको छ । साथै आगलागि नियन्त्रणको लागि निकुञ्जको सम्पूर्ण क्षेत्रलाई समेट्ने गरी वनपथ तथा अग्नि रेखाहरु निर्माण गरी नियन्त्रित आगलागिको व्यवस्थापन समेत गरिएको छ । यस वर्ष हिउद याम र गर्मी याममा पानी परेको र सक्रिय रहेको मनसुनका कारण यस निकुञ्ज क्षेत्र भित्र आगलागीका घटना न्यून रहेको, समयमै अग्नी रेखा मर्मत तथा निर्माण कार्यले वन डेढलोमा नियन्त्रण गर्न समेत सहज रहेको थियो । च्याउ संकलन तथा निकुञ्जको गस्ती टोलीलाई टाढाबाटै देख्न सजिलो होस भनि केही स्थानीय बासिन्दाहरूले आफनो वस्ती नजिकै नियन्त्रीत वन डेढलो लगाउने गरेको पाइयो । सुख्खा मौसममा लागेको आगो निभाउनको लागि फायर फाईटिङ्का सामानहरूको समेत व्यवस्था गरी निकुञ्ज कर्मचारी र निकुञ्ज सुरक्षार्थ खटिएका सुरक्षाकर्मीहरूको संयुक्त टोलीबाट आगलागि नियन्त्रण गरिएको छ । वन डेढलो नियन्त्रण टोलीका कारणले एकै पटक ठुलो क्षेत्रमा वन डेढलो नलागेको कारणले गर्दा ठूला वन्यजन्तु एक ब्लकमा आगो लाग्दा अर्को ब्लकमा भारन सक्ने हुँदा साना घस्तने वन्यजन्तुको तुलानामा ठूला वन्यजन्तुलाई कम असर परेको देखिन्दछ ।

गाँउ बस्ती नजिक डेढलो जोखिम युक्त वन क्षेत्रको व्यवस्थापन कार्यक्रम ।

७.६. पानीको श्रोतको व्यवस्थापन

यस निकुञ्जभित्र रहेको ताल तथा पोखरीहरु यस निकुञ्ज भित्रका वन्यजन्तुहरुको लागि पानीको मुख्य श्रोत भएकोले निकुञ्ज क्षेत्रमा रहेका तालहरु सरसफाई गरिनुका साथै अत्यावश्यक ठाउँमा तालको निर्माण गरी बोरिङ्ग राखी पानी भर्ने काम समेत गरिएको छ । यसरी वर्षेनी सुख्खा समयमा निकुञ्ज भित्र रहेका मानव निर्मित पोखरीहरुमा बोरिङ्ग जडान गरी पम्पसेटवाट पानी तानी पोखरीमा पानी भर्दा लागत बढी पर्ने र जनशक्ति समेत बढी लाग्ने भएकोले वन्यजन्तुहरुको लागि आवश्यक पर्ने पिउने पानी व्यवस्थापनको लागि लालपानी क्षेत्र, रोयल शुक्ला पोखरी, हिरापुर रेजपोष्ट र बठनिया ताल आदी क्षेत्रमा पानीपोखरीमा बोरिंग सहितको ३० वटा सोलार जडान गरिएको छ । वन्यजन्तुको लागि निकुञ्ज क्षेत्र भित्र खानेपानीको व्यवस्था मिलाइएको हुँदा वन्यजन्तुहरु निकुञ्ज बाहिर जाने संभावना कम भै मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व कम हुने अवस्था रहेको हुँदा यो कार्यक्रमलाई आगामी दिनमा समेत निरन्तरता दिनुपर्ने देखिन्छ ।

७.७. वन्यजन्तु अनुगमन तथा अनुसन्धान :

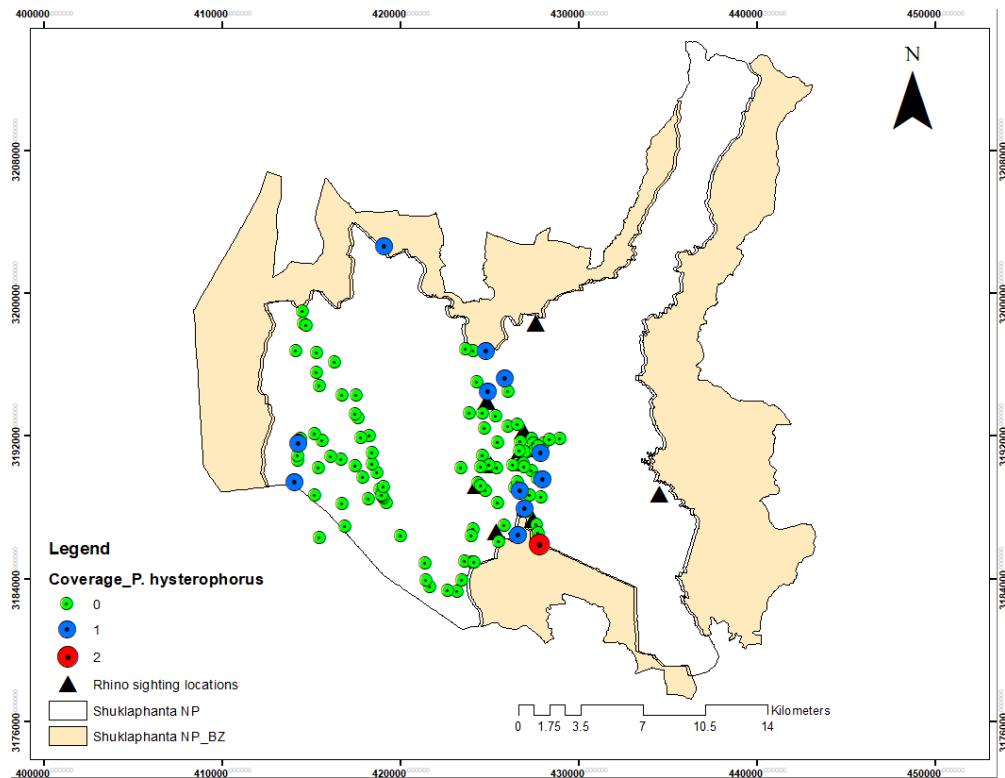
- गैडा अनुगमन

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, राष्ट्रिय प्रकृती संरक्षण कोष शुक्लाफाँटा संरक्षण कार्यक्रम, तथा नेपाली सेनाको संयुक्त सहकार्यमा आ.व. २०७७०७८ को चैत २० देखि चैत २६ गते सम्म गैडा अनुगमन कार्य सम्पन्न गरिएको थियो ।

आ.व.	बयस्क			अर्ध बयस्क			वच्चा			जम्मा
	भाले	पोथी	थाहा नभएको	भाले	पोथी	थाहा नभएको	भाले	पोथी	थाहा नभएको	
०७४/०७५	७	९	०					१	०	१७
०७५/०७६	७	९	०					१	०	१७
०७६/०७७	७	१०						०	०	१७
०७७/०७८	३	४	५			१			४	१७

अनुगमनको क्रममा देखा परेका गैडाहरुको प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष चिन्हहरु अंकित नक्सा :

● कृष्णसारको पुनर्स्थापना

कृष्णसारको विवरण

विगतमा नेपालको सबै पश्चिमी तराईमा फैलिएको संकटापन्न बन्यजन्तु कृष्णसार हाल नेपालमा वर्दियाको खैरापुरमा मात्र सिमित रहेको थियो । यसको वासस्थान विस्तार गरी संरक्षण व्यवस्थापन गर्ने उदेश्यले शुक्लाफाँटाको हिरापुर फाँटामा सम्भाव्यता अध्ययन गरी सो क्षेत्रमा कृष्णसार स्थानान्तरण गर्ने निर्णय नेपाल सरकारले गरेको थियो । सो निर्णय अनुसार शुरुमा हिरापुर फाँटाको १७ हेक्टर क्षेत्रफललाई सोलार तारबार लगाई उक्त क्षेत्रमा नेपालगञ्ज नगरपालिकामा पालि राखेका २२ वटा कृष्णसार र सदर चिडियाखानामा पालिराखेका ६ वटा गरी जम्मा २८ वटा कृष्णसारलाई छाडिएको थियो । चिडियाखानाबाट त्याएको उक्त संख्यामा प्राकृतिक अवस्थामा खैरापुरमा पाइने १५ वटा कृष्णसार थप गर्ने वन तथा भू-संरक्षण मन्त्रालयको निर्णय अनुसार २०७२ को आषाढ महिनामा ४ वटा भाले र १० वटा पोथी गरी १४ वटा कृष्णसार स्थानान्तरण गरिएको थियो । हाल कृष्णसारको संख्या १६३ पुगेको छ । हिरापुर फाँटामा NTNC/SCP मार्फत जम्मा ५८.८ हेक्टरमा सोलार तारबार लगाई कृष्णसार संरक्षण गरिएको छ ।

आ.व. अनुसार कृष्णसारको विवरण

शुक्राफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कृष्णसार अवलोकनको लागि गन्तव्य संरक्षित क्षेत्रको रूपमा चिनिएको छ ।

क्र.सं.	आ.व.	कृष्णसार विवरण			जम्मा	कैफियत
		भाले	पोथी	बच्चा		
१	०७३/०७४	२५	१८	१७	६०	
२	०७४ /०७५	२९	३२	९	७०	
३	०७५ /०७६	३१	३६	२२	८९	
४	०७६ /०७७	४१	५४	२०	११५	
५	०७७/०७८	५७	८२	२४	१६३	

७.८. चोरी शिकार नियन्त्रण गतिविधि

शुक्राफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज र यसको मध्यवर्ति क्षेत्रमा हुने वन्यजन्तुको चोरी शिकार, काठ चोरी निकासी र अबैध घाँसदाउरा संकलनका साथै अबैध चरिचरण नियन्त्रणको लागि निकुञ्ज कार्यालयले विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने गरेको छ । उक्त अबैध क्रियाकलाप नियन्त्रण तथा न्यूनिकरणको लागि निकुञ्ज कार्यालय र सुरक्षा निकायको संयुक्त गस्ति (नियमित, लामो दूरी, रात्रि, आकस्मिक, दैनिक) छन् । गत वर्षदेखि नेपाली सेना मार्फत Real Time Patrolling कार्यक्रम लागु भए नेपाली सेनाका पोष्टहरूबाट गस्ती भैरहेको छ र आगामी वर्षमा निकुञ्जका पोष्टहरूमा समेत यो व्यवस्था लागु भई काम भईरहेको छ । नेपाल सरकारको चोरी शिकारी नियन्त्रण Sweep Operation कार्यक्रम अन्तर्गत आ.व. २०७७०७८ मा यस निकुञ्ज कार्यालयबाट ९ वटा Sweep Camping Operation सञ्चालन गरि अबैध क्रियाकलाप नियन्त्रण गरियो । साथै TAL कार्यक्रम र ZSL Nepal को आर्थिक सहयोगमा समेत Sweep Camping / Long Range Petrol जस्ता चोरी शिकारी नियन्त्रणका क्रियाकलाप सञ्चालन गरी शुक्राफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको जैविक विविधता संरक्षण सहयोग पुगाउने काम गरियो ।

मध्यवर्ति क्षेत्रमा स्थानिय युवाहरूलाई समेटि विभिन्न क्षेत्रका ९ वटा उपभोक्ता समितिहरु अन्तर्गत ९ वटा चोरी शिकार नियन्त्रण युवा जागरण समूह (CBAPOs) पुर्नगढन गरी परिचालन समेत गरिएको छ । निकुञ्जको मध्यवर्ति क्षेत्रको विभिन्न स्थानहरूमा अबैध क्रियाकलापहरुको गोप्य सूचनाहरु दिने सुराकीहरु राखी उनीहरु मार्फत वन्यजन्तु चोरी शिकार तथा काठ चोरी निकाशी लगायतका अबैध क्रियाकलापहरुको गोप्य सूचनाहरु संकलन गरी सूचनाको आधारमा विभिन्न अपरेशनहरु संचालन गरिएको छ । सोहि सूचनाको महत्वको आधारमा निजलाई सूचना खरीद गरेबापतको रकम भूक्तानी दिने गरिएको छ ।

चोरी शिकार नियन्त्रण Sweep operation कार्यक्रम

यस आ.व.मा निकुञ्ज सुरक्षा तथा जैविक विविधता संरक्षण गर्न नेपाली सेना तथा निकुञ्ज कर्मचारीहरुबाट तपसिल अनुसार गस्ती संचालन गरिएको थियो ।

गस्ती विवरण (Patrol Summary)

जम्मा गस्ती संख्या	२८६९७	जम्मा दुरी (कि.मि.)	१६३७९.३.८०
पैदल (Foot)	२४२६७	दुरी (कि.मि.)	११६७२१.१३
साइकल (Bicycle)	३६३५	दुरी (कि.मि.)	३०२३६.४९
हात्ती (Elephant)	११३	दुरी (कि.मि.)	१४२०.३९
सवारी साधन (Vehicle)	६८२	दुरी (कि.मि.)	१५४९५.७९
जम्मा गस्ती संख्या (Total No. of Patrols):	२८६९७		
जम्मा सहभागी संख्या (Toatal no. of People Participated):	१२९२८६		
जम्मा समय (Total Time):	५९१९२ घण्टा ३ मिनेट		

७. ९. जिल्ला स्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाइको गतिविधि :

यस कार्यालयका प्रमुख संरक्षण अधिकृतको संयोजकत्वमा जिल्लामा रहेका सरोकारवाला निकायहरूलाई समेटि कञ्चनपुर जिल्ला स्तरीय वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण ईकाई गठन गरिएको छ। यस ईकाईले आवश्यकता अनुसार बैठक राखि जिल्लाका वन्यजन्तुको चोरी शिकार तथा काठ चोरी निकाशी हुनसक्ने सम्भावित नाकाहरूमा संयुक्त निगरानि गर्ने, विभिन्न अपरेशनहरू संचालन गर्ने तथा आवश्यकता अनुसारका वन तथा वन्यजन्तु अपराध नियन्त्रण सम्बन्धि निर्णयहरू गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ। वार्षिक कार्यक्रम अनुसार WCCB को ३ वटा बैठक सम्पन्न भएको थियो। बैठकमा जिल्लाका सुरक्षा निकाय सहित सरोकारवाला सबै निकायहरूको उपस्थिति थियो। व्यूरोले समग्र कञ्चनपुर जिल्लामा बाघ तथा अन्य दुर्लभ वन्यजन्तुको चोरी शिकार नियन्त्रण र त्यसका अंगहरूको ओसारपसार जस्ता गैरकानूनी क्रियाकलापमा नियन्त्रण गर्न समन्वयात्मक हिसावले कसरी अगाडि बढ्ने भन्ने सम्बन्धमा छलफल गरेको थियो।

७.११. मचान तथा पुल निर्माण र मर्मत :

यस आ.व.मा निकुञ्ज क्षेत्र भित्रको सौलगौडी मचान, रानी ताल मचान, दुईतले मचान, तिनतले मचान जम्मा गरि ४ वटा मचानको मर्मत सम्भार गरियो भने तराई भु परिधि कार्यक्रमको सहयोगमा निकुञ्जको ५ स्थानमा ५ वटा नयाँ मचान निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ।

यस आ.ब.मा यस निकुञ्ज क्षेत्रको हिरापुर देखि हातीथला जोड्ने फायरलाईनमा १ वटा र सुन्दरीफाँटा देखि बाहुनी पुल जोड्ने फायरलाईनमा १ वटा गरि जम्मा २ वटा नयाँ पुल निर्माण गरिएको छ भने मझगाँउ देखि मालुमेलाको फायरलाईनमा पर्ने ३ वटा काठेपुल, बाहुनी खोलाको काठेपुल पनि मर्मत गरिएको छ ।

७.१२. बाटो ग्राभेल :

निकुञ्ज क्षेत्रको बर्कला देखि शिलालेख जाने बाटोसम्म करिब १० कि.मि. बाटो तथा आवश्यकता अनुसार निकुञ्ज भित्र रहेका अन्य वनपथहरूको ग्राभेलिङ्ग गर्ने काम सम्पन्न गरियो । यसरी ग्राभेलिङ्ग गरि वनपथको स्तरोन्ती भए पछि निकुञ्ज भित्र आउने पर्यटक हरु तथा वर्षाताको समयामा गस्ती तथा आवतजावत गर्न समस्यामा कमि आई बाह महिना आवतजावत गर्न सहज भएको छ ।

७.१३. खानेपानी निर्माण तथा मर्मत :

यस आ.व.मा निकुञ्ज भित्र रहेका विभिन्न पोष्टहरुमा आवश्यकता अनुसार खानेपानी मर्मत गरि पोष्टमा कार्यरत कर्मचारी तथा आगन्तुकहरुको लागि खानेपानीको व्यवस्थापन गरियो । साथै यस आ.व. मा निकुञ्जको हेडक्वार्टरमा २५०० लिटरको खानेपानी ट्र्याङ्गी जडान गरियो ।

७.१४. भवन तथा शौचालय निर्माण , मर्मत संभार :

यस आर्थिक वर्षमा हात्तीथला, पलिया, हेडक्वार्टर, दोधारा पोष्ट, हात्तीसार आदीमा भवन तथा शौचालय निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिएको छ ।

७.१५. सोलार तारवार फेन्स, मेसजाली निर्मार्ण तथा मर्मत :

यस आ.व.मा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा निकुञ्ज आयोजनाको सहयोगमा यस निकुञ्जका मध्यवर्ती सामुदयीक उपभोक्ता समितिहरुले आ- आफ्नो क्षेत्रमा करिब ४२१४ मिटर मेस जाली लगाउने काम सम्पन्न गरेको छ, भने शोभाताल मध्यवर्ती उपभोक्ता समितिले २५०० मिटर काँडे तार लगाउने काम सम्पन्न गरेको छ ।

यस निकुञ्जको सिंहपुर, हातीथला तथा शुक्लाफाँटा क्षेत्रमा हाती तथा अन्य वन्यजन्तुको आतंक न्यूनिकरणका लागि ईनरजाईजर मेसीन सहित सोलार ईलेक्ट्रिक फेन्स निर्माण गरेको छ । यसरी गरिएको धेरावारले मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्यूनिकरण गरि आम उपभोक्ताको अन्त बाली तथा जिवनको सुरक्षा गर्न सहयोग पुगेको छ ।

७.१६. निकुञ्ज तथा सुरक्षा पोष्टका कर्मचारी अन्तर्क्रिया

निकुञ्ज प्रशासन तथा सुरक्षा निकायका विचमा नियमित रूपमा अन्तर्क्रिया हुने गरेको छ । यस अन्तर्क्रियामा निकुञ्जभित्रका संरक्षित वन्यजन्तुहरु तथा वनस्पतिहरुको अवस्था र तिनिहरुको वासस्थानको जानकारीको साथै निकुञ्ज भित्र हुने अवैध गतिविधीहरुको सम्पूर्ण जानकारीहरु संकलन गरि Analysis गर्ने

र सोको आधारमा गस्ती कार्यलाई अभि प्रभावकारी बनाई निकुञ्जमा रहेका जैविक विविधताको संरक्षण कार्यलाई प्रभावकारी बनाउदै दिगो व्यवस्थापन गर्ने उदेश्यले यो कार्यक्रम संचालन गरिएको हो । यस्ता कार्यक्रमबाट निकुञ्जमा विभिन्न पोष्टबाट महिनाभरी गरिएका गस्तिको जानकारी हुनुका साथै गस्तिबाट भएका प्रगतिहरुको जानकारी हुने भएकोले आगामि दिनहरुको गस्तिका योजनाहरु बनाउनको लागि समेत सहयोग पुग्दछ । यसले निकुञ्जको बार्षिक योजना बनाउनमा सहयोग पुग्ने भएको छ । यस कार्यबाट निकुञ्ज क्षेत्रमा भए गरेका गतिविधि, वन्यजन्तु चोरी शिकार र काठ चोरी निकासिको जानकारी, वन्यजन्तुहरुको अवस्थाको बारेमा जानकारी भई व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको पाईएको छ ।

७.१७. मध्यवर्ति क्षेत्र कार्यक्रम

संरक्षित क्षेत्रहरूले प्राप्त गरेको राजश्वको ३० देखि ५० प्रतिशत रकमवाट मध्यवर्ति क्षेत्रमा संरक्षण लगायतका विभिन्न कार्यक्रम संचालन गर्ने गराउने प्रावधान अनुसार यस आ.व.मा रु. ५१,००००००/- रकम प्राप्त भएकोमा रु.५०९४९६७/- कार्यक्रममा खर्च भएको छ। मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिको अगुवाईमा उक्त रकम ९ वटा उपभोक्ता समितिलाई उपलब्ध गराई सो बजेटबाट उपभोक्ता समितिको कार्यालय भवन निर्माण, तारबार, आयआर्जन तथा सिप विकाससम्बन्धी तालिम, संरक्षण शिक्षा लगायतका कार्यक्रमहरु सम्पन्न भएका छन्। यस्तै मध्यवर्ती क्षेत्रमा अन्य संरक्षण साभेदार संस्थाहरुको सहयोगमा समेत मध्यवर्ती क्षेत्रमा उल्लेखित प्रकृतीका कार्यक्रम संचालन भएका छन्।

७.१८. दिवस समारोह :

निकुञ्ज कार्यालय, मध्यवर्ति क्षेत्र व्यवस्थापन समिति, उपभोक्ता समिति, तराई भू-परिधि कार्यक्रम र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष (शुक्लाफाँटा संरक्षण कार्यक्रम), विभिन्न विद्यालयहरुको सहयोग तथा सहभागीतामा यस वर्ष पनि वन्ज्यजन्तु संरक्षण सप्ताह, समुदायमा आधारित चोरी शिकार नियन्त्रण दिवस, विश्वबाघ दिवस लगायत विविध कार्यक्रमहरुका साथ मनाईएको थियो।

७.१९ समवन्य गोष्ठी :

जनसहभागितात्मक संरक्षणको लागि निकुञ्ज कार्यालयले आ.व.२०७७/०७८ मा मध्यवर्ति क्षेत्रमा रहेका सरोकारवाला समूह, समिति, जिल्ला स्तरीय विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयहरु विच समन्वय गरी संरक्षणमा सहकार्य गर्न विभिन्न स्थानहरुमा गोष्ठीहरु सम्पन्न गरेको छ।

७.२० सिमापार बैठक

यस आ. व.मा नेपाल र भारतका वन संरक्षण अधिकारीहरु विच स्थानीय स्तरको बैठक गरिएको छ । यस्तै पिलिभितका अधिकारीहरुसँग शुक्लाफाँटा क्षेत्र तथा लगाबग्गा क्षेत्रमा नै पटक पटक भेटघाट तथा संयुक्त रूपमा दुवै क्षेत्रको निरक्षण गरिएको छ ।

७.२१ होडिङ्ग बोर्ड, सूचना बोर्ड तथा संकेत चिन्ह निर्माण (नयाँ निर्माण २० मर्मत २५ वटा)

यस आ.व. २०७७०७८मा निकुञ्ज अन्तर्गतका विभिन्न क्षेत्रमा २० वटा नयाँ होडिङ्गबोर्ड, साईन बोर्ड तथा सूचना बोर्ड स्थापना गरिएको छ भने २५ वटा पुराना होडिङ्ग बोर्ड, सूचना बोर्ड तथा संकेत चिन्हहरु मर्मत गरिएका छन् ।

यस किसिमका होडिङ्ग बोर्ड, साईनबोर्ड तथा सूचना बोर्डहरुले गर्दा निकुञ्जमा हुने अनाधिकृत प्रवेशमा कमी आउने तथा पर्यटकहरुलाई निकुञ्ज क्षेत्रको बारेमा बढी जानकारी दिन सक्न्छ । निकुञ्ज क्षेत्रको प्रचार प्रसारमा मद्दत गरि पर्यटकको संख्यामा वृद्धि हुने तथा संरक्षणमा सहयोग पुग्ने विश्वास लिईएको छ ।

७.२२ प्रचार/प्रसार तथा सूचना प्रवाह

कञ्चनपुर जिल्लाबाट प्रकाशन हुने स्थानिय पत्र पत्रिका, राष्ट्रिय स्तरका पत्रपत्रिका तथा स्थानिय स्तरको रेडियो एफ. एम. हरु जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धि प्रचार प्रसार गर्ने यस क्षेत्रका मूल्य श्रोत भएकाले निकुञ्जले ती संचार माध्यमहरुबाट प्रचार प्रसार गर्ने गराउने गरेको छ । निकुञ्जमा संरक्षित पाटे बाघ, एकसिंगे गैंडा, बाह्यसिंगा, जङ्गलि हाती, कृष्णसार लगायतका वन्यजन्तुहरुको संरक्षण व्यवस्थापन तथा तिनीहरुको चोरी शिकार नियन्त्रण, आगलागि तथा चरिचरण नियन्त्रण, काठ चोरी निकासी नियन्त्रणको लागि विभिन्न सूचनामूलक लेखहरु पत्रपत्रिकाहरुमा प्रकाशन गरीएको थियो भने स्थानिय रेडियो एफ एम बाट जैविक विविधता संरक्षण व्यवस्थापन सम्बन्धि सूचनाहरु प्रचार प्रसार गरेर जनताको सामू पुऱ्याईएको छ । विभिन्न समयमा स्थानिय एफ.एम.रेडियोहरु, स्थानिय तथा

राष्ट्रिय पत्रपत्रिकाका सम्बाद दाताहरु संग समन्वय गरिएको छ । यस कार्यबाट जैविक विविधता संरक्षणको व्यवस्थापनमा सहयोग पुगेको छ ।

साथै निकुञ्ज कार्यालयको प्रवेशद्वार, भोलुङ्गे पुल, गड्डा चौकी तथा अन्य केही स्थानमा वाघ लगायत अन्य वन्यजन्तुको चोरी शिकारी नियन्त्रण सम्बन्धी होडिङ्ग बोर्ड निर्माण तथा मर्मत गरि संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने काम हुदै आएको छ ।

७.२३ मानविय श्रोत विकास

यस कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग, नेपाली सेना, ZSL/ PANTHERA को आर्थिक सहयोगमा रेज्जर १ जना र सिनियर गेमस्काउट २ जनालाई RAPID RESPONSE FOUNDATION SKILLS COURSE COUNTER POACHING TRAINING कसरा, चितवनमा ६ दिने राष्ट्रिय स्तरको तालिम सम्पन्न भएको छ । साथै शुकाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारीहरुका लागि यस आ.ब.मा हात्तीसार आयोजना अन्तरगत हात्तीसारका कर्मचारीहरुलाई हात्ती व्यवस्थापन तालिम तथा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना अन्तरगत निकुञ्जका कर्मचारीहरुलाई वन्यजन्तुहरुको आनीबानी सम्बन्धी सचेतना तालिम सम्पन्न भएको छ ।

८. विशेष गतिविधिहरु

● वन्यजन्तु उद्धार

निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र लगायतका स्थानहरुमा निकुञ्ज क्षेत्रबाट वन्यजन्तुहरु बाहिर निस्क घाईते हुने, वन्यजन्तुहरुका बच्चाहरु फेला पर्ने, स्थानिय जनताहरुको घर खेतमा अजिङ्गर लगायतका संरक्षित वन्यजन्तुहरु फेला पर्ने गर्दछन् । यसरी फेला परेका वन्यजन्तुहरुको जानकारी निकुञ्ज कार्यालयमा विभिन्न माध्यमहरुबाट प्राप्त हुने गरेको छ । प्राप्त भएको सूचनाको आधारमा सम्बन्धित स्थानमा गई ति वन्यजन्तुहरुको उद्धार गरी निकुञ्ज कार्यालयमा ल्याई घाईते भएमा उपचार समेत गरेर अनुकुल बासस्थानमा छाड्ने गरिएको छ । विगतका वर्ष देखि उद्धार गरिएका वन्यजन्तुहरुको विवरण तपसिल अनुसार छ ।

वन्यजन्तु उद्धार

प्रजाती	०७३०७४	०७४१७५	०७५१०७६	०७६०७७	०७७०७८
अजिंगर	९	१५	१९	८६	११७
सर्प प्रजाती	१	१	२	८	८
कछुवा	०	०	०	४	३
मगर गोही	१	३	१	६	६
कालो गोहोरो	१	१	०	१	१
सुन गोहोरो	२	१	२	२	६
ओत	०	०	०	१	०

Lesser Adjatant	०	०	०	१	०
Red Headed Vulture	०	०	०	१	०
सिबेट विरालो	०	०	१	१	०
रेसस बाँदर	०	०	०	२	०
लगुना	०	०	०	१	१
बदेल	०	०	०	४	५
चित्तल	५	२	३	२८	३२
जरायो	०	०	०	१	०
चितुवा	०	०	०	१	०
निलगाई	१	०	१	१	०
उल्लु	०	०	०	०	१
बकुल्ला	०	०	०	०	१
गिद्द	०	०	२	०	२
रतुवा	०	०	०	०	१
सारस	०	०	१	०	०
जम्मा	२०	२३	३२	१४९	१८४

वन्यजन्तु मृत्यु

कालगति, कुकुरको टोकाई, पासोमा पारेर, विषको अवैध प्रयोग, सडक दुर्घटनाका कारणबाट यस आ.व.मा मृत्यु भएका वन्यजन्तुको विवरण तपसिल अनुसार रहेको छ ।

सि.नं.	प्रजाती	वन्यजन्तु मृत्यु संख्या (२०७७-२०७८)			जम्मा
		सडक दुर्घटना	नालामा डुबेर	अन्य	
१	बाघ	०	०	१	१
२	गैडा	०	०	१	१
३	हात्तीको बच्चा	०	०	२	२

४	बँदेल	०	०	९	९
५	कृष्णसार	०	०	८	८
६	रतुवा	०	०	१	१
७	चित्तल	५	०	७२	७७
८	गोहोरो	१	०	०	१
९	लगुना	०	०	१	१
१०	लंगुर बाँदर	०	०	१	१
११	अजिंगर	०	०	२	२
१२	गिद्द	०	०	३	३
१३	खरायो	०	०	१	१
१४	स्याल	०	०	१	१
१५	मलसाप्रो	१	०	०	१
१६	उल्लु	०	०	१	१
१७	निर विरालो	२	०	०	२
	कुल जम्मा	९	०	१०४	११३

९. निकुञ्ज व्यवस्थापनमा देखिएको मुख्य समस्याहरु :

क. बन्यजन्तु चोरी शिकार तथा वन पैदावरको अवैध चोरी निकासी :

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज चारै तिरबाट मानव बस्तीले घेरीएको र पश्चिम दक्षिण क्षेत्रमा भारतीय सिमाना सँग जोडिएकोले निकुञ्ज साथै मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका सामुदायीक वनहरुमा बन्यजन्तु चोरी शिकारी तथा वन पैदावार चोरी निकासी हुनु यस शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको एक प्रमुख समस्याको रूपमा रहेको छ। यस जिल्लाको दक्षिणी भाग बेल्डाङी क्षेत्र र वर्षातको समयमा महकाली नदीबाट बन्यजन्तुको चोरी शिकारी गर्ने तथा काठ तस्कर गर्ने समूह सक्रिय रहेको देखिन्छ। निकुञ्ज क्षेत्रमा नियमित गस्ती, Sweep Operation, CBAPU परिचालन, सुराक्षी परिचालनले बन्यजन्तु चोरी शिकार तथा वन पैदावरको अवैध चोरी निकासीलाई केही हद सम्म नियन्त्रण गरेता पनि यसको प्रभावकारीता बढाउन आम जनमानस तथा मध्यवर्ती क्षेत्रमा बन्यजन्तु संरक्षण सम्बन्ध जनचेतना कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने, निकुञ्ज प्रशासन तथा सुरक्षा निकायबाट वर्षातको समयमा विशेष गस्ती गर्नका लागि रबर बोट, लाइफ ज्याकेट जस्ता समाग्रीहरु व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ।

ख. अत्याधिक चरिचरण :

यस निकुञ्जको वरिपरि मानव वस्ती रहेको र निकुञ्जको सिमाना सिधै आवादीसँग जोडिएको हुँदा सो क्षेत्रमा वन क्षेत्र नगन्य रहेको वा नरहेको हुँदा स्थानीय समुदायहरुको लागि वन पैदावारको आपुर्तिमा समस्या देखिन्छ । अन्य बाहिरी क्षेत्रबाट समेत लाभ नदिने खालका गाईवस्तु ल्याएर निकुञ्ज भित्र छोडिने तथा विगत देखि नै निकुञ्ज भित्र रहेका गाईवस्तु, राजमार्ग क्षेत्रमा छोड्ने समस्या कहाली लाग्दो अवस्थामा देखिएको छ । जस्ते गर्दा वन्यजन्तुमा समय समयमा खोरेत लगायतका विभिन्न रोग लाग्ने समस्या रहेको छ । हाल निकुञ्ज लगायत अन्य राजमार्ग क्षेत्रमा समेत छाडा गाईको संख्या अत्याधिक भएकोले सो समस्या जिल्लाको भयानक समस्या रहेको देखिन्छ ।

ग. निकुञ्ज क्षेत्रमा अतिक्रमणको समस्या :

निकुञ्जको विस्तारित क्षेत्रबाट हटाइएका भनिएका तथा अन्य व्यक्तिहरुबाट निकुञ्जको ढक्का क्षेत्रमा अन्दाजी ६०० घरधुरी, तारापुर क्षेत्रमा अन्दाजी ९२ घरधुरी, बेलडाँडी क्षेत्रमा अन्दाजी २० घरधुरी तथा मध्यवर्ती क्षेत्रका केहि सरकारी वन क्षेत्रमा अतिक्रमणको गम्भीर समस्या देखिन्छ । विगतमा जग्गा समस्या समाधान गर्न विभिन्न समिति, आयोग गठन भएता पनि निकुञ्ज क्षेत्रको अतिक्रमणको समस्यालाई पुर्ण रूपले समाधान गर्न सकिएको छैन ।

घ. कृष्णसार व्यवस्थापन :

कृष्णसारको संख्या उल्लेख्य मात्रामा बृद्धि भएकोले यसको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न कठिनाई भएको ।

अनुसूची १ : बार्षिक कार्यक्रम तथा प्रगति :

सि.नं.	कार्यक्रमको नाम	जम्मा बजेट (रु लाखमा)			बार्षिक प्रगति (रु लाखमा)			प्रगति प्रतिशत	
		पुँजीगत	चालु	जम्मा	पुँजीगत (रकम/%)	चालु (रकम/%)	जम्मा (रकम/%)	भौतिक	वित्तीय
१	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण विभाग	१६.७९	५१.००	६७.७९	१६.४१ (९३.३७%)	५०.९५ (९९.९०%)	६७.३६	१००%	९९.३७%
२	राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा आरक्ष आयोजना	४९३.५५	५३८.८८	९०३२.४३	३८६.९९ (७८.४०%)	४२३.९० (७८.५१%)	८१०.०९	८५.२९ %	७८.५७%
३	हात्तिसार	२०.३	१६६.३४	१८६.६४	१८.९१ (९३.१५%)	१०७.९१ (६४.८७%)	१२६.८२	६८.७ %	६७.९४ %
	कुल जम्मा	५३०.६४	७५६.२२	१२८६.८६	४२२.३१	५८१.९६	१००४.२७		७८.०४%

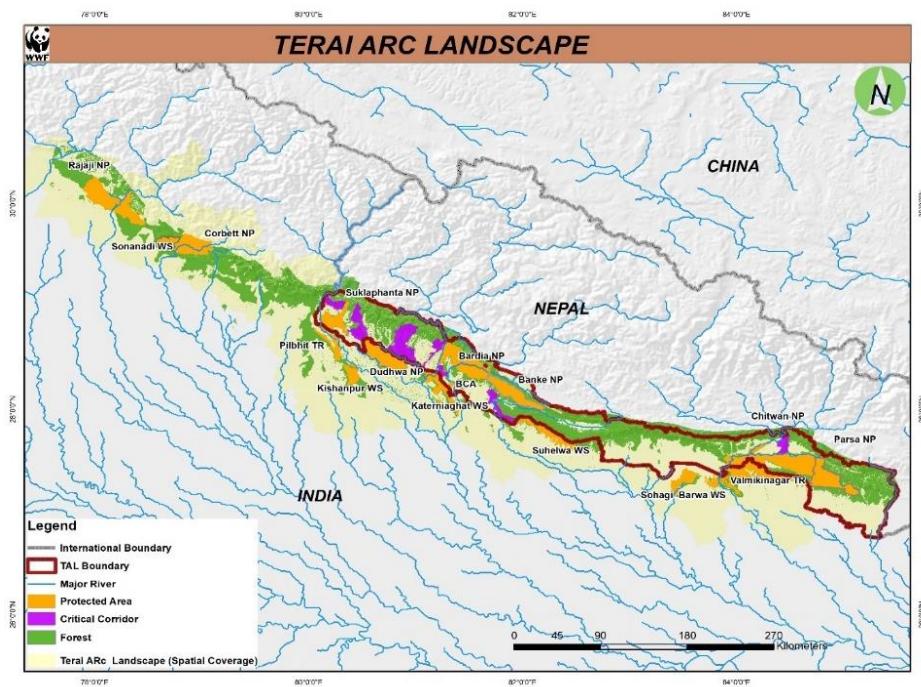
आ.व.०७७०७८ राष्ट्रीय निकुञ्ज तथा निकुञ्ज आयोजना तर्फ बजेट तथा प्रगति विवरण :

PDF 1,2,3, insert गर्ने ।

आर्थिक वर्ष २०७७/०७८ मा तराई भू-परिधि कार्यक्रमबाट संचालन भएका कार्यक्रम

परिचय

तराई भू-परिधी भन्नाले पूर्वमा नेपालको बागमती नदि देखि पश्चिममा भारतको यमुना नदिसम्मको विस्तृत संरक्षण भूमिलाई जनाउँदछ । यो करिब ५१,००२ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । तराई भू-परिधी क्षेत्रभित्र नेपालका संरक्षित क्षेत्रहरु मध्ये पर्सा राष्ट्रिय निकुञ्ज, चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज, बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज, बाँके राष्ट्रिय निकुञ्ज, कृष्णसार संरक्षण क्षेत्र र शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा विश्व सम्पदा

सुचिकृत लुम्बिनी र चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज यस क्षेत्र भित्रका अभिन्न अंगमा पर्दछन् । यसका साथै तराई भू-परिधि क्षेत्र भित्र बरण्डाभार, बसन्ता, लालझाडी मोहना र खाता संरक्षित वनहरु साथै ब्रह्मदेव, खाता, कम्दी, लमही, दोभान, कर्णाली जैविक मार्गहरु पर्दछन् । तराई भू-परिधिले नेपालका २० वटै जिल्लाहरु पूरै वा आंशिक रूपमा समेटेको र २४,७१०.१३ वर्ग कि.मि. क्षेत्रमा फैलिएको छ ।

आ.व. २०७७/०७८ मा तराई भू-परिधि कार्यक्रम विच गरिएको सम्झौता अनुसारको खर्च विवरण :

S.N	Name of Partner	Total Grant Amount	Total fund disbursement	De commit Amount	Total Expenses
1	Shuklaphanta National Park	3,229,263	3,045,989	28,645.00	3,200,618.00
2	Begeshori BZUC	1,505,225	1,499,938	287.00	1,504,938.00
3	Sundevi BZUC	1,079,775	1,024,775	-	1,079,775.00
4	Shovatal BZUC	1,192,200	1,179,600		1,192,200.00
5	BZMC-Shukla	775,500	750,499	318.00	775,182.00
6	Trishakti BZUC	280,000	274,700	300.00	279,700.00
7	Shuklaphanta BZUC	816,500	761,496	24.00	816,476.00
8	Sagarmatha BZUC	200,000	180,000		200,000.00
9	Himalaya BZUC	50,000	45,000		50,000.00
10	Betkot BZUC	50,000	45,000		50,000.00
11	Kalikich BZUC	50,000	45,000		50,000.00
Grand Total		9,228,463	8,851,997	29,574	9,198,889

तराई भू परिधि कार्यक्रम बाट सञ्चालन गरिएका मुख्य कार्यक्रमहरू :

१. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा गरिएका कार्यक्रमहरू :

Activity details:

S. N	Act Code	Funding Source	Activities	Unit	Quantity
1	1.1.10	UK Tiger[5J13]	Equipment and accessories support (Improve water quality through support of water purification technologies)	No	6
2	1.1.13	UK Tiger[5J13]	Strengthen mobility and patrolling	Time	1
3	1.1.14	UK Tiger[5J13]	Intelligence collection and informant mobilization	Person	2
4	1.1.9	UK Tiger[5J13]	Guard post maintenance	No	6
5	1.1.10	UK Tiger[5J13]	Support for clean drinking water facilities in different post	Time	1
6	1.1.17	MFA (8123)	Preparation/revised management plans of protected areas and buffer zones.	Nos.	1
7	3.1.6	MFA (8123)	Eco- tourism promotion (maintenance of existing route from Radhapur post to singhpur post phanta) (5 Km)	Time	1
8	1.1.5	MFA (8123)	Establishment of monitoring watch tower / maintenance (two watch tower)	Time	1
9	4.4.1	WWF US IPA (00320)	Capacity building to front line staff protection (Training)	No	3
10	1.6.1	WWF US IPA (00320)	Capacity building to front line staff protection (Field gear support)	Time	1
11	1.1.4	WWF Cambodia/Tal (01048001)	Construction of wooden watch tower for wildlife monitoring	Person	3
12	4.7.10	WWF Cambodia/Tal (01048001)	Support for wildlife and habitat monitoring	No	3
13	1.1.10	MFA Finland (8123)	Equipment and Accessories purchase	Time	1
14	4.7.10	MFA Finland (8123)	Conduct regular research and monitoring of species and ecosystem	Nos.	1
15	1.1.0	WWF US IPA (00320)	Institutional support to Pas (Coping with COVID 19)	Nos.	1

TAL Code 1.1.10: Equipment and accessories support

Shuklaphnata National Park has including several sector posts, Range post, Army in 14 places. Among them some post has more remote area whereas lack of pure drinking water and water supply system whereas more difficult to mobilization of staff for stay in field post. This area has most problems of arsenic and other chemicals in water. So, we supported pure

post

park

drinking water in 6 park posts.

Guard post installed with bio sand filters	GPS	Total Park and army staffs deployed		Impact of support
		Park staff	Nepal army	
Majhgaun HQ	426959, 3202670	25	0	All Park staff have access to clean drinking water
Pipariya Range Post	423747, 3197024	4	16	All Park staff have access to clean drinking water
Beldandi Range Post	427798, 3185951	5	18	All Park staff have access to clean drinking water
Dhakka Range Post	423554, 3188139	4	12	All Park staff have access to clean drinking water
Singhpur Range Post	436447, 3182885	3	12	All Park staff have access to clean drinking water
Malumela Post	414587, 3199075	5	12	All Park staff have access to clean drinking water

TAL Code 1.1.13: Strengthen mobility and patrolling

In spite of regular foot and vehicular patrolling, illegal activities happen to occur around the park area as well as Buffer Zone areas. To cope with the problem's long ranges patrolling with sweeping and camping operations are often arranged. The Park has been receiving support for these operations from TAL program. Park is conducting several sweeping operations in Baaghphanta area of Eastern Sector and SikaariTaal area, Nepal India border of western sector along with Nepal Army. Due to tall grasses and marshy areas team prefer elephant

patrolling. During the sweeping operation, more than 50 people were brought for the legal action. Among them some were fuel wood collector and fisher man with fishing net. During the operation park 4-wheeler and 2 wheelers vehicle were used. The tractor used for transportation of seized logs was maintained under the programs.

Dominated Area	GPS	Total Park and army staffs deployed		Duration	Result of operation
		Park staff	Nepal army		
Larighat, Bhojpuri phanta, Bhaagphanta	426959, 3202670	5	9	4 days 3 night	2 log smuggler and 23 fuel wood collectors were brought under legal action.
Sikaari Tal	414273, 3189512	2	7	1 day 1 night	2 Fisherman were brought under legal action.

Jhala area	4145384, 3193191	2	7	2 day 1 night	18 fuel wood collectors were brought under legal action.
10 ,7 and 4 no. ghat	(414298, 3190650)	2	7	2 day 1 night	5 Fuel wood collectors were brought under legal action.
Total		11	30	9 days 6 night	50 people.

TAL Code 1.1.14: Intelligence collection and informant mobilization

Shuklaphanata National Park has been conducting several activities to ensure park protection. Intelligence collection against poachers and wildlife part traders is among them. The information provided by informants can be vital to prevent or solve wildlife crime. It can help to identify criminals, provide advance information about their activities, and help to plan proactive, disruptive and further intelligence-led investigations. Under TAL program, we have employed 1 regular informant in Western sector and 1 volunteer informant from July 15, 2020, to purchase information related to wildlife crime from the reliable sources from different areas that led us in successful anti-poaching operations. The Park had carried out one successful operation regarding Sal logs smuggling, in Bagh phanta area and many fuel wood collectors from different areas of ShNP from the informant information.

Code of informant	Informant type	Information type / times	Result
SR Bg Ws01	Regular	4 times (1 operation successful for logging smuggling and other for fuel wood collectors entering NP)	Take under legal action according to DNPWC Act 2029 (Case Registration)
BD Cd Es02		3 times for fisherman and fuel wood collector entering NP	Take under legal action according to DNPWC Act 2029
NC Bp Ws 02		2 times for fuel wood collector entering NP	Take under legal action according to DNPWC Act 2029

TAL Code 1.1.9: Guard Post Maintenance

Under the support from TAL program maintenance works of different posts were proposed in the programs. According to proposed program maintenance works in different posts of park have been completed. Some post maintenance work has been completed. These types of maintenance work help to increase working efficiency among the staff through security level and safe accommodation in remote posts of park. The project includes construction of following posts.

S.N.	Name of guard post	GPS	Nature of support or maintenance done	Total Park and army staffs deployed		Impact of support
				Park staff	Nepal army	
1	Majhgaun Headquarter	416959 3202670	Kitchen roof, water supply maintenance game scout kitchen maintenance	18		Residency running efficiently.

2	Dhakka Range Post	436447 3182885	Wiring of electricity in whole building & electrical goods.	4		Residency running efficiently.
3	Beldandi Range posts	427798 3185951	Installation of 3 doors and mosquito proof net in 12 windows	7		Residency running efficiently.
4	Malumela Post	423747 3197024	Construction of floor and roof.	7		Residency running efficiently.
5	Hattithala Post	433858 3204728	Maintenance of wooden wall and mosquito proof net in 6 windows	3		Residency running efficiently.
6	ChandaniDodhara Post	412079 3196040	Maintenance of toilet, install new ceiling fan and safety tank.	4		Residency running efficiently

TAL Code 1.1.17: Preparation/revised management plan of ShNP

Shuklaphanta national park had prepared draft management plan in 2017. To finalize the draft management plan, we had completed different three level of coordination/ interaction meeting with different stakeholders and concern groups. Comments, opinions and remarks stated by them will be included in management plan. Due to Covid-19 pandemic cannot organize combined meeting. So, we organize different level of stakeholder meeting. Park core team will prepare management plan in supervision of chief conservation officer in close teamwork with related stakeholder i.e. Buffer zone area management part, Park core area development and management part, Tourism management part etc.

we

TAL Code 3.1.6: Eco-tourism promotion (maintenance of existing route from Radhpur post to singhpur post phanta) (5 Km)

Upgrading of forest road/ Fire line) meets the several purposes i.e. controlling of forest fire in dry season, upgrade forest path for vehicle patrolling as well as promotion of eco-tourism. To promote eco-tourism from eastern sector and increase park Security Park has maintained /repaired forest road in route from Radhpur post to Singhpur range post and also maintained forest road from Bahuni khola to Shuklaphanta grassland. The upgraded path is serving access to both Radhpur security post and Singhpur

range post and also access to park visitor from eastern sector of Shuklaphanta National Park.

TAL Code 1.1.5 & 1.1.4: Establishment of monitoring watch tower / maintenance (two watch tower):

Shuklaphnata National Park is conserving biodiversity by establishing security post of Nepal Armyand Park staff i.e. 14 post from park office and 16 from Nepal Army. National Park and NepalArmy frequently conduct foot and vehicle patrol in park corearea as well as in buffer one area too. Some siteinside the park is out of regular access of patrol. So weestablished monitoring watch tower in five places i.e.Badepani (UTM 435000 3207191) Laari ghat (UTM 425948 3195825) between 26 and 25 no. pillar (UTM417638 3186118) 28 no. pillar (UTM 419029 3184532)

between 23 and 24 no. pillar (UTM 416637 3187044). It has been very easy to monitor Nepal –India animalmovement such as tiger, rhino, swamp deer and one of machan serve as a harbor point for chure patrolling. It alsomaintains gap between India and Nepal animal habitatcorridor monitoring. Joint patrolling team will harbor inthese watch tower during night ambush and patrolling.

TAL Code 4.7.10 Support for wildlife and habitat monitoring in regular basis.

In spite of regular foot and vehicular patrolling, illegal activities happen to occur around the park area as well as Buffer Zone areas. Southern part of shuklaphanta park area share India border area where loads of illegal activities like encroachment of core area and illegal log collector were mostly activated. To combat such problem's long ranges patrolling with sweeping and camping operations are often arranged. The Park has been receiving support for these operations from TAL program. Park has been conducting several sweeping operations in Eastern Sector areas like beldandi 28 no pillar whereas encroachment, lalare,dhakka, and singhpur along with Nepal Army. During operations in search of snaire, around 15 illegally entry of people was caught and made them punished /free by paying penalty. Like wsle in 28 no pillar area three illegal built houses were cleared. Accordingly in Arjuni Sector (Barnikheda, Tarapur, Hirapur, Champhapur) In tarapur area 3 illegal log collectors were caught and brought under legal action hwehre as in hirapur 3 fuel wood collectors were also caught and made them free with some penalty.Overall 18 fuelwood collector were caught and made them free with penalty. In Headquarter areas (Pipariya, chandanidhodhara, Barkaula, mangalsera ,palia, malumela, Shuklaphanta) During operation of different areas of hq more than 37 snaire with 25 meter electrical wire were caught. Accordingly, in saaule post some illegally felt trees were found with log in allow to poach. Simultaneously in shukla post 2 fisher men were caught with collected fish. They were disposed in dig in witness of Nepal army and those fish collector were punished by some penalty. Transportation of seized logs was maintained under the programs.

Dominated Area	GPS	Total Park and army staffs deployed		Duration	Result of operation
		Park staff	Nepal army		
Beldandi 28 pillar of encroachment area	28°45'17.35" N 80°19'25.07"E	25	15	One day	Three illegal/encroached houses were cleared.
Lalare, Dhakka, Singhpur	28°43'07.62" N 80°21'55.03"E	5	20	1 day	15 illegal people were caught during operation and made them free with some penalty.

Arjuni Sector (Barnikheda, Tarapur, Hirapur, Champhapur)	28°57'21.33" N 80°17'58.76" E 28°55'32.35" N 80°17'58.76" E 439273 X 3190232 Y	10	25	1 day	In tarapur area 3 illegal log collectors were caught and brought under legal action where as in hirapur 3 fuel wood collectors were also caught and made them free with some penalty. Overall, 18 fuelwood collectors were caught and made them free with penalty.
Headquarter (Pipariya, chandanidhodhara, Barkaula, mangalsera ,palia, malumela, Shuklaphanta)	416860 X 3199580 Y 4134157 X 3190232 Y 416860 X 3199580 Y 415945 X 3199101 Y	5	30	7 day and 6 Night (Border line)	During operation of different areas of hq more than 37 snare with 25-meter electrical wire were caught. Accordingly, in saaule post some illegally felt trees were found with log in allow to poach. Simultaneously in shukla post 2 fisher men were caught with collected fish. They were disposed in dig in witness of Nepal army. Those fish collector was punished by some penalty.
Total		45		10 days 6 night	33 people

TAL Code 4.7.10. Conduct regular research and monitoring of species and ecosystem (Forest and wildlife monitoring)

Southern part of shuklaphanta national park share India border where large number of Indian people illegally enter in park and establish snare. To overcome overall park wildlife crime problem, to secure information and maintain data base of wildlife density in border area shnp explored the different route and divided block of park area through grid and conducted for park protection. To maintain the record of base line information of wildlife species its density, habitat condition of wildlife it will play very important role in the research and data base of mega species. We deployed key informant who frequently provide the data regarding wildlife poachers which prevent wildlife crime. It can help to identify criminals, provide Secret information about their activities, and help to plan proactive, disruptive and further intelligence-led investigations., we have deployed 2 key informant since Chaitra to jestha related to wildlife crime from confidential sources from different areas which help in successful anti-poaching operations. In border area we have used 4-wheeler vehicle and two-wheeler bike for smooth, fast and efficient monitoring.

Code of informant	Informant type	Information type / times	Result
DB 09	Regular	(6 operations successful for Illegally entry in collection of fuel wood and illegally killed wild deer from park and put in house similarly illegal collected log ready to transfer in market for sale, many snare were found but with no people, likewise 3 times illegally entry in park for Fuel wood collectors)	Take under legal action according to DNPWC Act 2029 (Case Registration)
SRR 015	Regular	6 times (At the time of smuggling of illegal log from one place to	Take under legal action according to DNPWC Act

		another, during night illegal log were ready to transfer from buffer zone community forest,similarly two female fish collector were caught)	2029 and with some penalty)
MSB 04	Regular	Illegally entry of 4 Indian people in park area while collecting fish, At the time of illegally trading of animal trophy in Indian-Nepal border area (kutiya cover side)	Take under legal action according to DNPWC Act 2029

२.तराई भू परिधि कार्यक्रमबाट मध्यवर्ती क्षेत्रमा गरिएका मुख्य कार्यहरु :

क) वातावरण म.सा.वन क्षेत्रमा वन्जन्तु पोखरीमा पानी व्यवस्थापन, पानी बोर निर्माण

वातावरण म.सा.वन शुक्लाफाँटा रा.नि. क्षेत्रको पुर्वि सेक्टर चुरे क्षेत्र संग जोडिएको क्षेत्र हो । यस सामुदायिक वन चुरे र निकुञ्ज क्षेत्र जोड्न र यहि सामुदायिक वन हुँदै लालभाडी जैविक मार्ग सम्म जोड्नका लागी निकै महत्वपूर्ण सामुदायिक वनको रूपमा अवस्थित रहेको छ । यस वातावरण म.सा.वन मा विभिन्न किसिमका वनस्पति लगायत महत्वपूर्ण वन्यजन्तुको वासस्थान रहेको छ । यस वनमा घस्सने साना प्रजाती देखी ठुला प्रजाति पाटे वाघ, सिजनल हातिको समेत वासस्थानको रूपमा रहेको छ । यस वन चुरे क्षेत्र जोडिएको हुनाले सुख्खा पनको निकै समस्यारहेको छ । जसले गर्दा जंगलि जनावरहरूलाई अति आवश्यक पर्ने पानीको अभाव भई जनावरको वासस्थानमा समस्या रहेको छ । सोही अनुरुप गत आर्थिक वर्षमा तराई भू परिधि कार्यक्रमकै आर्थिक सहयोगमा पानी पोखरी निर्माण गरियो ।

ख) स्याली नदी टटिय क्षेत्रमा वनपुनरुत्पादन संरक्षण तथा वृक्षारोपण र वन हेरालु परिचालन

स्याली नदी टटिय क्षेत्र शुक्लाफाँटा रा.नि र चुरे क्षेत्र जोड्नका लागी महत्वपूर्ण रिभर कोरिडोर रहेको छ । यस नदी टटिय क्षेत्रमा करिब ६ कि.मि. मेसवाईर निर्माण गरि कांस, सिसौ, खयर प्रजातीहरुको पुनरागमन भएको छ । यसले वन्जन्तुको आवागमनमा वासस्थानमा समेत महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । तथापी गत वर्ष नदी प्रजाती विरुवाहरु रोपण गरेर धेरै नै नदी वन क्षेत्र सुधार

भएको छ । निकूञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रलाई छुट्याएको स्याली नदी विगत वर्ष देखी मेसवाईर कार्य, वृक्षारोपण, प्राकृतिक पुनरुत्पादन कार्य, बन हेरालु परिचालन गरिरहे आएको छ । अति नै महत्वपूर्ण मानिएको स्याली क्षेत्रमा यस वर्ष पनि त्यसै गरि इनरिचमेन्ट वृक्षारोपण कार्य गरि स्याली नदी क्षेत्रको पुनरुत्पादन संरक्षण तथा व्यस्थापनको लागी १ जना बन हेरालु समेत परिचालन गरिएको छ । सिजनमा हात्तिहरुले यस क्षेत्रमा आई मेसवाईर भत्काउने र क्षति पुर्याउने भएको हुँदा यस वर्ष मेसवारको नजिक छेउ छाउमा काँडे वांस वृक्षारोपण गर्ने र बन्यजन्तु बाट हुने क्षति समेत बचाउने परिष्कार दिनहरुमा वांसबाट स्थानिय जनसमुदाय लाभ लिन सक्ने भएकोले करिब ६ कि.मि.को लागी वांस रोपण कार्यको लागी वाँस खरिद कार्य सम्पन्न गरिएको छ । यस क्षेत्रमा करिब ५ हेक्टर क्षेत्रफलमा ६ हजार विरुवा वृक्षारोपण गरियो ।

ग) बन्यजन्तु बाट सुरक्षित सुधारिएको वाखाको खोर निर्माण कार्यक्रम

वाखालाई चितुवाले निरन्तर रूपमा आक्रमण गरिरहे आएको अवस्थामा यसको रोकथाम गर्नका निमित्त विभिन्न सरोकारवाला निकाय तथा नगरपालीका संग समन्वय गरिरहे आएको छ । चितुवाबाट हुने भेडा वाखाको क्षति न्यूनिकरण गर्न सहयोग गर्ने । मानव बन्यजन्तु विचको ढान्द कम गर्न सहयोग पुर्याउने । चितुवा बाट वाखालाई आक्रमण हुने र क्षति लाई न्युनिकरणमा सहयोग पुर्याउने जसले गर्दा स्थानिय उपभोक्ता र बन्यजन्तु विचको ढान्द न्युनिकरण गर्ने उद्देश्य अनुरूप वाखाको खोर निर्माण कार्य सुनदेवी उपभोक्ता समितिमा १५ वटा, वागेश्वरी उपभोक्ता समितिमा २४ वटा खोर र सगरमाथा उ.समितिमा १० वटा खोर निर्माण कार्य गरियो ।

लाभान्वित घरधुरी विवरण :

SN	BZUC	Unit	Quantity	Beneficiaries (Hhs)				WBR				Goat kill by leopard	No. Goat Rearing	Projected income from goat
				DAG	MJJ	Other	Total	Rich	Middle	Poor	Ultra poor			
1	Sundevi BZUC	Hhs	15	0	2	13	15	0	5	5	5	8	69	355,000
2	Bageshwori BZUC	Hhs	24	4	2	18	24	0	5	15	4	14	168	575,000
3	Sagarmatha BZUC	Hhs	10	1	0	9	10		2	8		16	82	410,000
	TOTAL		49	5	4	40	49	0	12	28	9	38	319	1340000

घ) मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व प्रभावित क्षेत्रमा व्यावसायिक तरकारी खेती कार्यक्रम (खुर्सानी खेती तथा अन्य तरकारी खेती)

शुक्लाफांटा राष्ट्रिय निकुञ्जको दक्षिणी क्षेत्र संग जोडिएको र भारतको सिमाना संग जोडिएको वेलडांडी गा.पा. वैवाहा क्षेत्रमा वन्यजन्तुको वासस्थान र जैविक विविद्यताको हिसावले यस क्षेत्र निकै महत्वपुर्ण मानिएको छ। यस क्षेत्रमा निकुञ्जबाट जंगली जनावर भारतको लगावग्गा हुँदै दुधुवा रा.नि. क्षेत्रमा आवात जावतको महत्वपुर्ण करिडोरको रूपमा स्थापित रहदै आएको छ। यस क्षेत्रमा अधिकांस दलित, गरिव, थारु समुदाय र वन्यजन्तुबाट पिडित परिवारहरुको वासोवास रहेको छ। कतिपय समुदाय वनक्षेत्रमा आश्रित रहेको समेत पाईएको छ। कृषि ज्ञान केन्द्रबाट यस क्षेत्रमा तरकारी सप्लाईस गर्ने गाडी समेत उपलब्ध गराईएको यस क्षेत्रमा यहांका वासिन्दाहरु तरकारी खेती तर्फ आकर्षित भएका छन्। तसर्थ व्यावसायिक तरकारी खेती सञ्चालन गरि आय आर्जनमा थप टेवा पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ। १० घरधुरीमा खुर्सानी खेती र अन्य तरकारी खेती गरि आय आर्जनमा थप टेवा पुगेको छ।

ड) किसान मध्यवर्ती सामुदायिक वन नजिक झिमिला नदी तटिय वनको पुनरुत्पादन संरक्षण तथा व्यवस्थापनको लागी कांडेतारवार फेन्सिंग कार्यक्रम (५०० मि.)

शुक्लाफांटा राष्ट्रिय निकुञ्जको दक्षिणी क्षेत्र संग जोडिएको र भारतको सिमाना संग जोडिएको वेलडांडी गा.पा. वैवाहा क्षेत्रमा वन्यजन्तुको वासस्थान र जैविक विविद्यताको हिसावले यस क्षेत्र निकै महत्वपुर्ण मानिएको छ। यस क्षेत्रमा निकुञ्जबाट जंगली जनावर भारतको लगावग्गा हुँदै दुधुवा रा.नि. क्षेत्रमा आवात जावतको महत्वपुर्ण करिडोरको रूपमा स्थापित रहदै आएको छ। भने अर्को तर्फ चोरी शिकारको पनि त्यतिकै चुनौती रहेको दखिन्छ। यस क्षेत्रमा रहेको ११२ हेक्टर क्षेत्रफलमा निकुञ्जको सिमाना संग अवस्थित किसान म.सा.वन क्षेत्र पुर्ण रूपमा

विनास भएको अवस्थामा गत वर्ष २५ हेक्टर क्षेत्रफल भन्दा वढी क्षेत्रमा तारवार गरि पुनरुत्पादन, वृक्षारोपण कार्यक्रम सञ्चालन गरियो र नियमित रूपमा वनहेरालु परिचालन गरियो। यस आर्थिक वर्षमा उक्त क्षेत्र संग जोडिएकोमा ५ हेक्टर क्षेत्रफलमा तारवार कार्यक्रम सम्पन्न गरियो।

च) प्राकृतिक श्रोतमा निर्भर तथा वन्यजन्तुबाट पिडित घरधुरीका विपन्न परिवारलाई वैकल्पिक आयआर्जन तालिम/लघु उद्यम स्थापना सहयोग (Disadvantage community and Victim Famliy)

शुक्लाफांटा राष्ट्रिय निकुञ्जको सिमाना संग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको दलित वस्ती गरिब र वनमा आश्रित परिवार, सिप हुंदा हुँदै पनि सिलाई वा अन्य आय आर्जनको कार्य गर्न निकै कठिनाई भएको यस वस्तिमा ३ महिलालाई छनौट गरि सामुहिक रूपमा सिलाई कटाई केन्द्र स्थापना गरिएको छ ।

छ) पर्याप्त्यटन प्रवद्धन तथा जिविको पार्जनलाई वढुवा दिनको लागी माछा पोखरी निर्माण आंशिक सहयोग ।

यस होमस्टेका नजिक विभिन्न जातजातीका मानिसहरुको समेत वासोवास रहेको छ । यस वस्तीमा पशुपालन, कृषि, माछापालन, तरकारी खेती नै प्रमुख पेशाको रूपमा अवलम्बन गर्दै आएकाछन् । तथापी विभिन्न कारणले गर्दा यस क्षेत्रमा उल्लेखनिय आम्दानी पाएका छैनन् । होमस्टेमा आउने पाहुनाहरुले यस क्षेत्रका वासिन्दाहरुले स्थानिय स्तरमा उत्पादन गरेका कुखुरा, तरकारी तथा स्थानीय समाग्रीहरु वेच विखन गरिर्दै आएका छन् । यस

बाट यस क्षेत्रका वासिन्दाहरु प्रत्यक्षरूपमा आम्दानीहरु प्राप्त गर्दै आएका छन् । यस क्षेत्रमा माछापोखरी न्युन मात्रमा निर्माण भएकाछन् जसले गर्दा माछाको मागको आपुर्तिमा कमि हुँदै आएको छ । यस क्षेत्रका स्थानिय समुदायमा माछा पालन तर्फ आकर्षित गराई होमस्टेमा समेत उपभोग वढने उद्देश्य अनुरूप तराई भू परिधि कार्यक्रममा २ वटा माछा पोखरी निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।

ज) सि.वि.ए पि. यु परिचालन कार्यक्रम

वर्तमान अवस्था कोभिडको कारणले संरक्षण क्षेत्रमा थप चुनौती रहेको छ । नियमित लकडाउनको कारणले गर्दा कार्यक्रम परिचालनमा कठिनाई हुने र अर्को तर्फ चोरी तस्करीको घटनाहरु बढ्दै जाने समस्या देखिएको छ । कोभिड महामारीको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै गस्ति परिचालन कार्यक्रम यथावत रूपमा सञ्चालन गरिएको छ । सि.वि.य पि यु, समिति, नेपाल प्रहरी, रा.नि. संगको समन्वयमा गस्ति गरिर्दै आएको छ । ६ वटा समितिमा समाग्री विराण कार्य सम्पन्न गरियो ।

उपलब्ध गराईएका स्वास्थ्य समाग्री विवरण :

क्र.सं.	कार्यक्रमको नाम	ईकाई	परिमाण
१	चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन कार्यक्रम	समिति	६
	चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन लाई क्यामेरा तथा कोभिड सुरक्षा सम्बन्ध समाग्री खरिद	पटक	६
	क्यामेरा क्यानन्	वटा	६
	सर्चलाईट खरिद	वटा	१२
	रक स्याक व्याग	वटा	६
	सेनिटाईजर खरिद	वटा	६०
	मास्क खरिद	प्याकेट	१२०
	सावुन, डिटोल	वटा	२४०

भ) स्थानिय सिमापार संरक्षण सम्बन्ध वृहत समन्वय वैठक २ पटक वेलडाँडी र पिलिभित टाईगर रिजर्व वेलडाँडी क्षेत्रमा छलफलमा उठेका विषयहरु :

- २४ र २८ नं पिलर क्षेत्रमा अवैध रूपमा भारतिय पक्षबाट हुने गरेका चोरी शिकार लगायत विशेष गरि माछा मार्ने समुह आउने गरेको यसलाई निराकरन गर्नका लगाई दुई पक्षिय क्षेत्र बाट गस्ति वढाउनु पर्ने ।
- भारत बाट अवैध रूपमा हुने गरेका काठ निकासी नेपाल को काठ चिरान मिलमा जाने गरेको यस लाई रोकथामको लागी नेपाल पक्ष बाट काठ चिरान मिलमा नियमित अनुगमन गर्नु पर्ने विशेष गरि डिभिजन वन कार्यालय बाट अनुगमन गर्नु पर्ने ।
- सुचनाहरु आदन प्रदान लाई वढाउनु पर्ने ।
- नेपालको क्षेत्रमा चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन कार्यक्रम बाट भएका उपलब्ध तथा सिकाईहरु भारत क्षेत्रमा पनि प्रयाक्टीसमा ल्याउनु पर्ने ।

पिलिभित टाईगर रिजर्व :

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज भारतको दक्षिण सिमाना संग प्रत्यक्ष रूपमा जोडिएको छ । भारतको लग्गा वग्गा, दुधुवा, पिलिभित टाईगर रिजर्व र पश्चिम सेक्टरमा तराई भू परिधि क्षेत्र जोडिएको कर्वेट नेशनल पार्क सम्म एक महत्वपूर्ण त्यान्डस्केपको रूपमा गरिएको छ । यस कार्यक्रममा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज बाट प्रमुख संरक्षण अधिकृत, रेजर, गोमिस्कउट, मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिबाट अध्यक्ष, कार्यक्रम अधिकृत, शुक्लाफाँटा उपभोक्ता समिति, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष, तराई भू परिधि कार्यक्रम, चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन, पिलिभिट टाईगर रिजर्व बाट डेप्युटि डाइरेक्टर, रेजर अधिकृत, इन्डिया प्रहरी, पत्रकार, WWF India, आदी को उपस्थिति रहेको थियो ।

हेर्ने

छलफल गरिएका विषयहरु :

- वन्यजन्तुको अवैध चोरी शिकार अवस्थाको विवरण एक आपसमा आदान प्रदान गरिएको ।
- वन्यजन्तुको आवागमन वारे जानकारी ।
- सिमापार क्षेत्रमा मासिक रूपमा जोइन्ट पेट्रोलिंग वारे समिक्षा गरिएको ।
- टाईगरको वासस्थान र यसको अवस्था वारे जानकारी गराईएको । अस्ति भरखर शुक्लाफाँटामा पाटेबाघ पासोमा परि मृत भएको वारे वृहत छलफल गरिएको ।
- स्थानिय स्तरमा पर्याप्यटन प्रवद्धनको गरिएको प्रयास वारे छलफल गएिको ।
- चोरी शिकार नियन्त्रण तथा युवा परिचालनको भुमिका वारे जानकारी गरिएको ।
- सुचना आदान प्रदान वारे समिक्षा गरिएको ।
- गैँडा काउन्टींग र यसको अवस्था वारे जानकारी गराईएको ।
- मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वको अवस्था यसको प्रभाव वारे जानकारी गराईएको ।
- वन्यजन्तु द्वन्द्व राहत को अवस्था वारे छलफल तथा जानकारी गराईएको ।

१.२ राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष-शुक्लाफाँटा संरक्षण कार्यक्रम मार्फत् आ.व. २०७७/०७८ मा सम्पन्न भएका कार्यक्रमहरू:

राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका विभिन्न स्थलगत आयोजना मध्यको एक शुक्लाफाटा संरक्षण कार्यक्रमले सन् १९९९ देखि शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज र मध्यवर्ती क्षेत्रमा आधारित रही वन्यजन्तु संरक्षण र स्थानिय समुदाय लक्षित दिगो जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ। आ.व २०७७/०७८ मा यस कार्यालयले विशेषतः वन्यजन्तु अनुगमन (बाघ तथा बाघका आहारा प्रजाति, गैंडा, लगायत) र तीनका वासस्थानको अध्ययन, अनुसन्धानका कार्यहरूमा योगदान पुऱ्याएको छ। यसै गरी मानव वन्यजन्तु द्वन्द्व न्युनीकरणका लागि सुधारिएको खोर तथा मेस जाली लगायतका कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिएको छ। मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वबाट अतिनै प्रभावित मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानिय समुदायको जीविकोपार्जनमा टेवा पुऱ्याउने हेतुले तरकारी खेती, बाखापालन लगायतका वैकल्पिक जीविकोपार्जनका स्रोतहरूको विकासमा टेवा पुऱ्याएको छ। शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा चोरीशिकार नियन्त्रणका लागि चोरी शिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान (CBAPU) साचालन गरिएअनुरूप उपरोक्त अभियानमा आवद्ध युवाहरूका लागि आवश्यकसहयोग गरि चोरीशिकार नियन्त्रणमा क्रियाशिल बनाउने कार्यमा निकुञ्ज प्रशासनलाई आवश्यक सहयोग गरिएको छ। यसैगरी संरक्षित क्षेत्र कार्यालय र सरोकारवाला निकायहरूलाई कानून कार्यान्वयन तथा गस्ती परिचालनका लागि आवश्यक सहयोग पुऱ्याईएको छ। यस अवधिमा यस कार्यक्रमले सम्पादन गरेका मूळ्य गतिविधिहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्व न्युनिकरण

शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र तथा आसपासका वन क्षेत्रहरूमा वन्यजन्तुको संख्यामा उल्लेख्य मात्रामा देखिएको वृद्धिसागै मानव वन्यजन्तुका घटनाहरूमा समेत बढोत्तरी आएको छ। मानव वन्यजन्तु द्वन्द्वले विशेषगरी गरिब र सिमान्तकृत समुदायलाई असर गर्ने र संरक्षणमा आम जनसमुदायको सहभागिता घट्न सक्ने अवस्थालाई मध्यनजर गरी शुक्लाफाटा संरक्षण कार्यक्रमले मानव वन्यजन्तु सह-अस्तित्व विकासका कार्यक्रमहरूलाई प्राथमिकतामा राखेको छ। कार्यक्रमले सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्र तथा संरक्षणका साझेदार संस्थाहरूसागको सहकार्यमा विविध कार्यक्रमहरूका माध्यमबाट मानव वन्यजन्तु सह-अस्तित्व विकासमा टेवा पुऱ्याउदै आएको छ। यस आ.व.मा शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको पूर्वी क्षेत्रमा अवस्थित तीन वटा मध्यवर्ती क्षेत्र (सुनदेवी, विशक्ति र बेदकोट

उपभोक्ता समिति) हरुमा ZSL Nepalसंगको सहकार्यमा १४२ जना मानव-वन्यजन्तु द्वन्द्वबाट प्रभावित घरधुरीहरुलाई सुधारियको बाखाको खोर निर्माणका लागि सहयोग गरिएको छ । यसैगरी सोही सहकार्यबाटबेदकोट र सुनदेबी उपभोक्ता समिति क्षेत्रमा २५०० मि. मेसजाली जडान गरिएको छ ।

स्थानान्तरित कृष्णसार व्यवस्थापन

नेपालको राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ अनुरूप संरक्षित सूचिमा सुचिकृत कृष्णसार पहिलो पटक सन् २०१२ मा शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको हिरापुर फाटामा सफलतापूर्वक स्थानान्तरण गरिएको हो । स्थानान्तरणका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरु (गार्डपोष्ट, अनुगमन पोष्ट, पानी, वासस्थान व्यवस्थापन, सिकारी प्रजाति निशेधित तारबार आदि) को व्यवस्था गरी विभिन्न चरणमा जम्मा ४२ जीउ कृष्णसार स्थानान्तरण गरिएको थियो । पहिलो चरणमा ७.५ हेक्टर बासस्थान क्षेत्र व्यवस्थीत गरिएकोमा हाल कृष्णसारको संख्या बृद्धिसँगै बासस्थान क्षेत्रको पनि विस्तार गरी ५८.८ हेक्टर पुऱ्याइएको छ । उपरोक्त क्षेत्रमा हाल कृष्णसारको साख्या १५० पुगेको छ । हाल कृष्णसारहरुको नियमित व्यवस्थापन (बासस्थान, आहारा, औषधि उपचार, तारबार मर्मतसम्भार, सुरक्षा लगायत) तथा अनुगमन कार्य राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष र शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको संयुक्त प्राविधिक टोलीबाट भैरहेको छ ।

पाटे बाघ अनुगमन

शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जबाघको लागि उत्कृष्ट बासस्थान रहेको छ र कुनै समय यो क्षेत्र एशियाभरकै सबैभन्दा बढी बाघको घनत्व भएको क्षेत्रको रूपमा चिनिएको थियो । सन् २०१८ को राष्ट्रिय गणना अनुसार यस निकुञ्ज र आसपासका वन क्षेत्रमा १६ वटा वयस्क बाघ भेटिएका थिए । सानो संख्यामा रहेका बाघको अवस्थाबारे नियमित अनुगमन गर्ने नेपाल सरकारको रणनीति अनुरूप गत आ.व. मा पनिशुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा बाघको अनुगमन गर्ने काम सम्पन्न गरिएको छ । शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको ३०५ वर्गकिलोमिटर भित्र २×२ वर्गकिलोमिटरका ८९ वटा ग्रिड बनाई ८९ जोर स्वचालित क्यामरा (क्यामरा ट्र्याप) राखिएको थियो । २०७८ साल जेष्ठ ०४ गते देखि २३ गते (२०२१ मे १८ देखि ०६ जुन २०२१) सम्म संचालन गरिएको अनुगमन कार्यक्रम अनुसार शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जमा १९ वटा (पोथी ११, भाले ६, लिं. पहिचान नभएको १) वयस्क पाटे बाघ रहेको अनुमान गरिएको छ । यो संख्या सन् २०१८ मा भन्दा ३ वटाले बढी हो । यस अनुगमन कार्यमा शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, निकुञ्ज सुरक्षार्थ खटिएको नेपाली सेनाको देवीदल गण र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका ३३ कर्मचारीहरु खटिएका थिए भने अनुगमन कार्यका लागि शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोष र ZSL नेपालको सहकार्य रहेको थियो ।

राष्ट्रिय गैडा गडना

राष्ट्रिय गैडा गणना कार्यक्रम अन्तर्गत शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रको गणना कार्यमा यस कार्यक्रमले आवश्यक सहयोग उपलब्ध गरायको थियो । उपरोक्त गणना कार्यका लागि शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जका कर्मचारी, राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषका वन्यजन्तु प्राविधिक र देवीदल गणका कर्मचारीहरुको संलग्नता रहेको थियो । सो गणनाको नतिजा अनुसार शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रमा हाल १७ वटा गैडाहरु रहेका छन् ।

हिउदे यामका आगन्तुक पन्छी गणना

यस कार्यक्रमको सहकार्यमा हरेक वर्ष हिउदे यामका आगन्तुक पन्छी गणना कार्य सम्पन्न हाउदै आएको छ । सन् २०२१ को गणना कार्य निकुञ्ज, मध्यवर्ती क्षेत्र र आसपासका क्षेत्रहरुमा (रानी ताल, तारा ताल, बन्द ताल, बेलौरी, बेलडाडी, कालिकिच ताल, घुम्ना ताल, महाकाली नदी, शिकारी ताल, राधापुर क्षेत्र लगायत) सम्पन्न गरिएको थियो । उपरोक्त गणना कार्यमा ६८ प्रजाति अन्तर्गतका ४०८५ वटा चराहरु रेकर्ड गरिएको थियो ।

समुदायमा आधारित चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान

शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा सन् २०१४ देखि नै समुदायमा आधारित चोरीशिकार नियन्त्रण युवा परिचालन अभियान(CBAPU)सक्रिय रहेको छ । चोरी सिकारी लगायतका वन्यजन्तुसाग सम्बन्धित अपराधका घटनाहरु न्युनीकरणका गर्न यस्ता समूहहरुको महत्वपूर्ण योगदान रहेको पाईएको छ । यी समुदायमा आधारित चोरी शिकार नियन्त्रण उप-समितिहरुलाई संरक्षण कार्यमा सक्रिय र क्रियाशील बनाईराख्नका लागि यस कार्यक्रमले CBAPU गठन देखि नियमित परिचालनमा सहयोग पुऱ्याउदै आईरहेको छ । यस अभियानमा आबद्ध युवाहरुलाई पर्यापर्यटन प्रवर्धन, वन्यजन्तु अध्ययन तथा अनुसन्धान लगायतका कामहरु र वैकल्पिक आय-आर्जनका क्षेत्रमा क्रियाशील बनाउदै जैविक विविधता संरक्षण कार्यमा अपनत्वको भावना जागृत गराउनु मुख्य उद्देश्य अनुरुप कार्य गर्दै आएको छ । यस कार्यक्रम अन्तर्गत तपशिल वमोजिमका क्रियाकलापहरु सम्पन्न गरिएको छ ।

- नियमित अन्तक्रिया बैठक : १४३ जना युवाहरु लाभान्वित
- ५४ जना युवाहरु अभिमूखिकरण कार्यक्रमबाट लाभान्वित
- नियमित संयुक्त गस्ती परिचालनका लागि सहयोग: १४४ जना युवाहरु संलग्न रहेको
- वातावरणी स्वच्छताका क्रियाकलापमा युवा परिचालन

वन्यजन्तु उद्धार तथा पुनर्स्थापना

समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरुको उद्धार तथा पुनर्स्थापना कार्यमा यस कार्यक्रमले नियमित सहयोग पुऱ्याउदै आएको छ । यस अवधिमा शुक्लाफाटा संरक्षण कार्यक्रमको वन्यजन्तु प्राविधिक टोलीले शुक्लाफाटा राष्ट्रिय

निकुञ्ज र अन्य सरोकारवाला निकायहरूलाई १३ वटा समस्याग्रस्त वन्यजन्तुहरु उद्धार तथा अनुगमनका लागि प्रत्यक्ष सहयोग पुऱ्याएको छ ।

नर्सरी व्यवस्थापन, बिरुवा उत्पादन तथा बृक्षारोपण

शुक्लाफाटा संरक्षण कार्यक्रमले आई नो स्थापना कालदेखि नै शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा वनहरुको हैसियत सुधारका लागि योगदान पुऱ्याउदै आएको छ । कार्यक्रमले वन नर्सरीको व्यवस्थापन गरी समुदायलाई आवश्यक वनस्पतिका विरुवाहरु उपलब्ध गराउने तथा बृक्षारोपण र असल वन व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउदै आएको छ । यस अन्तर्गत बिगतका वर्षहरु जस्तै यस वर्ष पनि ११ प्रजातीका ८००० फलफुल तथा डालेघासका विरुवाहरु स्थानीय समुदाय तथा विद्यालयहरूलाई वितरण गरेको छ ।

कानून कार्यान्वयनका लागि सहयोग

प्रभावकारी गस्ती र सुचना संकलनमा अग्रमोर्चामा खटिने कर्मचारीहरुको क्षमता विकास गर्ने उद्देश्यले ५६ जना कर्मचारीहरूलाई गस्ती परिचालन सम्बन्धि तालिम प्रदान गरिएको छ । यस्तै गस्ती कार्यमा खटिने कर्मचारीहरुका लागि उपलब्ध बन्दोबस्तीका सामाग्रिहरु उपलब्ध गरायको छ भने विविध प्रकृतिका गस्ती परिचालनमा समेत आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराउदै आएको छ ।

दिगो जिविकोपार्जन

यस कार्यक्रमले स्थापना काल देखि नै संरक्षण कार्यमा स्थानिय जनसमुदायको संलग्नता सुनिश्चित गर्ने दिगो जिविकोपार्जनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्दै आएको छ । यस आ.व. मा शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा रहेका तीन वटा व्यवसायिक तरकारी खेती समुहका ६९ जना कृषकहरूलाई तरकारी खेती सम्बन्धि तालिम, कृषि सामाग्री, बिउ बिजन र अन्य आवश्यक सहयोगहरु प्रदान गरेको छ । यसैगरि उपरोक्त उपभोक्ता समुहहरुमा आवद्धचार वटा बाखा पालन समुहका ५१ जना कृषकहरूलाई बाखा पालन तालिम, बीउ बाखा, घासको बीउ लगायतका सहयोगहरु प्रदान गरेको छ । यस्तै मध्यवर्ती क्षेत्रका युवाहरूलाई संरक्षणप्रति उत्प्रेरित गरी आत्मनिर्भर बनाउने उद्देश्यले सुनदेवी, त्रिशक्ति र बेदकोट उपभोक्ता समितिका १० जना युवाहरूलाई एक महिने मोटरसाईकल मर्मत तालिम प्रदान गरिएको छ ।

पर्यापर्यटन प्रवर्धन

यस कार्यक्रमले शुक्लाफाटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रका स्थानिय सरोकारवालारुको पर्यापर्यटनमा क्षेत्रमा अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यलेपाच दिने अन्तर संरक्षित क्षेत्र भ्रमणको आयोजना गरेको छ । अन्तपूर्ण संरक्षण क्षेत्र र आसपासको क्षेत्र लक्षित सो कार्यक्रम अन्तर्गत सहगाग्रहरुले गन्तव्य क्षेत्रको अवलोकनका साथै स्थानिय पर्यटनकर्मी र संरक्षणकर्मीहरुसाग अन्तक्रिया समेत गरेको थिए । यसैगरि शुक्लाफाटा क्षेत्रको पर्यापर्यटनलाई टेवा पुऱ्याउने हेतुले स्थानिय स्तरका सरोकारवालाला लक्षित तीन वटा अन्तक्रिया कार्यक्रहरु सम्पन्न गरिएको छ । सो कार्यक्रमहरुमा १११ जना स्थानिय संरक्षणकर्मी, पर्यटन व्यवसायी र सेवा प्रदायकहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

संरक्षण शिक्षा

यस कार्यक्रमले विविध संरक्षण र जनचेतनामूलक कार्यक्रमहरुको आयोजना गरि जैविक विविधता संरक्षणमा स्थानिय जनसमुदायको संलग्नता बढाउने कार्यलाई निरन्तरता दिएको छ । उपरोक्त कार्यक्रमहरुमार्फत

लगभग १००० भन्दा बढी स्थानिय जनसमुदायलाई संरक्षण कार्यमा अभिप्रेरित गर्ने कार्य गरिएको छ । यस कार्यक्रमको सहकार्यमा सम्पन्न भएका केहि मूख्य कृयाकलापहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- विद्यालय वातावरण शिक्षकहरुसाग अन्तक्रिया
- शुक्लाफाँटा पर्यटन महोत्सव
- बाघ संरक्षण अन्तक्रिया
- विश्व बन्यजन्तु दिवस र CBAPU दिवस
- शुक्लाफाँटा क्षेत्रमा क्रियाशिल प्रकृति पथप्रदर्शकका लागि अवलोकन भ्रमण आदि ।

अनुसूची २ :

नागरिक बडापत्र

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयबाट दिईने सेवा सुविधाहरु

क्र.सं.	प्रदान गरिने सेवा	आवश्यक कागजपत्रहरु	लाग्ने समय	लाग्ने दस्तुर	सम्पर्क गर्ने फाँट	कैफियत
१.	निकुञ्जप्रवेश सम्बन्धी (१० वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरुका लागि कुनै दस्तुर लाग्ने छैन)					
	क) निकुञ्ज प्रवेश दस्तुर (प्रति व्यक्ति प्रति दिन)					
	नेपाली नागरिकलाई		तुरन्तै	रु.१००।-	लेखा/जिन्सी	
	सार्क मुलुक भित्रका नागरिकलाई			रु.७५०।-		
	अन्य विदेशी नागरिकलाई			रु.१५००।-		
	ख) माछा मार्ने दस्तुर (बल्द्धीले मात्र प्रति व्यक्ति प्रति दिनका लागि)					
	नेपाली नागरिकलाई		तुरन्तै	रु.२००।-	लेखा/जिन्सी	
	सार्क मुलुक भित्रका नागरिकलाई			रु.१०००।-		
	अन्य विदेशी नागरिकलाई			रु.२०००।-		
	ग) क्याम्पिङ (बासवस्न) दस्तुर (प्रति व्यक्ति नप्रति रातका लागि)					
	नेपाली नागरिकलाई		तुरन्तै	रु.२००।-	लेखा/जिन्सी	
	सार्क मुलुक भित्रका नागरिकलाई			रु.५००।-		
	अन्य विदेशी नागरिकलाई			रु.१०००।-		
	घ) हाती सफारी					
	i. राष्ट्रिय निकुञ्ज अवलोकन प्रतिव्यक्तिप्रति घण्टा (१० वर्ष भन्दा मुनिका बालबालिकाहरुका लागि आधा दस्तुर लाग्ने छ)					
	नेपालीनागरिकलाई		तुरन्तै	रु.५००।-	लेखा/जिन्सी	
	सार्क मुलुकभित्रकानागरिकलाई			रु.१५००।-		
	अन्य विदेशी नागरिकलाई			रु.२५००।-		
	ii. अन्यकामको लागि राष्ट्रिय निकुञ्ज क्षेत्रमा (प्रति हाती प्रतिदिन)					
	नेपाली नागरिकलाई		तुरन्तै	रु.१००००।-	लेखा/जिन्सी	
	सार्क मुलुक भित्रका नागरिकलाई			रु.१५०००।-		
	अन्य विदेशी नागरिकलाई			रु.२५०००।-		
	सरकारी कामका लागि			रु.३००।-		
	ड). सवारी साधन दस्तुर पर्यटक घुमाउने व्यवसायीक(Jungle Drive)प्रति सवारी प्रति पटक)					
	कार		तुरन्तै	रु.१५००।-	लेखा/जिन्सी	
	जीप			रु.२५००।-		
	भ्यान			रु.३००।-		

	च) तालिम प्राप्त पंजीकृत गाईडले निकुञ्ज भित्र गाईड सेवा उपलब्ध गराए वापत प्रति गाईड प्रति वर्ष				
	गाईड शुल्क		वार्षिक	रु.१५००।-	लेखा/जिन्सी
	छ) खरखडाई दस्तुर				
	खरखडाई, वनकस शुल्क(प्रतिपूर्जी)		तुरन्तै	रु.५०।-	लेखा/जिन्सी
	ज) सिनेमा (डकुमेन्ट्र फिल्म) छायाङ्गन दस्तुर (रा.नि.तथा व.ज.सं.विभागवाट अनुमति लिनु पर्ने)				
	नेपाली नागरिकलाई			रु.१०००।-	
	सार्क मुलुक भित्रका नागरिकलाई			रु.५०००।-	
	अन्य विदेशी नागरिकलाई यु.एस.डलर १५००।- बराबरको नेपाली रूपैया ।				
	द्रष्टव्य: ड्रोनवाट सिनेमा (डकुमेन्ट्री, फिल्म) छायाङ्गन गर्दा यसको अतिरिक्त थप २५(पच्चस) प्रतिशत शुल्क लाग्नेछ ।				
	भ) अध्ययन तथा अनुसन्धान (रा.नि.तथा व.ज.सं.विभागवाट अनुमति लिनु पर्ने)				
२.	मध्यवर्ति क्षेत्रसंग सम्बन्धित कार्यक्रम				
	क). सामुदायिक वन सम्बन्धि				मध्यवर्तिशाखा
	ख). सामुदायिक विकास				योजना/मध्यवर्ति
	ग). आयआर्जन/जीविकोपार्जन				योजना/मध्यवर्ति
३.	मुद्दा सम्बन्धि कार्य		नियमानुसार		मुद्दा
४.	प्रचार/प्रसार				योजना फाँट
५.	निकुञ्ज तथा जैविक विविधता संरक्षण सम्बन्धि सुचना प्रवाह				योजना फाँट
६	वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत वितरण :	<p>शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयमा राहत माग गर्न वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग (तेस्रो संशोधन) निर्देशिका,२०७५ले तोकेका डिभिजन वन कार्यालयहरु :</p> <ul style="list-style-type: none"> १) डिभिजन वन कार्यालय, कञ्चनपुर २) डिभिजन वन कार्यालय, पहवानपुर ३) डिभिजन वन कार्यालय, कैलाली ४) डिभिजन वन कार्यालय, बैतडी ५) डिभिजन वन कार्यालय, डडेल्धुरा ६) डिभिजन वन कार्यालय, अछाम <p>नोट : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्रको क्षतीको राहत वितरण सोभै निकुञ्ज कार्यालयबाट प्राप्त गर्न सकिने छ ।</p>			
७	अन्य सेवा प्रवाह	वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग (तेस्रो संशोधन) निर्देशिका २०७५ अनुसार	नियमानुसार	निःशुल्क	मध्यवर्ती तथा अनुगमन शाखा/लेखा शाखा

द्रष्टव्य: क) उल्लिखित दस्तुरमा मूल्य अभिवृद्धि कर समावेश भएको छ ।

ख) रीतपूर्वकको प्रवेशपत्र वाहकलाई मात्र निकुञ्ज भित्र प्रवेश गर्न दिइने छ ।

ग) खरखडाई पूर्जीको म्याद तीन दिनको हुनेछ ।

घ) गाईड शुल्क बुझाउने गाईडलाई निकुञ्ज प्रवेश दस्तुर लाग्ने छैन ।

ड) व्यावसायिक जंगल ड्राईभमा प्रयोग गरिने सवारी साधनमा देहायमा तोकिएको संख्याभन्दा बढी पर्यटक राख्न पाइने छैन ।

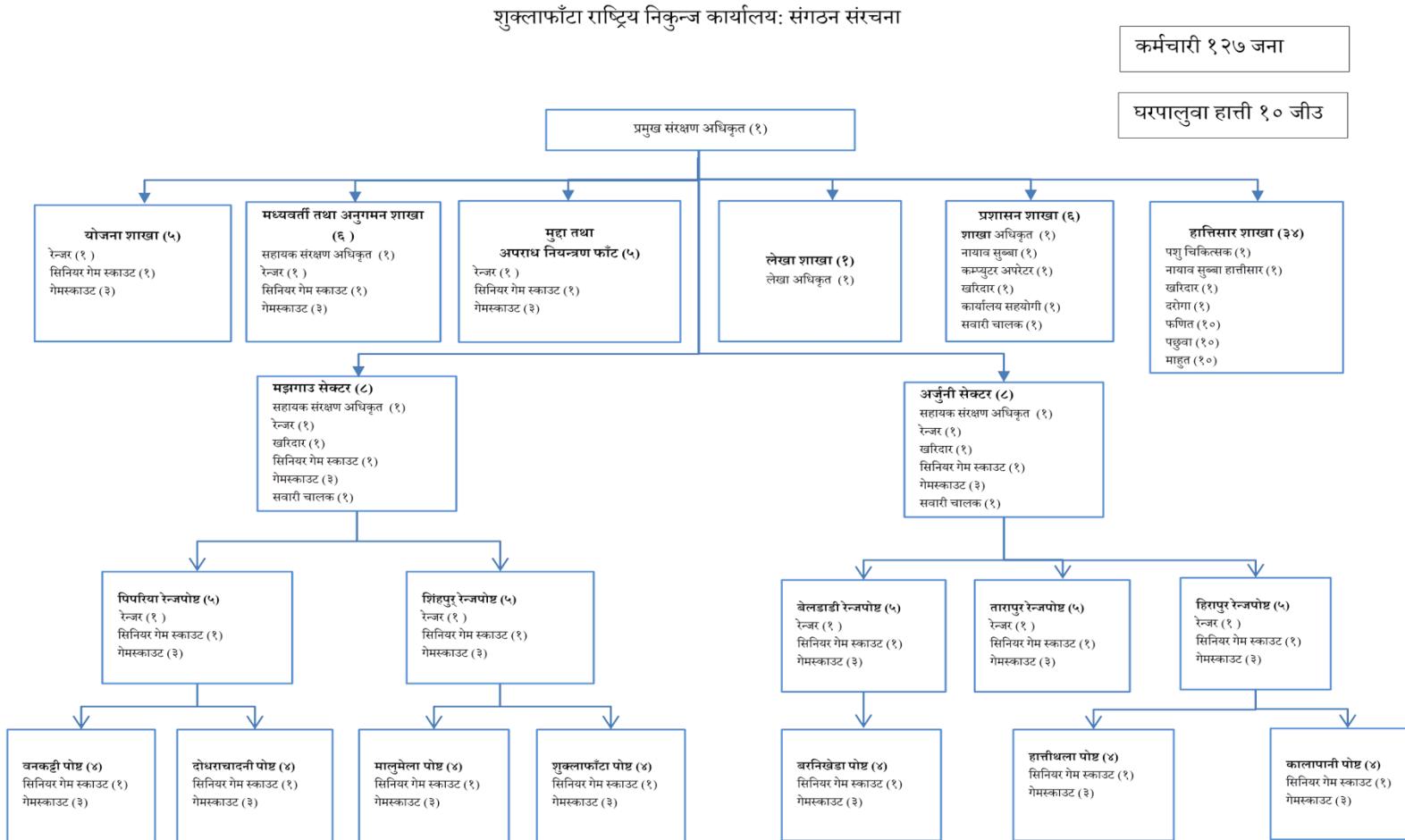
१. कार-४ जना (ड्राइभर र गार्ड बाहेक)

२. जीप-१० जना (ड्राइभर र गार्ड बाहेक)

३. भ्यान-१५ जना (ड्राइभर र गार्ड बाहेक)

च) प्रवेश वा अनुमति पत्र नलिई निकुञ्ज भित्र प्रवेश गर्ने वा उपरोक्त बमोजिम कुनै काम गर्ने व्यक्तिलाई तोकिएको दस्तुरमा शतप्रतिशत थप दस्तुर लिई प्रवेशको अनुमति दिईनेछ ।

अनुसूची ३ : निकुञ्ज कार्यालयको संगठन संरचना :

अनुसूची ४ : निकुञ्ज कार्यालयको दरवन्दी :

क्र.सं.	पद नाम	श्रेणी / तह	सेवा/ समूह / उप समूह	दरवन्दी संख्या	पद पूर्ती	रिक्त	कैफियत
१	प्रमूख संरक्षण अधिकृत	रा.प.द्वितीय	वन, ने.पा.वा.ला.	१	१	०	
२	सहायक संरक्षण अधिकृत	रा.प.तृतीय	वन, ने.पा.वा.ला.	३	३	०	
३	शाखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन, सा.प्र.	१	०	१	
४	लेखा अधिकृत	रा.प.तृतीय	प्रशासन, लेखा	१	१	०	
५	पशु चिकित्सक	रा.प.तृतीय	कृषि, भेटेरिनरी	१	०	१	
६	नायब सुब्बा	रा.प.अनं प्रथम	प्रशासन, सा.प्र.	१	१	०	
७	रेझर	रा.प.अनं प्रथम	वन, ने.पा.वा.ला.	१०	७	३	
८	कम्प्यूटर अपरेटर	रा.प.अनं प्रथम	विविध	१	१	०	
९	हात्तीसार ना.सु.	रा.प.अनं प्रथम	वन, हात्तीसार	१	०	१	
१०	टाईफिष्ट ना.सु.	रा.प.अनं प्रथम	प्रशासन, सा.प्र.	०	१	(१	१ फाजिल
११	खरिदार	रा.प.अ.द्वितीय	प्रशासन, सा.प्र.	४	४	०	
१२	सिनियर गेमस्काउट	रा.प.अ.द्वितीय	वन, ने.पा.वा.ला.	१४	५	९	
१३	दरोगा	रा.प.अ.द्वितीय	वन, हात्तीसार	१	०	१	
१४	सिनियर गेमस्काउट	रा.प.अ.तृतीय	वन, ने.पा.वा.ला.	३	०	३	
१५	हलुका सवारी चालक	श्रेणी विहिन	ईन्जि, मेका.	३	३	०	३ जना करारमा
१६	गेमस्काउट	श्रेणी विहिन	वन, ने.पा.वा.ला.	५१	४३	८	
१७	फणित	श्रेणी विहिन	वन, हात्तीसार	१०	०	१०	
१८	पछुवा	श्रेणी विहिन	वन, हात्तीसार	१०	०	१०	१३ जना करारमा
१९	माहुत	श्रेणी विहिन	वन, हात्तीसार	१०	८	२	
२०	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		१	१	०	करारमा
	जम्मा			१२७	७९	४८	

अनुसूची ५ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा हात्तिसार शाखामा हाल कार्यरत कर्मचारीहरु :

क्र.सं.	संकेत नं.	कर्मचारीहरुको नाम, थर	पद	जन्म मिति	शुरु नियुक्तीको निर्णय मिति	हलको पदमा नियूक्ती मिति	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	१२९९४१	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौड्याल	प्र.सं.अ.	२०२८०१०२०३	२०४८०१२०२३	२०७२०१२०२०	९८५१०२३०१०	
२	१४६८३३	श्री डिल बहादुर पूर्जापून	प्र.सं.अ	२०३४०१०४०१	२०५४१११२०	२०७३०१०२२६	९८४१६७४४५७	
३	१५४९९२	श्री उत्तम कूमार चौधरी	स.सं.अ.	२०३०११११०	२०५६१०१५	२०७३०१११९	९८०१३९०४४३	
४	२१२३१५	श्री रविन चौधरी थारु	स.सं.अ.	२०४४१०७०६	२०७२०५१६	२०७२०५१६	९८५८०२५१४५	
५	२१२३१४	श्री अभियान पाठक	स.सं.अ.	२०४७०५१३	२०७२०५१६	२०७२०५१६	९८५५०८१७८२	
६	२१९९६५	श्री कान्ती कंडेल	स.सं.अ.	२०४९०४१२२	२०७३१०१०८	२०७४१०४१०२	९८६७२२४९०४	
७	१०१३३३	श्री प्रेम सिह एरे	ले.अ.	२०२१११११३	२०४३०११३	२०६१११०१२७	९८५८७५२९७७	
८	१९४६१९	श्री तारा दत्त भट्ट	शा.अ.	२०२४१०३०६	२०४४१०३०३२	२०७७०४१४	९८४८७२२२१५१	
९	१६३७८९	श्री कूमार धर भट्ट	ना.सु.	२०३०१२०७	२०५३१११६	२०६४११०१०१	९८६५८५२९६४	
१०	१५४८८४	श्री लक्ष्मी भट्ट	टा.ना.सु.	२०३२०७१	२०५६४१२८	२०६५१८१	९८०५७९८०६२	
११	१९०५४४	श्री मोहन प्रसाद जोशी	क.अ.	२०३७१२१३	२०६५१११०४	२०६५१११०४	९८४८७६२३५६	
१२	२०४८८५५	श्री जानकी भण्डारी	रेझर	२०४०१७१०	२०७०१६४	२०७०१६४	९८४८८६२३४३५	
१३	२२६५०२	श्री दिपक चौधरी	रेझर	२०४९१३३०	२०७४१०१२६	२०७४१०१२६	९८६५०२९१६३	
१४	२१९४८१	श्री पुरनदेव मिश्र	रेझर	२०५११०१७	२०७३१०१०९	२०७३१०१०९	९८६०१९८०२७	
१५	२१६८२१	श्री याम बहादुर रावत	रेझर	२०५०१९०१	२०७२०१११९	२०७३१०१०९	९८४६७१७५९	
१६	२१९८४४	श्री अनिल रसाईली	रेझर	२०४८१९२१	२०७३१०१०९	२०७३१०१०९	९८४५१६४७०१	
१७	२१६८५८	श्री निम बहादुर चौधरी	रेझर	२०४८१६१४	२०७३१०१०६	२०७३१०१०६	९८४६६५८४७९	
१८	२२६०८५	श्री धर्मजित साउद	रेझर	२०५३१३१०	२०७४१०१०७	२०७४१०१०७	९८६०१३७६१८	
१९	२२६६४२	श्री दिनेश कूमार यादव	रेझर	२०४४१०५१७	२०७७०५१०१	२०७७०५१०१	९८४४११०७७८	
२०	२२७२०४	श्री कृष्ण प्रसाद भट्ट	खरिदार	२०४२०४१२६	२०७४१०१०३	२०७४१०१०२५	९८४८८७२२०३०	
२१	१०७८२०	श्री गणेश दत्त भट्ट	खरिदार	२०२४११११२	२०४८८१६	२०६७११७	९८६८३४०६८७	
२२	१९९२२९	श्री कूमारी रेनू यादव	खरिदार	२०३७४१२२	२०६७११७	२०६७११७	९८४८७८०९४९	

२३	२०२१४६	श्री चानू राम राना	खरिदार	२०४५१०१०२५	२०६९१०१०१८	२०६९१०१०१७	९८४८८९०५२९
२४	१०५५९९	श्री शक्क बहादुर रोकाया	सिनियर गेमस्काउट	२०२२०७०३	२०४९१११११७	२०४११२०१	९८४८८७८२२६२
२५	२२२०८३	श्री प्रदीप थापा	सिनियर गेमस्काउट	२०४७११२१०	२०७४१०१११०	२०७४१०११०	९८६८०८९५५६
२६	२२४३८०	श्री गणेश बहादुर विष्ट	सिनियर गेमस्काउट	२०४१०२०४	२०७४१०२१६	२०७४१०२१६	९८४१६६८९४५
२७	२३०२०६	श्री लक्ष्मी जि.सी.	सिनियर गेमस्काउट	२०५२१०१०२९	२०७५१०१०२	२०७५१०१०२	९८४४८४३८२४
२८	२००३५६	श्री मिन बहादुर लोहार	सिनियर गेमस्काउट	२०४६१०११६	२०६९१२८	२०६९१२८	९८४८८८२६५१९
२९	२३३०४३	श्री टिका सिंह चौधरी	सिनियर गेमस्काउट	२०४८१०१२०	२०७५१०६१२४	२०७५१०६१२४	९८४८८५४६१२८
३०	१४७०५६	श्री खडग सिंह विष्ट	हलुका सवारी चालक	२०२५१०१०२	२०५४१०८१३०	२०५४१०८१३०	९८४८८९९७१८९
३०		श्री लोकेन्द्र बहादुर बोहरा	हलुका सवारी चालक	२०३११०१०२	२०७७१४१०२	२०७७१४१०२	९८४८८४११००८
३१		श्री रविन्द्र चौधरी	हलुका सवारी चालक	२०५०१५१२	२०७७१४१०२	२०७७१४१०२	९८१२७०६७०६
३२		श्री सुनिल डगौरा	हलुका सवारी चालक	२०५११८५	२०७७१४१०२	२०७७१४१०२	९८४८८७०५८४७
३३	१२३१६३	श्री अर्जुन दत्त जोशी	गेमस्काउट	२०२८१०१०१०	२०४६१०८१०८	२०४६१०८१०८	९८०९४०९४९१
३४	११८८१०	श्री कृष्ण दत्त जोशी	गेमस्काउट	२०२०१०५१०६	२०४६१०८१०८	२०४६१०८१०८	९८४८८४०२६४३
३५	१२३१६५	श्री गणेश दत्त अवस्थी	गेमस्काउट	२०२२०५११९	२०४६१०८१०८	२०४६१०८१०८	९८४८८७८००१२
३६	१७७१७५	श्री लिलाम सिंह ठाकुर	गेमस्काउट	२०२२१०१११	२०५१०६११९	२०५१०६१२३	९८०६४७९३०२
३७	१७७१७३	श्री रत्न बहादुर खडका	गेमस्काउट	२०२१०८१०	२०५३०३०३१	२०५३०४१०१	९८४८८३४९३४
३८	२००३५८	श्री मदन राज भट्ट	गेमस्काउट	२०३११२१२०	२०६९१०८१०८	२०६९१०८१०८	९८०९४४५४२३
३९	२००३५७	श्री मिन बहादुर राना	गेमस्काउट	२०४२०१०१०६	२०६९१०८१०८	२०६९१०८१०८	९८०६४३६४४८
४०	२२८९३२	श्री देवकी भट्ट	गेमस्काउट	२०४५१२१२	२०७४११२११९	२०७४११२११९	९८६९८२५८५७
४१	२२८९५२	श्री प्रकाश राना	गेमस्काउट	२०४९१०७१४	२०७४११२११९	२०७४११२११९	९८१०६३१०४३
४२	२२८९३९	श्री तेज सिंह कडाल	गेमस्काउट	२०४७१०७२८	२०७४११२११९	२०७४११२११९	९८४८८७५२०६
४३	२३१११४	श्री हरिश कडायत	गेमस्काउट	२०४८१०७१७	२०७४१०८१०१	२०७४१०८१०१	९८४८८५६८३८
४४	२३०९८४	श्री दिपक बहादुर धमेना	गेमस्काउट	२०५२३१३	२०७४१२१०	२०७४१२१०	९८१०६९६७१९
४५	२२९५१४	श्री रामकृष्ण राना	गेमस्काउट	२०४१०११२८	२०७४११२११९	२०७४११२११९	९८४८८४९४४१
४६	२२९५०१	श्री इश्वर बहादुर विष्ट	गेमस्काउट	२०५२०१०१०३	२०७४११२११९	२०७४११२११९	९८०४६३३४१०
४७	२२९४८४	श्री बलीचरण चौधरी	गेमस्काउट	२०४७१०३१५	२०७४११२१०	२०७४११२१०	९८६५७४४२९७
४८	२२९४८२	श्री रामचन्द्र चौधरी	गेमस्काउट	२०४५१११०३	२०७४११२१०	२०७४११२१०	९८१२६४४६२२
४९	२२८९१४	श्री ईन्द्र बम	गेमस्काउट	२०४१०४११९	२०७४११२१०	२०७४११२१०	९८६८८८९३२३
५०	२२९४७९	श्री प्रकाश वि.क.	गेमस्काउट	२०४७१०११२४	२०७४११२१०	२०७४११२१०	९८२१६५४९६९

५१	२२९४७८	श्री विर्ज राजी	गेमस्काउट	२०४३०९१२५	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८०६४७९८८९	
५२	२२८९१२	श्री लिलाधर भट्ट	गेमस्काउट	२०४८०९१०२	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६८५४२६७८	
५३	२२८९६७	श्री गोविन्द बहादुर शाही	गेमस्काउट	२०४८१११०९	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६९९३६५३९	
५४	२२८९१३	श्री चेतराज जोशी	गेमस्काउट	२०५४०३०८	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६९९६९०९६	
५५	२२९००२	श्री देव सिंह साउद	गेमस्काउट	२०४६०३२०	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८८९६९०१	
५६	२२९५५१	श्री लक्ष्मण सिह नेगी	गेमस्काउट	२०४७१११२	२०७४१२१९	२०७४१२१९	९८४८७८२५६१	
५७	२२९४७६	श्री गणेश बहादुर ऐडी	गेमस्काउट	२०४९०९१०२	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६८४४५२४८	
५८	२२९४९२	श्री विवेक चौधरी	गेमस्काउट	२०४९१११२४	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६५९९६७५७	
५९	२२९५१६	श्री लोक राज भट्ट	गेमस्काउट	२०४४०१२०	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८४८३५९०	
६०	२२९६३२	श्री भागरथी देउवा बम	गेमस्काउट	२०४६०५१८	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८७७४२००	
६१	२२९६७३	श्री हेमराज पन्त	गेमस्काउट	२०४७०७१२	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८७३२२९७	
६२	२२९५११	श्री राजू बोहरा	गेमस्काउट	२०५२१०१०१	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८०६४९२७८५	
६३	२२९४९८	श्री अस्मिता कूमारी धामी	गेमस्काउट	२०४७१०११२९	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८९९५१६३	
६४	२२९४९३	श्री मिथून कूमार सिंह	गेमस्काउट	२०४९१०७१४	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८१४६४८०	
६५	२२९४८३	श्री कविराज बोहरा	गेमस्काउट	२०४७१०६१०५	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८०९४५०७४७	
६६	२२९४८१	श्री दूर्वेश सिंह ठाकुर	गेमस्काउट	२०५११०११४	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८०९४४६६४१	
६७	२२९४८५	श्री धन बहादुर कूचावर	गेमस्काउट	२०४७१०११२०	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८०९४०१२६९	
६८	२२८१११	श्री मदन भण्डारी	गेमस्काउट	२०५२१०११२३	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८२२४३१६८७	
६९	२२९४८६	श्री धर्म राज न्यौपाने	गेमस्काउट	२०५५१०८१८	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६९७०६८८६	
७०	२२९४८९	श्री विन्दू महरा	गेमस्काउट	२०५११०७०३	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८४८७१४७२०	
७१	२२९४९१	श्री अनिल कूमार चौधरी	गेमस्काउट	२०५०१०५१२७	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८२४६११११०	
७२	२२९४७७	श्री हरिलाल राना	गेमस्काउट	२०४३०८०६	२०७४१२१८	२०७४१२१९	९८०४६७११०६	
७३	२२९४९०	श्री टेकराज रिजाल	गेमस्काउट	२०५०११२१३	२०७५१०२१३	२०७५१०२१३	९८६०८०९१६२	
७४	२२८८९७	श्री केशव गाहा मगर	गेमस्काउट	२०५२०१०५०५	२०७४१२१८	२०७४१२१९	९८४०४०५४०७	
७५	२२९४९०	श्री मान बहादुर बोहरा	गेमस्काउट	२०४३०३०४	२०७४१२१८	२०७४१२१८	९८६९८२४१६४	
७६		श्री माया देवी कूवर	का.स.	२०३९१२१०	२०७६१४१३	२०७६१०४१०१	९८१०६४६८८६६	करारमा
७७	१३२२३८	श्री शिवदत्त चौधरी	दरोगा	२०२३१२१५	२०४०१२०९	२०६६१०६०१	९८६७९३१३४२	
७८	१९९८१४	श्री गजेन्द्र सिंह धाड़रा	माहूत	२०३९१०११६	२०६८१०७३०	२०६८१०८०१	९८१०६४४३४७	

७९	२२५२०१	श्री शिव चरण राना	माहूत	२०५२१११७	२०७४१०७१	२०७४१०७०१	९८१०६९९३६२	
८०	२५५२०३	श्री प्रेम कुमार राना	माहूत	२०४३०५१३	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८१२७३१७१२	
८१	२०५१९१	श्री आनन्द सूनाहा	माहूत	२०४१०६२२	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८०५७५२०२४	
८२	२२५२००	श्री पर्ताप राना	माहूत	२०५११११५	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८१२७८२५७७	
८३	२२५२०२	श्री मनपुरन सुनाहा	माहूत	२०४५०६२५	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८०५७८४९०४	
८४	२२९१९७	श्री विमला चौधरी	माहूत	२०४९१२२५	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८०६४२६४१९	
८५	२२५१९३	श्री विनोद चौधरी	माहूत	२०४८०१०६	२०७४१०७०१	२०७४१०७०१	९८०९४५०१४३	
८६		श्री मेघनाथ राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०५०१०४१३	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०६४००१२४	करारमा
८७		श्री हिमाल डगौरा	फणित / पछुवा / माहूत	२०५३०१०२	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०६४२४६८४	करारमा
८८		श्री उमेश सूनाहा	फणित / पछुवा / माहूत	२०४९०३१०	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०९४००५७२	करारमा
८९		श्री ठग्गु राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४४१०९११	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०६४८७०३	करारमा
९०		श्री भोजराज सूनाहा	फणित / पछुवा / माहूत	२०४८१०१८	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०६४६३७२५	करारमा
९१		श्री राम चरण राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४८०१४१५	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८१२७१२१३६	करारमा
९२		श्री अरब सिह राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४३०६१३	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०९४७२८८०५	करारमा
९३		श्री मूकेश राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४४१०८०५	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८१२७८९५७२	करारमा
९४		श्री विनोद कुमार चौधरी	फणित / पछुवा / माहूत	२०५२०११०	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८१२७४२२७९	करारमा
९५		श्री तौला राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४३१०१०	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०६४१४४१७	करारमा
९६		श्री छोटेलाल राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०५३०५१५	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८१०६४४०५१	करारमा
९७		श्री उग्रसेन राना	फणित / पछुवा / माहूत	२०४१०५१३	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८१०६०६२४४	करारमा
९८		श्री विजय सुनाह	फणित / पछुवा / माहूत	२०४९०२१९	२०७७४१०२	२०७७४१०२	९८०९४९६०८९	करारमा

अनुसूची ६ : यस आ.व.मा शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयबाट पदस्थापन/सरुवा भई जाने कर्मचारहीहरुको विवरण :

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम,थर	सरुवा निर्णय मिति	रमाना मिति	सरुवा भई गएको कार्यालय	कैफियत
१.	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौडेल			शिवपुरी नागार्जुन राष्ट्रिय निकुञ्ज, पानीमुहान, काठमाडौं।	
२	सहायक संरक्षण अधिकृत	श्री उत्तम कुमार चौधरी	२०७७०८०८१८	२०७७०९०८२७	बांके राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, बांके	
३	सहायक संरक्षण अधिकृत	श्री अभिनय पाठक	२०७७०८०९१३	२०७७०९०९२३	मनास्तु संरक्षण क्षेत्र कार्यालय	
४	रेजर	श्री ज्ञानेन्द्र बहादुर शाह	२०७६०८०५	२०७७०८०४२१	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय , खप्तड	
५	गेमस्काउट	श्री मदन भण्डारी	२०७६०८०५	२०७७०९०८२७	बांके राष्ट्रिय निकुञ्ज, कार्यालय बांके	
६	गेमस्काउट	श्री कमला कुमारी बोहरा	२०७६०८०८२४	२०७७०८०४२१	खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज, कार्यालय खप्तड	
७	गेमस्काउट	श्री टेकराज रिजाल	२०७७०९०८२३	२०७७१०१०४	बांके राष्ट्रिय निकुञ्ज, कार्यालय बांके	

अनुसूची ७ : यस आ.व.मा विभिन्न कार्यालयबाट पदस्थापन/सरुवा भई शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयमा हाजिर हुनु भएका कर्मचारहीहरुको विवरण :

सि.नं.	पद	कर्मचारीको नाम,थर	सरुवा निर्णय मिति	रमाना मिति	सरुवा भई आएको कार्यालय	कैफियत
१	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	श्री डिल बहादुर पुर्जापुन	२०७७।७।१४	२०७७।७।१७	शिवपुरी नार्गाजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय , पानीमुहान , काठमाडौं ।	
२	सहायक संरक्षण अधिकृत	श्री कान्ती कंडेल	२०७७।७।१३	२०७७।७।२०	शिवपुरी नार्गाजुन राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय , पानीमुहान , काठमाडौं ।	
३	सहायक संरक्षण अधिकृत	श्री अभिनय पाठक	२०७७।७।१३	२०७७।७।२३	मनास्तु संरक्षण क्षेत्र कार्यालय,	
४	सिनियर गेमस्काउट	श्री प्रदीप थापा	२०७७।९।२३	२०७७।९।३०	लामटाङ्ग राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, रसुवा	
५	सिनियर गेमस्काउट	श्री लक्ष्मी जि.सी.	२०७७।८।१८	२०७७।९।०१५	बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, बर्दिया	

अनुसूची ८: शुक्लाफाँटा निकुञ्जको स्थापनाकाल देखि हाल शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयका कार्यालय प्रमुखहरुको नामावली :

क्र.सं.	नाम,थर	पद	विक्रम सम्बत
१	श्री सनत कुमार ढुँगेल	संरक्षण अधिकृत	२०३१ साल
२	श्री नरेश सिंह थापा	संरक्षण अधिकृत	२०३२ साल
३	श्री लक्ष्मी प्रसाद मानन्दर	संरक्षण अधिकृत	२०३२ साल
४	श्री रवि बहादुर विष्ट	संरक्षण अधिकृत	२०३४ साल
५	श्री सुरज श्रेष्ठ	संरक्षण अधिकृत	२०३५ साल
६	श्री मणिराज शाक्य	संरक्षण अधिकृत	२०३६ साल
७	श्री श्यामसुन्दर बजीमय	संरक्षण अधिकृत	२०३८ साल

८	श्री जगन्नाथ सिंह	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०४३ साल
९	श्री मेघ बहादुर पाण्डे	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०४५ साल
१०	श्री वर्ण बहादुर थापा	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०४७ साल
११	श्री सुर्य बहादुर पाण्डे	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०४९ साल
१२	श्री वर्ण बहादुर थापा	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५० साल
१३	श्री गोपाल प्रसाद उपाध्याय	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५० साल
१४	श्री शेर सिंह ठगुन्ना	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५३ साल
१५	श्री बाबुराम यादव	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५४ साल
१६	श्री रामप्रित यादव	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५५ साल
१७	श्री मेघ बहादुर पाण्डे	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५६ चैत्र
१८	श्री सुर्य बहादुर पाण्डे	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५८ श्रावण
१९	श्री फणिन्द्र राज खरेल	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५८ माघ
२०	श्री लाल विहारी यादव	का.मु. प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५९ जेष्ठ
२१	श्री टिकाराम अधिकारी	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०५९ माघ
२२	श्री शिवराज भट्ट	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०६२ चैत्र
२३	श्री पुरण भक्त श्रेष्ठ	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०६३ असोज
२४	श्री गोपाल प्रसाद उपाध्याय	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०६४ साउन
२५	श्री युवराज रेस्मी	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०६७ जेष्ठ
२६	श्री वेद कुमार ढकाल	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०७१ असोज
मिति २०७३ फालुन ९ गते शुक्लाफाटाँ राष्ट्रिय निकुञ्ज घोषणा भए देख हाल सम्म कार्यरत प्रमुख संरक्षण अधिकृतहरु :			
२७	श्री वेद कुमार ढकाल	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०७३ फालुन
२८	श्री गोपाल बहादुर घिमिरे	निमत्त प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०७४ माघ
२९	श्री लक्ष्मण प्रसाद पौड्याल	प्रमुख संरक्षण अधिकृत	२०७५ मंसिर

अनुसूची ९ : निकुञ्ज सुरक्षामा रहेका पोष्टहरु :

क्र.सं.	पोष्टको विवरण	हाल कार्यरत		कैफियत
		निकुञ्जका कर्मचारी	सुरक्षा निकाय	
१.	मझगाउँ हेडक्वाटर	✓	✓	
२.	मंगलसेरा	-	✓	
३.	मालुमेला	✓	✓	
४.	सिंहपुर	✓	✓	
५.	शुक्लाफाटा	✓	✓	
६.	बकौला	-	✓	
७.	पिपरीया	✓	✓	
८.	पूर्वी सेक्टर अर्जूनी	✓	✓	
९.	चम्पापुर	✓	-	

१०.	तारापुर	✓	✓	
११.	ढक्का	✓	✓	
१२.	बेलडांडी	✓	✓	
१३.	बडनिखेडा	✓	✓	
१४.	हातिथला	✓	✓	
१५.	कालापानी	-	✓	
१६.	पलियाडाँडा	✓	-	
१७.	जोनापुरी	-	✓	
१८.	लालपानी	-	-	पोष्ट भवन जंगली हातीले क्षति गरेको
१९.	राधापुर	-	✓	
२०.	दोधारा	✓	-	
२१.	बडेपानी	-	-	बाढिको कारण बस्न नसकि पोष्ट छाडिएको
२२	स्याउलि पोष्ट	-	✓	
२३	हिरापुर	✓	-	
२४.	लल्लरेडाँडा	-	✓	
जम्मा		१५	१८	

अनुसूची १० : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको संकलित राजशव तथा पर्यटकहरूको विवरण

१०.१ आ.व. २०७७०७८ को राजशव विवरण :

क्र.स.	विवरण	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार		
१	नेपाली प्रवेश शुल्क रकम	२६५४७०		०१०	१२२११६२	१३२७३५०	१६३७०१६५	५१०५८०७३	४६२८०१२७	७९६४१००	२६५४७००	८८४१०	३५३९६०	२५	
२	सार्क प्रवेश शुल्क रकम						२६५४८८			१३२७४२				३९	
३	अन्य विदेशी प्रवेश शुल्क रकम						२६५४८८	१३२७४३						३९	
४	हाती भाँडा शुल्क रकम(नेपाली)									२५००१००				२५	
५	हाती भाँडा शुल्क रकम(सार्क)													०।०	
६	हाती भाँडा शुल्क रकम(विदेशी)													०।०	
७	बच्चा हाति													०।०	
८	दण्डजरिवाना रकम	११११००१००	२३४५००१००	२११०००१००	१३३४००१००	२९७००	४७५०००१००	२६२०००१००	२५४०००१००	१९३०००१००	१७३५००१०	१३१७००१०	७६०१५०१००	३१	
९	चारिचरन रकम	१२७००१००	४१२५०१००	३५९५०१००	३३५००१००	१२७००	१४९००१००	७८००१००	११०००१००	१३८५०१००	१९००१०	७८००१०	५१८००१००	२४	
१०	दण्डजरिवाना धाँस काटेको													०।०	
११	दण्डजरिवाना न्यायिक धरौटी जफत	३१५१०		६४२३८६५	१०३६३८				२८०९९२३२	४४३३९६००	४०००१०			३०४९८९	१८
१२	सवारी साधन प्रवेश शुल्क				३१४१५१८०	४२०३८१२३	४५१३८५७	९६९०८२५	९३८०४१९५	१५२६५४१२६	१०६६३८७३	१२३८९३३	१९०२६१४७	५९	
१३	काठ विक्रि वितरण	३२७२२५७००		७००००	३२०००	४६९५०८३००	९४०८६	२०९८३६४१००	४७४०७७८१००		४८४५८२६१०	८८६८९०	८०६८९०	२००	
१४	हुङ्गा गिर्हि बालुवा		७१३५०१०	६१५७८१००	९७४१०	२१६३८०१००	१४३१९०	७६५९५१००	१५१८४८३७	९८३६५१०	१०५६९३२५	१२०५८०१००	१११		
१५	टेप्डर विक्री					१४३०००	३०००१००					१६००१०		१६	

१६	खरखडाई							१२७६४३५०५०											
१७	जफत लिलाम																		०१
१८	प्रतिलीपी दस्तुर																	०१	
१९	बेरुजु दाखिला	२३५३०३९										१००००१००				२५९९६३५	३५९९८	९५	
२०	भ्याट रकम																	०१	
२२	अन्य			१३२७				२६७९	२६५४१०		२५१००					६३१६६१२२	६३३		
२३	जम्मा	१५११००१०९	३५४८००७	९७००१३५०	४४५७४०१४२	६३७४१८०१७३	६६९०२९०१४२	६५९०९८०४१	२८६१०३६५४	५७८८९३४१०५	४४६९४८०७	५१४६२०९१८३	२७५४५५४१२९	३०					

अनुसुची १०.२ : २०७७०७८ को समग्र राजश्व विवरण

क्र.स.	विवरण	श्रावण	भाद्र	असोज	कार्तिक	मंसिर	पौष	माघ	फागुन	चैत्र	बैशाख	जेठ	असार	सूर्योदय	मंगल	बृष्णि	शुक्ल	पूर्णिमा
१	काठ दाउरा विकी वापत	०१००	३२७२२५७००	०१००	७००००१००	३२०००१००	४६९५०८३	९४०८६००	२०९८३६४	४७४०७७८	०१००	४८४४५८२६००	८२६९९१००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००
२	गैरकाष्ठ पैदावर विकी वापत	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	४८४४५८२६००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००
३	पर्यापर्याटन प्राप्त रकम	२६५४१७०	०१००	०१००	४३६२७१४२	५५३०८०१७३	६६८९२९१२	१४९२८८०४१	१४००८५१२२	२३६१२८६८८	१३३१८३७३	१३२७४१२३	२२५६६१०७	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००
४	दण्ड सजायबाट प्राप्त रकम	१२४९१५	२७५७५०१००	८८९३३६५	२७०५३८०१००	३०९७००	४२९९००	२६९८००१००	५४५९९२३२	६५०९६६	२१५४००१००	१३९५००१००	१११६९३१००	१११६९३१००	१११६९३१००	१११६९३१००	१११६९३१००	१११६९३१००
५	अन्य शिर्षकबाट प्राप्त रकम	२३५३०३९	०१००	८०६७७००	६१५७५१००	२४०४१०१००	२२२०५९१०	१४५८४४१००	७६५९५१००	१६१८६७३७	१८८३६५१००	१४७६०९१६०	७८८१५१२२	१४७६०९१६०	१४७६०९१६०	१४७६०९१६०	१४७६०९१६०	१४७६०९१६०
६	खरखडाई	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	१२७६४३५०५०	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	०१००	
	कुल राजश्व	१५११००१०९	३५४८००७००	९७००१३५०	४४५७४०१४२	६३७४१८०१७३	६६९०२९०१४२	६५९०९८०४१	२८६१०३६५४	५७८८९३४१०५	४४६९४८०७	५१४६२०९१८३	२७५४५५४१२९	१२८५८८८८००	१२८५८८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००	१२८५८८८००

१०.३ आ व २०७७।०७८ को पर्यटक विवरण :

सि.नं.	महिना	नेपाली			सार्क			विदेशी			जम्मा		कुल जम्मा	कैफियत
		महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष		
१	श्रावण	१५	४५	६०			०			०	१५	४५	६०	
२	भाद्र			०			०			०	०	०	०	
३	आश्विन			०			०			०	०	०	०	
४	कार्तिक	६८	८७	१५५			०			०	६८	८७	१५५	
५	मंसिर	८७	१२३	२१०			०			०	८७	१२३	२१०	
६	पौष	७२	१६२	२३४	२	२	४	०	२	२	७४	१६६	२४०	
७	माघ	२६०	२११	४७१			०		१	१	२६०	२१२	४७२	
८	फाल्गुन	२८०	४२०	७००			०				२८०	४२०	७००	
९	चैत्र	२९९	४४८	७४७	०	१	१				२९९	४४९	७४८	
१०	बैसाख	१२५	२२०	३४५							१२५	२२०	३४५	
११	जेष्ठ			०							०	०	०	
१२	आषाढ	३	२	५							३	२	५	
	जम्मा	१२०९	१७८	२९२७	२	३	५	०	३	३	१२११	१७२४	२९३५	

१०.४ आ. व. अनुसार पर्यटकहरूको विवरण :

सि नं	आ.व.	विदेशी		सार्क देश		नेपाली		जम्मा		कुल जम्मा
		महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
१	२०६८००६९	४४	९६	७	१७	९०	२८६	१४१	३९९	५४०
२	२०६९००७०	६३	११७	४	१२	४८	२२७	११५	३५६	४७१
३	२०७०००७१	७७	१०७	१२	६४	१२१	६०३	२१०	७७४	९८४
४	२०७१००७२	५२	६०	४६	५८	१५१	४५७	२४९	५७५	८२४
५	२०७२००७३	६२	११३	९	८६	४५५	११९४	५२६	१३९३	१९१९
६	२०७३००७४	५६	८१	४७	८३	८३२	१५४१	९३५	१७०५	२६४०
७	२०७४००७५	१०५	१६१	५२	१४१	१२८५	२९९६	१४४२	३२९८	४७४०
८	२०७५००७६	१५८	१९२	१२०	१८८	५५७०	५९१०	५८४८	६२९०	१२१३८
९	२०७६००७७	३९	६१	२१	५१	६२१	९८२	६८१	१०९४	१७७५
१०.	२०७७००७८	०	३	२	३	१२०९	१७९८	१२९९	१७२४	२९३५
	जम्मा	६५६	१११	३२०	७०३	१०३८२	१५९९४	११३५८	१७६०८	२८९६६

अनुसूची ११. शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालयमा दर्ता भएका मुद्दा सम्बन्धि विवरण :
आ. व. २०७७०७८ सम्मको मुद्दा सम्बन्धि विवरण

आर्थिक वर्ष	वन्यजन्तु					वन पैदावार				
	गत आ. व. को जिम्मेवारी सरी आएको	यस आ. व. मा थप दायर भएको	जम्मा मुद्दा थान	फैसला भएको	बाँकि भएको	गत आ.व. को जिम्मेवारी सरी आएको	यस आ. व. मा थप दायर भएको	जम्मा मुद्दा थान	फैसला भएको	बाँकि भएको
२०६८/०६९	७	०	७	६	१	१३	८	२१	७	१४
२०६९/०७०	१	०	१	०	१	१४	११	२५	७	१८
२०७०/०७१	१	१	२	०	२	१९	१२	३१	२७	४
२०७१/०७२	१	१	२	०	२	१९	१२	३१	२७	४
२०७२/०७३	६	३	९	०	९	१९	२१	४०	०	४०
२०७३/०७४	०	४	४	०	४	३	१५	१८	०	१८
२०७४/०७५	४	५	९	०	९	१५	५	२०	०	२९
२०७५/०७६	९	६	१५	२	१३	२०	६	२६	१४	१२
२०७६/०७७	१३	३	१६	३	१३	१२	४	१६	२	१४
२०७७/०७८	१३	१९	३२	१६	१६	१४	२२	३६	१६	२०

अनुसूची १२: अध्ययन अनुसन्धान

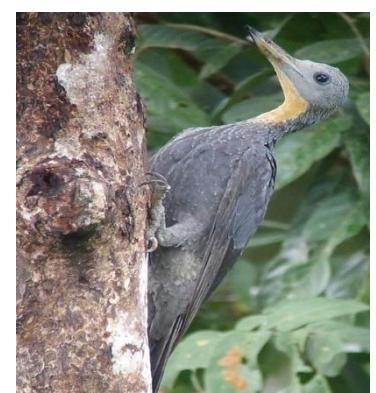
आर्थिक वर्ष २०७७०७८ मा यस निकुञ्जमा विभिन्न प्रजातिका वन्यजन्तु, वनस्पति, वासस्थान व्यवस्थापन आदि विषयमा निम्न बमोजिमको अध्ययन अनुसन्धान भएका थिए।

क्र.सं.	अध्ययन गर्ने व्यक्ति, संस्थाकाको नाम	अध्ययनको विषय	अध्ययनको मिति र अवधि	कैफियत
१.	श्री चन्द्रा चन्द्र, कञ्चनपुर, दैजी	Effect of invasive plant species on habitat utilization of mammal species in Shuklaphanta National Park	१५ फाल्गुन २०७७ देखि २५ असार २०७८ सम्म	
२.	श्री विजय धामी, महेन्द्रनगर, कञ्चनपुर	Spatial habitat preference and overlap of swamp deer (<i>Rucervus duvocelii</i>) in Shuklaphanta National Park, Nepal.	१२, चैत्र २०७७ देखि २०७८।५।१४ सम्म	
३.	श्री सृयसी विष्ट, महेन्द्रनगर, कञ्चनपुर।	Finding the space for co-existence : Distribution modeling and habitat overlap of Hairy hare (<i>Caprolagus hispidus</i>) and Indian hare (<i>Lepus nigricollis</i>) in Shuklaphanta National Park, Nepal	६ फाल्गुन २०७७ देखि साउन २०७८ सम्म	
४.	श्री कैलाश भट्ट, महेन्द्रनगर, कञ्चनपुर।	Study on population status and distribution of swamp deer in Shuklaphanta National Park, Nepal .	६ फाल्गुन २०७७ देखि साउन २०७८ सम्म	

अनुसूची १३ : शुक्लाफाँटामा पाईने विश्वमा दुर्लभ चराहरु

यस निकुञ्जमा करीव ४२४ प्रजातिका पंछीहरु पाईन्छन् । जसमा विश्वमा नै दुर्लभ मानिएका १९ प्रजातिका पंछीहरु यस निकुञ्जमा पाईन्छन् ।

क्र.सं.	नेपाली नाम	अंग्रेजी	वैज्ञानिक नाम
१.	सिम तित्रा	Swamp Francolin	<i>Trancplinus gularis</i>
२.	सारस	Sarus Crane	<i>Grus antigone</i>
३.	भुडीफोर गरुड	Lesser Adjutant	<i>Leptoptilos javanicus</i>
४.	खरमजुर	Bengal florican	<i>Houbaropsis bengalensis</i>
५.	सानो खरमजुर	Lesser florican	<i>Sympheotides indica</i>
६.	सेतो गिद्ध	Egyptian Vulture	<i>Neophorn petnopterus</i>
७.	डंगर गिद्ध	White-rumped Vulture	<i>Gyps bengalensis</i>
८.	सानो खैरो गिद्ध	Slender-billed vulture	<i>Gyps tenuirostris</i>
९.	सुन गिद्ध	Red-headed Vulture	<i>Sarcogyps calvus</i>
१०.	बोक्सी चिल	Pallas's Fish Eagle	<i>Haliaeetus leucoryphus</i>
११.	जिवहारा महाचिल	Greater Spotted Eagle	<i>Aquila clanga</i>
१२.	लघु महाचिल	Indian Spotted Eagle	<i>Aquila hastate</i>
१३.	सानो बौद्धाई	Lesser Kestrel	<i>Falco naumanni</i>
१४.	राज लाहाचे	Gret Slaty Woodpiler	<i>Mulleripicus pulverulentus</i>
१५.	सेतो कन्ठे धिप्सी	Hodgson's Bushchat	<i>Saxicola insignis</i>
१६.	काँसे घाँसे बरी	Bristled Grassbird	<i>Chaetornis striatus</i>
१७.	नरकट भ्याकुर	Jerdon's Babbler	<i>Chrysomma altirostre</i>
१८.	पहेलो तोप चरा	Finn's Weaver	<i>Ploceus megarhynchus</i>
१९.	बगाल बर्गेडी	Yello-Breasted Bunting	<i>Emberiza aureola</i>

अनुसूची १४ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जका आकर्षणहरु :

क. शुक्लाफाँटा घासेमैदान

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको मध्यगाउँ हेडक्वाटरदेखि २४ किलोमिटर दक्षिण भागमा अवस्थित शुक्लाफाँटा घासे मैदान नेपालकै सबै भन्दा ठूलो घासे मैदान हो । यसको क्षेत्रफल ३४ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । यस घासे मैदानमा विश्वमा नै सबैभन्दा ठूलो भुण्डको रूपमा रहेको बाह्रसिंगा रहेको छ । हाल सो घासेमैदानमा २२७२वटाको संख्यामा बाह्रसिंगा रहेको छ ।

ख. रानी ताल

निकुञ्जमा अवस्थित सिमसार क्षेत्रहरु मध्ये सबैभन्दा ठूलो र ऐतिहासिक सिमसार क्षेत्रको रूपमा रहेको रानीतालको विशेष महत्व रहेको छ । सो क्षेत्रमा राज्य गरी बस्ने सिंहपाल राजाले आफ्ना रानीहरु नुहाउनको लागि बनाएको ताल भएकोले यस तालको नाम रानी ताल रहन गएको भन्ने किंवदन्ति रहेको छ । यस सिमसार क्षेत्र एकसिंगे गैडा, पाटे बाघ, जंगली हाति, बाह्रसिंगा जस्ता वन्यजन्तुहरुका साथै विभिन्न जातका चराहरुको मुख्य बासस्थानको रूपमा रहेकोले यो क्षेत्र पर्यटकहरुको लागि आकर्षक क्षेत्रको रूपमा रहेको छ ।

ग. सिंहपाल बाबा मन्दिर

निकुञ्जभित्र रहेको सिंहपुर क्षेत्रमा रानीतार र सिंहपुर विचको वनपथ पूर्वमा रहेको सिंहपाल बाबाको मन्दिर ऐतिहासिक मन्दिरको रूपमा रहेको छ । सिंहपुर क्षेत्रमा राज्य गरी बस्ने सिंहपाल राजाले स्थापना गरेकोले यस मन्दिरको नाम सिंहपाल बाबा रहेको किम्बदन्ति रहेको छ । यस मन्दिरमा मुख्य गरेर त्यस क्षेत्रका आदिबासि राना थारु समुदायले आफ्नो देवताको रूपमा पूजाआजा गर्ने गरेको पाईन्छ ।

घ. शिलालेख क्षेत्र

यस निकुञ्जको बकौलादेखि शुक्लाफाँटा क्षेत्रको वनपथको पश्चिम करिब १ किलोमिटर दूरीमा रहेको शिलालेख निकुञ्जाभित्र रहेको एक ऐतिहासिक क्षेत्र हो । राणाकालमाश्री ३ जुद्ध शमशेर सो स्थानमा आई महायज्ञ गरी साही स्थानमा हजारौ गाईहरुको दान गरेको भनि शिलालेखमा उल्लेख भएको छ । उक्त दुङ्गामा लेखिएको शिलालाई स्तम्भ बनाई राखिएकोले यस क्षेत्रको नाम शिलालेख क्षेत्रको रूपमा परिचित छ ।

ड. हिरापुर फाँटा क्षेत्र

नेपालमा बर्दियाको खैरापुरमा मात्र संकटापन्न वन्यजन्तु कृष्णसार संरक्षित रहेको थियो । यसको क्षेत्र विस्तार गरी संरक्षण व्यवस्थापन गर्ने उद्देश्यले शुक्लफाँटाको हिरापुर फाँटामा सम्भाव्यता अध्ययन गरी सो क्षेत्रमा कृष्णसार स्थानान्तरण गर्ने निर्णय नेपाल सरकारले गरेको थियो । सो निर्णय अनुसार शूरुमा हिरापुर फाँटाको १७ हेक्टर क्षेत्रफललाई सोलार तारबार लगाई उक्त क्षेत्रमा नेपालगञ्ज नगरपालिकामा पालि राखेका २२ वटा

कृष्णसार र सदर चिडियाखानामा पालिराखेका ६ वटा गरी जम्मा २८ वटा कृष्णसारलाई छाडिएको थियो । हाल सो संख्या ३६ पुगेको छ र २०७२ आषाढमा थप १४ वटा खैरापुरबाट थप गरी हाल ११५ वटा संख्या पुगेको छ । निकुञ्ज कार्यालय र राष्ट्रिय प्रकृति संरक्षण कोषको आर्थिक सहयोगमा तारबारको क्षेत्रफल बढाई ५७ हेक्टर पुऱ्याइएको छ ।

च. झोलुङ्गे पुल

यस निकुञ्जको पश्चिम सिमाना पिपरिया हात्तिसार नजिक रहेको महाकाली नदि माथि बनाईएको Multi Span Pedestrain System मा आधारित झोलुङ्गे पुल नेपाल तथा एशियाकै पहिलो लामो झोलुङ्गे पुल रहेको छ । यस पुलले नेपालको महाकाली नदी पारी रहेका महाकाली नगरपालिका (दोधारा र चाँदनि) लाई कञ्चनपुर जिल्लाको सदरमुकाम सम्म आवत जावत गर्न सजिलो बनाएको छ भने यो पुल यस क्षेत्रमा आउने पर्यटकहरूको लागि समेत आकर्षकको केन्द्रविन्दु रहेको पाईएको छ । Multi Span Pedestrain Suspension Bridgeको नामले चिनिने यस झोलुङ्गे पुलको लम्बाई १४५२.९६ मिटर रहेको छ ।

छ. कालिकिच ताल

शुक्लाफाँटा राष्ट्रीय निकुञ्जको बेलडाँडि पोष्टको पश्चिम किनारमा रहेको कालिकिच ताल एक सुन्दर सिमसार क्षेत्रको रूपमा रहेको छ । यस कालिकिच ताल मगर गोहि तथा पानीमा पाउने चराहरूको लागि प्रमुख बासस्थान क्षेत्र मानिन्छ । यस तालमा संकटापन्न अति दुर्लभ सारस देख्न सकिन्छ भने यस तालमा ७ वटा सम्म सारस एकैपटक देखिएको छ । यस पंछिलाई बेलडाँडीको आवादी क्षेत्रको सिमसार तथा खेतबारीमा पनि विचरण गरिरहेको देख्न सकिन्छ ।

ज. निकुञ्ज भित्रका सिमसार क्षेत्रहरू

यस निकुञ्ज भित्र रहेका अन्य सिमसार क्षेत्रहरू पनि निकुञ्जका आकर्षणको रूपमा रहेका छन् । मुख्य सिमसार क्षेत्रहरूमा महाकाली नदि, बाहुनी खोला, चौधर नदि, राधा नदि, स्याली नदि, सोलगौडी ताल, शिकारी ताल, गौथली ताल, पडाउ ताल, तारा ताल, बाबा ताल, लालपानी ताल, कुमारी ताल, तिनकुने ताल, लामि ताल, बाघ पोखरी, सुके पोखरीहरू रहेका छन् । यी सिमसार क्षेत्रमा वन्यजन्तुहरू पानी खाने, आहाल खेल्ने लगायका अन्य क्रियाकलापहरू गर्ने गर्दछन् । साथै रैथाने र मौसममा बसाई सरी आउने चराचुरुङ्गीहरूलाई आश्रय दिनुका साथै पंछिहरू विचरन गरेको मनमोहक दृश्य समेत देख्न सकिन्छ ।

ब) आ.व.२०७७०७८ सम्म दर्ता भएका सेवारत नेचर गाईडहरुको विवरण :

शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्जको प्रचार प्रसार भए पछि बढ्दो पर्यटक संख्यालाई यस निकुञ्जको वारेमा बढी भन्दा बढी जानकारी गराउन तथा यस भित्र रहेका विभिन्न पर्यटकिय क्षेत्रहरु सम्म पर्यटकहरुलाई पुगाउन व्यवसायीक रूपमा नेचरगाईडहरु दर्ता हुन थालेको छन् । नेचर गाईडहरुले निकुञ्जको वारेमा प्रचार प्रसार गर्नुका साथै यहाँ घुम्न आउने पर्यटकहरुलाई निकुञ्जको वारेमा बढीभन्दा बढी जानकारी दिने र पर्यटकहरुको निकुञ्ज घुमाईलाई सार्थक बनाउन सहयोग गरेका छन् । यस आ.व.मा तल उल्लेखित नेचरगाईडहरु दर्ता भई व्यवसायीक रूपमा सेवा दिईरहेका छन् ।

क्र.स	नाम,थर	ठेगाना	पान न.	मोबाइल न	परिचयपत्र वहाल हुने मिति		प्रमाणित गर्ने
					देखि	सम्म	
१	सूनिता पाण्डेय (काफ्ले)	भीमदत्त न.पा. वडा नं.१८, कञ्चनपुर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
२	मनोज राज भट्ट	वेलडाँडी गा.पा. वडा नं. १, भरनासागर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
३	भूवनेश्वरी राना	वेलडाँडी शुक्लाफाँटा न.पा. वडा नं. ६, कसरौल			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
४	माया साउद	भीमदत्त न.पा वडा नं. १४, बलिया			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
५	रतन बहादुर बुढा	वेलडाँडी गा.पा वडा नं. २, कञ्चनपुर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
६	पुजा कुमारी लुहार	वेलडाँडी गा.पा.वडा नं. १, भरनासागर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
७	पुष्पा बुढा	वेलडाँडी गा.पा. वडा नं. २ कञ्चनपुर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
८	दिलेन्द्र प्रसाद बडु	वेलडाँडी गा.पा.वडा नं. ५, कञ्चनपुर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
९	शारदा सिंह	लटीनाथ गा.पा. वडा नं. २, दाचुला			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
१०	कुम करन सिंह ठाकुर	भीमदत्त न.पा. १४, पलिया, कञ्चनपुर			२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.
११	महानन्द जोशी	भीमदत्त न.पा. १४, पलिया, कञ्चनपुर		९८०९४७२५४८	२०७६०४।२८	२०७७०३।३०	प्र.स.अ.

ट. सामुदायीक होमस्टे

यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र अन्तर्गत पर्ने कञ्चनपुर जिल्लाका विभिन्न स्थानमा पर्यटकहरुको बसाई सहज र रमणीय बनाउन तथा स्थानीय पर्यटनलाई प्रवर्द्धन गर्न शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा स्थानीय सरकारको सहयोगमा विभिन्न स्थानमा सामुदायीक होमस्टेहरुको निर्माण हुने क्रम जारी रहेको छ । विगतका आ.व.हरुमा एक दुई स्थानमा मात्र रहेको सामुदायीक होमस्टे हाल विस्तार भई चार हुन पुगेका छन् । होम स्टेहरुले दिने स्थानीय सत्कारले पर्यटकहरुलाई आर्कषित गरेको पाईन्छ ।

यसरी संचालन भएका होमस्टे हरुले स्थानीय स्तरमा रोजगारी सृजना गरी स्थानीयहरुको आर्थिक स्तरमा पनि राम्रो सुधार भएको पाईन्छ । होमस्टे संचालनले स्थानीय संस्कृति, परम्परा, परिकार, पहिचान आदिको प्रचार प्रसारमा पनि टेवा पुगाएको देखिन्छ ।

अनुसूची १५ : पर्याप्तर्यटन प्रवद्धनका लागि निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा स्थापना भएका होम स्टेहरुको विवरण :

क्र.सं.	होमस्टे पदाधिकारीको नाम	होम स्टेको नाम	घरधुरी संख्या	ठेगाना	क्षमता/जना	स्थापना भएको साल	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	अध्यक्ष पर्शुराम राना	राना थारु सामुदायीक होमस्टे	८	भीमदत्त न.पा. वडा १४ र १६	३२	२०७२१०८।२७	९८०६४२८६२६	
२	अध्यक्ष पुरन चौधरी	ख्यरकन्दा सामुदायीक होमस्टे	८	शुक्लाफाँटा न.पा. वडा नं. ३	३२	२०७४	९८०६४४६९४९	
३	अध्यक्ष मिना चौधरी	कृष्णसार सामुदायीक होमस्टे	५	शुक्लाफाँटा न.पा. वडा नं. ७	२०	२०७५।१०।१५	९८६८७०९९३०	
४	अध्यक्ष रिना देवी थापा	मगर सामुदायीक होमस्टे	५	भीमदत्त न.पा. वडा १३, लक्ष्मीनगर टोल	२०	२०७६	९८४२८८४८९५	

अनुसूची १६: वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत वितरण :

वन्यजन्तुबाट हुने क्षतिको राहत सहयोग निर्देशिका(तेस्रो संशोधन), २०७५ को दफा ७को खण्ड (ग) अनुसार डिभिजन वन कार्यालयले सम्बन्धित संरक्षित क्षेत्र कार्यालयमा राहत माग गर्न वन तथा वातावरण मन्त्रालयबाट यस निकुञ्ज कार्यालयलाई तोकिएका डिभिजन वन कार्यालयहरुको विवरण :

सि.नं.	डिभिजन वन कार्यालय	संरक्षित क्षेत्रको नाम
१	डिभिजन वन कार्यालय, कञ्चनपुर	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, मझगाँउ, कञ्चनपुर
२	डिभिजन वन कार्यालय, पहलमानपुर	
३	डिभिजन वन कार्यालय, कैलाली	
४	डिभिजन वन कार्यालय, बैतडी	
५	डिभिजन वन कार्यालय, डडेल्धुरा	
६	डिभिजन वन कार्यालय, अछाम	

आ.ब. २०७७०७८ मा वन्यजन्तुबाट भएको क्षतिको राहत रकम सम्बन्धी विवरण

वन्यजन्तु बाट हुने क्षतिको राहत वितरण
.....निकुञ्ज / आरक्ष / संरक्षण क्षेत्र कार्यालय

क्र.सं.	कार्यालयमा उपलब्ध भएको राहत रकम	राहतरकम उपलब्ध गराइएको डिभिजन वन कार्यालय / संरक्षित क्षेत्रको नाम	आ.व. २०७७०७८ मा वितरण भएको राहत	कैफियत
1		शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय, मझगाँउ	५११३४४०.	
2		डिभिजन बन कार्यालय, बैतडी	१२१६६१६.	
3		डिभिजन बन कार्यालय, डडेल्धुरा	२२९३९३२.	S
4		डिभिजन बन कार्यालय, अछाम	२१४१९०६.	
5		डिभिजन बन कार्यालय, कञ्चनपुर	५५०००.	
जम्मा			१०८२०८९४.	

क्र.सं.	क्षतिको विवरण	आ.व. २०७७/७८ मा वितरण गरिएको राहत रकम रु.
१	सामान्य घाइते	१३०५२०.
२	सख्त घाइते	१५८८३२४.
३	मानिस मृत्यु	३००००००.
४	पशुधनको क्षति	२०४७०००.
५	भण्डारण गरेको अन्नको क्षति	१००००.
६	घरगोठको क्षति	७५०००.
७	अन्न बालिको क्षति	३९७०१५०.
	जम्मा	१०८२०९९४.

अनुसूची १७ : मध्यवर्ती क्षेत्र सम्बन्धी विवरण :

- घोषणा मिति : २०६१/२/९
- क्षेत्रफल : २४३.५ वर्ग कि.मी.
- जिल्ला : १(कञ्चनपुर)
- न.पा.: - ५ (महाकाली, भिमदत्त, वेदकोट, शुक्लाफाँटा र बेलौरी)
- गाउँपालिका.- २ (बेलडाँडी र लालझाडी)
- वार्ड :- ४९ : नगरपालिका २८ र गाउँपालिका २१
 - आवद्ध वस्तिहरू : २८० वटा
 - घरधुरी संख्या : २२,४९३ वटा
 - जनसंख्या : १,४३,३९५ जना
 - मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समुह : ३८४ (महिला : २१८, पुरुष : १६६)
- मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समिति : ९
- मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति : १
- सहकारी संस्था दर्ता: ९ वटा (सहकारी मध्यवर्ती सँग प्रत्यक्ष सम्बन्ध भएका)
- सामुदायिक वन : ४३ वटा (खाली क्षेत्रमा थप सामुदायिक वन बनाउने संभावना रहेको संख्या बढ्ने)
- कार्ययोजना सहित हस्तान्तरण वन : ४१ वटा (२०७७ आषाढ मशान्तसम्म)
- ईकोक्लब : ५८ वटा
- समुदायमा आधारित चोरी शिकार नियन्त्रण युवा जागरण समूह: ९ वटा

अनुसूची १८ : शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समितिका पदाधिकारीहरु

क्र.सं.	नाम	पद	उपभोक्ता समिति	सम्पर्क नं.
१.	श्री लव बहादुर विष्ट	अध्यक्ष	मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन समिति तथा शुक्लाफाँटा मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८०६४२००८९
२.	श्री अर्जुन सिंह कठायत	सदस्य	बेतकोट मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८४८८९९९९९९
३.	श्री भीम बहादुर थापा	सदस्य	कालिकच मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८४८८७४७३९९
४.	श्री शिवराज अधिकारी	सदस्य	वागेवरी मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८०९३९०६८५
५.	श्री दमन बहादुर चन्द	सदस्य	त्रिशक्ति मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८४८८७२५७७२
६.	श्री भरत विष्ट	सदस्य	सुनदेवी मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८४८८५०७७६
७.	श्री मिना चौधरी	सदस्य	शोभाताल मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८०५७८१७३१
८.	श्री अमर बस्नेत	सदस्य	सगरमाथा मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८०५७९९९०६
९.	श्री पदम बहादुर सिंह	सदस्य	हिमालय मध्यवर्ती उपभोक्ता समिति	९८१२७९६०९८
१०.	श्री प्रमुख संरक्षण अधिकृत	सदस्य सचिव	शुक्लाफाँटा राष्ट्रिय निकुञ्ज कार्यालय	९८०९३९०४३५

अनुसूची १९: मध्यवर्ती क्षेत्र उपभोक्ता समितिहरुको विवरण :

सि.नं.	उपभोक्ता समितिको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम,थर	सम्पर्क नं.	कैफियत
१	शुक्लाफाँटा उपभोक्ता समिति	भीमदत्त न.पा. वडा नं. १६, मझगाँउ	श्री लव बहादुर विष्ट	९८०६४२००८९	
२	सुनदेवी उपभोक्ता समिति	शुक्लाफाँटा न.पा. वडा नं. ६, सिमलफाँटा	श्री भरत विष्ट	९८४८८५०७७६	
३	त्रिशक्ति उपभोक्ता समिति	शुक्लाफाँटा न.पा. वडा नं. ४, असैना	श्री दमन बहादुर चन्द	९८४८८७२५७७२	
४	वागेश्वरी उपभोक्ता समिति	बेल्डाडी गा.पा. वडा नं. ५, वैवाह	श्री शिवराज अधिकारी	९८०९३९०६८५	
५	कालिकच उपभोक्ता समिति	बेल्डाडी गा.पा. वडा नं. २, सिंहपाल टोल	श्री भीम बहादुर थापा	९८०६४४२३६४	
६	शोभाताल उपभोक्ता समिति	लालभाडी गा.पा. वडा नं. ६, चाददेव	श्री मिना चौधरी	९८०५७८१७३१	
७	सगरमाथा उपभोक्ता समिति	महाकाली न.पा. वडा नं. ९, बुद्धनगर	श्री अमर बस्नेत	९८०५७९९९०६	
८	हिमालय उपभोक्ता समिति	महाकाली न.पा. वडा नं. ४, चाँदनी	श्री पदम बहादुर सिंह	९८१२७९६०९८	
९	बेतकोट उपभोक्ता समिति	बेतकोट न.पा. वडा नं. , दैजी	श्री अर्जुन सिंह कठायत	९८४८८९९९९९	

अनुसूची २०: मध्यवर्ती सामुदायिक वन सम्बन्धि विवरण :

निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्र अन्तर्गत विभिन्न क्षेत्रमा ४५ वटा मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरु रहेका छन् । उक्त मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरु मध्ये हालसम्म ४१ वटा मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरुको विधान र कार्ययोजना तयार गरी समूहहरूलाई हस्तान्तरण गरि सकिएको छ भने ४ वटा मध्यवर्ती सामुदायिक वनहरु प्रस्तावित रूपमा रहेका छन् ।

सि.न.	समुहको नाम	ठेगाना		घरघुरी संख्या	जनसंख्या			क्षेत्रफल हे.	कार्यसमिति	पहिलो कार्ययोजना हस्तान्तरण मिति	अन्तिम हस्तान्तरण मिति
		जिल्ला	स्थानीय तहको नाम		बडा नं	पुरुष	महिला				
१	सन्सारीमाई	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	३०९	९४९	९४५	१८९४	३०।२२	५	२०५७
२	शारदा	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	१३५	४९३	३८६	७९९	६।०२	५	२०६४
३	महाकाली महिला	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	५१	१३५	१५१	२८६	४।४७	५	२०६४
४	जनप्रिय	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	८	४४	१३५	१४२	२३८	४।६०	५	२०६४
५	भैरव जनकल्यान	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	६	८६	२९२	२८१	५७३	७।२	५	२०६४
६	मधुवन	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	८	९०	३२९	२८८	६।७	२।१४	६	२०६४
७	शौभारया	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	९	३५	१३०	११६	२४६	१।९१	५	२०६४
८	कन्चभोज	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	७५	११७	१८९	३८६	१।८६	५	२०६४
९	नव प्रतिभा	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	९	२१	५१	५९	११०	२।१९	५	२०६४
१०	दिपज्योति	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	१३१	३६७	३४५	७२	१।।२२	५	२०६४

११	बातावरण	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	२	७३१	२२५०	२१४५	४३८५	४४१।७१	७	६	२०६४	२०७७.९.२७
१२	नागेश्वर	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	७	९५२	२८२३	२८४१	५६६४	४८६१	५	५	२०६४	२०७७.०३.३१
१३	शुक्लाफाटा	कञ्चनपुर	लालभाणी गाउपालिका	६	१७०	४०४	४६६	८७०	१७३।४६	६	७	२०६४	२०७७.०३.३१
१४	हरियाली	कञ्चनपुर	लालभाणी गाउपालिका	६	२२५	७१०	६८९	१३९९	२१३।३५	५	५	२०६४	२०७७.०३.३१
१५	शोभाताल	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	५	१४६	४४०	४३१	८७१	१५८।९६	५	५	२०६४	२०७७.०३.३१
१६	रानी वन	कञ्चनपुर	लालभाणी गाउपालिका	३	१७०	५४०	५२७	१०६७	११०५	५	५	२०६४	२०७७.०३.३१
१७	बैजनाथ	कञ्चनपुर	बेदकोट नगरपालिका	१	८६५	१०२०	९२७	१९७४	६३५।०९	५	५	२०५९	२०७६.९.१
१८	श्रीराम	कञ्चनपुर	भिमदत नगरपालिका	१३	१००	२५४	२४८	५०२	३८८	५	५	२०६२	२०६९.४.१
१९	बैलवन्द	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	१	३३८	११२४	१०३३	२१५७	४८।०९	५	५	२०६०	२०७२.२.३२
२०	गौरीशंकर	कञ्चनपुर	दोधारा चादनी नगरपालिका	१	७८४	१७०८	१५६१	३२६९	१३४।०९	५	८	२०५९	२०७७.११.१५
२१	मायापुरी	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	२	७४३	१४५४	१५२४	२९७८	१०४।४८	५	५	२०६०	२०७७.३.३१
२२	सिमाना	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	३	५१	१२५	१२९	२५४	७८६	५	५	२०६५	२०७०.०७
२३	श्रीमालिका	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	४	१३६	३५३	३४८	७०१	७९।४	५	५	२०६५	२०७२.२.३१
२४	इन्द्रा	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	५	३७९	१२००	११५२	२३४९	१९.०९	५	८	२०६४	२०७७.३.३१
२५	कमल्सा	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	२	१७४	४४७	४२३	८७०	२४।६२	५	५	२०६४	२०६५.२.१४

	कन्चन		महाकाली नगरपालिका	१	१३२	३८८	४९०	७९८	३.४०			२०६०	२०७७.३.३१
२६		कञ्चनपुर								५	५		
२७	चाहाना महिला	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	२	५३	२३०	२३२	४६२	४१८			२०६०	२०७०.४.१
२८	राधाकृष्ण	कञ्चनपुर	कृष्णपुर नगरपालिका	९	१४६	३६१	१५५	७९६	२२७			२०६५	नविकरणको क्रममा रहेको
२९	किसान	कञ्चनपुर	बेलडाडी नगरपालिका	११	११३६	३७९९	३६७३	७४७२	२९२.६२			२०६५	२०७३.३.३१
३०	जनज्योति	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	३	१३५	४२८	४२४	८५२	३१.८९			२०६५	२०७६.९.१३
३१	लक्ष्मि	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	४	२००	६०१	५६७	११६८	३१.९४			२०६९	२०७४.२.१४
३२	जानकी	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	४	२३४	७७०	७२१	१४९१	१११.८१			२०५६	२०७५.२.१५
३३	झरनासागर	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	९	५५९	१८६३	१८३६	३६९९	१९३.२५			२०६४	२०७७.३.३१
३४	अजयपाल	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	९	४७७	१४५७	१४७५	२९३२	१३८.९८			२०६५	२०७७.३.३१
३५	बैजनाथ	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	८	१३०	३५२	३६७	७९९	४३२			२०६४	२०७२.१.२९
३६	भवानी महिला	कञ्चनपुर	महाकाली नगरपालिका	७	११८	३०३	३१२	६९५	५१६३			२०७२	२०७२.२.३१
३७	राष्ट्रिय	कञ्चनपुर	बेलौरी नगरपालिका	९	१०९	२३४	२५८	४९२	२३९३			२०७२	२०७२.२.२०

३८	प्रगतिशील महिला	कञ्चनपुर	बेदकोट नगरपालिका	१	१७	५६	६०	११६	११६४	५	५	२०७२	२०७२.३.१५
३९	शहीद स्मृति	कञ्चनपुर	भीमदत नगरपालिका	१७	२०५	१०७७	१०१८	२०९५	१३८३	५	५	२०७२	२०७२.५.८
४०	चन्द्र सूर्य	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	५	५९	१५६	१३४	२९०	९.०३	५	५	२०६२	२०७६.९.१३
४१	पुर्णांगिरी	कञ्चनपुर	शुक्लाफाटा नगरपालिका	५	२८	११५	११४	२२९	१.८१	५	६	२०६२	२०७०.३.१३
४२	मिलन महिला	कञ्चनपुर	बेदकोट नगरपालिका	२	४६	१३८	१२४	२६२	५.३५	५	५	२०७३.२.२८	२०७३.२.२८
४३	सिद्धसाभा	कञ्चनपुर										प्रस्तावित	
४४	निङ्गलाशैनी धार्मिक वन	कञ्चनपुर										प्रस्तावित	
४५	विकास महिला	कञ्चनपुर	जम्मा		८२८७	२२०२८	२२६५४	४५७७१	२६०७३९			प्रस्तावित	

अनुसूची २१ : मध्यवर्ती क्षेत्रमा दर्ता भएका उद्योगहरु

मध्यवर्ती क्षेत्र व्यवस्थापन नियमावली २०५२ को नियम २० को उपनियम २ मा भएको प्रावधान बमोजिम यस निकुञ्जको मध्यवर्ती क्षेत्रमा विभिन्न किसिमका सेवामूलक उद्योगहरुको स्थापन गर्ने व्यवस्था अनुसार विगत आ.व. देखि विभिन्न उद्योगहरुको स्थापना हुने क्रम बढेको छ। जसले त्यहाँका स्थानिय बासिन्दाहरु विभिन्न किसिमका सेवाहरु प्राप्त गरिरहेका छन्।

विगत आ.व. देखि हाल सम्म स्थापना भएका उद्योगहरुको विवरण :

सि.नं.	उपभोक्ता समिति	फर्निचर उद्योगको नाम र ठेगाना	उद्योग धनीको नाम	कैफियत
१	हिमालय	आयुषी फर्निचर उद्योग, महाकाली न.पा.१ (साविक चाँदनी -७)	रमेश सुनार	२०७६।०७७
२	सगरमाथा	प्रतिज्ञा फर्निचर उद्योग महाकाली न.पा. १०, (साविक दोधरा -८)	अनिल सुनार	२०७६।०७७
३	हिमालय	निझलासैनी फर्निचर उद्योग, साविक चाँदनी गा.वि.स.- ४, महाकाली न.पा.- २		२०७४।०७५
४	सगरमाथा	निर्मला फर्निचर उद्योग, महाकाली न.पा.- १०		२०७४।०७५
५	त्रिशक्ति	न्यू अपि फर्निचर उद्योग, पिपलाडी, कञ्चनपुर	कपिन्द्र बहादुर बम	२०७४।०७५
६	हिमालय	न्यू विकास फर्निचर उद्योग साविक चाँदनी- ८ हाल महाकाली न.पा.- २		२०७४।०७५
७	कालिकिच	प्रियंका फर्निचर उद्योग, साविक बेलडाँडी गा.वि.स.- ५, हाल बेलडाँडी गा.पा. वडा- २		२०७४।०७५
८	सगरमाथा	महाकाली फर्निचर उद्योग, दोधारा ४	परशु राम सुनार	
९	सगरमाथा	अभिबादन भेनियर उद्योग, दोधारा १	विरमा कार्की रावत	
१०	सगरमाथा	गिता फर्निचर उद्योग, दोधारा ७	पदम बहादुर सुनार	
११	हिमालय	जय वासुलिङ्ग फर्निचर उद्योग, चाँदनी ४	ईन्द्र प्रसाद पाण्डे	
१२	हिमालय	अशोक काष्ठ फर्निचर उद्योग, चाँदनी ४	विक्रम चन्द	
१३	हिमालय	कालसैन फर्निचर उद्योग, चाँदनी ९	इन्द्र सिंह बिष्ट	
१४	हिमालय	बिष्णु देवी फर्निचर उद्योग, चाँदनी ३	पुष्कर दत्त जोशी	
१५	हिमालय	चाँदनी फर्निचर उद्योग, चाँदनी ६	दल ब. रेग्मी	
१६	हिमालय	राधिका फर्निचर उद्योग, चाँदनी ७	परमानन्द भट्ट	
१७	हिमालय	किशोर काष्ठ उद्योग, चाँदनी ७	जनकराज भट्ट	

१८	हिमालय	चाँदनी फर्निचर तथा गाडा उद्योग, चाँदनी ४	गगन सिंह साउद	
१९	हिमालय	विकास फर्निचर उद्योग, चाँदनी ८	धूब सुनार	
२०	शुक्लाफाँटा	बिलासैनी फर्निचर उद्योग, भि.न.पा.१३-१९	कालु सिंह साउद	
२१	सुनदेवी	भूमीराज फर्निचर उद्योग, झलारी, कञ्चनपुर	कृष्ण बहादुर कुँवर	
२२	सुनदेवी	बेताल काष्ठ फर्निचर उद्योग, झलारी, कञ्चनपुर	नरेन्द्र ऐर	
२३	सुनदेवी	भट्ट काष्ठ फर्निचर उद्योग, झलारी, कञ्चनपुर	सिद्धराज भट्ट	
२४	सुनदेवी	सिंह काष्ठ उद्योग, झलारी, कञ्चनपुर	किरण बहादुर सिंह	
२५	शोभाताल	सुमन काष्ठ फर्निचर उद्योग, देखतभूली, कञ्चनपुर	सुरत ऐर	

फोटो

Visit Us : <http://shuklaphantanationalpark.gov.np>

Contact On: 099-414309